

บทที่ 4

แนวทางของชัยคุมหัมมัต เป็น อับดุลวะสุฮาบ ในการอธิบายหลักเตาฮีด

4.1 แนวทางของชัยคุในการอธิบายเตาฮีดอรรูบิยะฮะฮุ

- 4.1.1 ความหมายของเตาฮีดอรรูบิยะฮะฮุตามทัศนะของชัยคุ
- 4.1.2 แนวทางการอธิบายของชัยคุในการรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ
- 4.1.3 แนวทางการอธิบายของชัยคุเกี่ยวกับภักฏสภาวะของอัลลอฮ์ ﷻ

4.2 แนวทางของชัยคุในการอธิบายเตาฮีดอัลอูลูฮิยะฮะฮุ

- 4.2.1 ความหมายของเตาฮีดอัลอูลูฮิยะฮะฮุตามทัศนะของชัยคุ
- 4.2.2 ความสำคัญของเตาฮีดอูลูฮิยะฮะฮุตามทัศนะของชัยคุ
- 4.2.3 แนวทางการอธิบายของชัยคุเกี่ยวกับเตาฮีดอูลูฮิยะฮะฮุ

4.3 แนวทางของชัยคุในการอธิบายเตาฮีดอัลอัสมออ์ วัศศิฟาต

- 4.3.1 ความหมายของเตาฮีดอัลอัสมออ์ วัศศิฟาตตามทัศนะของชัยคุ
- 4.3.2 ความสำคัญของเตาฮีดอัสมออ์ วัศศิฟาตตามทัศนะของชัยคุ
- 4.3.3 แนวทางการอธิบายของชัยคุในการมีอยู่ของอัลลอฮ์ ﷻ
- 4.3.4 แนวทางของชัยคุในการอธิบายอัสมออ์และศิฟาตของอัลลอฮ์ ﷻ

4.4 แนวทางการอธิบายของชัยคุเกี่ยวกับชิริกและบิโดอะฮุ

- 4.4.1 แนวทางการอธิบายของชัยคุเกี่ยวกับชิริก
- 4.4.2 แนวทางการอธิบายของชัยคุเกี่ยวกับบิโดอะฮุ

4.5 แนวทางของชัยคุในการอธิบาย นะวากิด อัตเตาฮีด (สิ่งที่ทำให้เตาฮีดเป็นโมฆะ)

- 4.5.1 ความหมายของนะวากิด อัตเตาฮีด
- 4.5.2 ประเภทของนะวากิด อัตเตาฮีด
- 4.5.3 แนวทางของชัยคุในการอธิบายนะวากิด อัตเตาฮีด
- 4.5.4 แนวทางของชัยคุในการตัดสินชี้ขาดด้านนะวากิด อัตเตาฮีด

4.1 แนวทางของชัยคุในการอธิบายเตาฮีดอรรูบียะฮุ

4.1.1 ความหมายของเตาฮีดอรรูบียะฮุตามทัศนะของชัยคุ

คำว่า ร็อบบ () ในภาษาอาหรับมีความหมายหลากหลาย (Ibn Manzur, 1995 :1/546) ดังนี้

- 1.อัลมะลิก () หมายถึง ผู้ปกครอง
- 2.อัสสัยยิด () หมายถึง เจ้านาย ผู้ปกครอง
- 3.อัลมุคับบิร () หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้บริหาร
- 4.อัลมูร็อบบีย () หมายถึง ผู้ดูแล
- 5.อัลมุนอิม () หมายถึง ผู้เกื้อกูล ผู้ประทานเนาะญัต

ซึ่งความหมายทั้งหมดข้างต้นจะใช้พาดพิงกับอัลลอฮ์เพียงองค์เดียวเท่านั้น ดังคำกล่าวของชัยคุที่ว่า “ เมื่อมีคนถามว่าผู้ใดคือพระเจ้าของท่าน ? ท่านจงตอบว่า () พระเจ้าของฉันท คือผู้ทรงดูแลฉันและสรรพสิ่งทุกอย่างด้วยความโปรดปรานของพระองค์ (Ibn ‘Abdul Wahhab, 1992 : 5)

ดังนั้น เตาฮีดอรรูบียะฮุจึงเป็นเตาฮีดที่เกี่ยวข้องกับอัลฟาอิล(การกระทำ) ของอัลลอฮ์ ﷻ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ทรงสร้าง ผู้ทรงประทานสิ่งยังชีพ ผู้ทรงให้กำเนิด ผู้ทรงให้ความตาย ผู้ทรงประทานน้ำฝน ผู้ทรงดูแลทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นต้น

เตาฮีดอรรูบียะฮุเป็นเตาฮีดที่บรรดาผู้ตั้งภาคีชาวมุชริกีนทั้งหลายในอดีตต่างก็ยอมรับ แต่การยอมรับในเตาฮีดอรรูบียะฮุเพียงอย่างเดียวของพวกเขาไม่สามารถทำให้พวกเขาเป็นมุสลิมได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าพวกเขายังตั้งภาคีกับอัลลอฮ์ ﷻ อยู่ และไม่มีความศรัทธามั่นด้านเตาฮีดอูลูฮียะฮุ แม้ว่าพวกเขาจะเชื่อมั่นและศรัทธาในเตาฮีดอรรูบียะฮุแล้วก็ตาม

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสถึงการยอมรับของพวกเขาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรูบียะฮุของพระองค์ว่า:

﴿ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَرَ وَمَنْ تَخْرُجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرَجُ الْمَيِّتُ مِنْ

الْحَيِّ وَمَنْ يُدِيرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾

(31 :)

ความว่า: จงกล่าวเถิด(มุฮัมมัด)ใครเป็นผู้ทรงประทานปัจจัยยังชีพ ที่มาจากฟากฟ้าและแผ่นดินแก่พวกท่าน หรือใครเป็นเจ้าของการได้ยินและการมอง และใครเป็นผู้ให้มีชีวิตหลังจากความตาย และเป็น ผู้ให้ตายหลังจากมีชีวิตมา และใครเป็นผู้บริหารจัดการ แล้วพวกเขา จะกล่าวว่าอัลลอฮฺ คงนั้น จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด)พวกท่านไม่ยำเกรง หรือ (ยูนุส : 31)

﴿ قُلْ لِمَنْ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٥﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ

السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٣٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا

تَتَّقُونَ ﴿٣٧﴾ قُلْ مَنْ مِنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا

يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنِي

نَسْحَرُونَ ﴿٣٩﴾ (84-89 :)

ความว่า : จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) แผ่นดินนี้ และผู้ที่อยู่ในนั้นเป็น ของใคร หากพวกท่านรู้ พวกเขาจะกล่าวว่า มันเป็นของอัลลอฮฺ จง กล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ถ้าเช่นนั้น พวกท่านจะไม่พิจารณาใคร่ครวญ หรือจงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ใครเป็นเจ้าของชั้นฟ้าทั้งเจ็ด และเป็น ผู้สร้างบัลลังก์อันยิ่งใหญ่พวกเขาจะกล่าวว่า มันเป็นของอัลลอฮฺ จง กล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ถ้าเช่นนั้นพวกท่านจะไม่ยำเกรง (การลงโทษ ของ) พระองค์หรือจงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) อำนาจอันกว้างใหญ่ไพศาล ของทุกสิ่งทุกอย่างนี้อยู่ในพระหัตถ์ของผู้ใดและพระองค์เป็นผู้ทรง ปกป้องคุ้มครองและจะไม่มีใครปกป้องคุ้มครองพระองค์ หากพวก ท่านรู้พวกเขาจะกล่าวว่า มันเป็นของอัลลอฮฺ จงกล่าวเถิด

(มุฮัมมัด) ดังนั้นพวกท่านถูกหลอกลวงได้อย่างไร (อัลมูมินูน : 84-89)

﴿وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مِّنْ خَلْقِهِمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾
(87 :)

ความว่า : และถ้าเจ้าถามพวกเขาว่า ใครเป็นผู้สร้างพวกเขา แน่نون พวกเขาจะตอบว่าอัลลอฮฺ แล้วทำไมเล่าพวกเขาจึงหันเหออกไปทางอื่น (อัลชุกรุฟ : 87)

ส่วนความหมายของเตาฮีดรูนูบียะฮฺตามทัศนะของซัยคุ ดังที่ซัยคุได้อธิบายความหมายในสารที่ส่งไปยังมุฮัมมัด เป็น สุลฏอนว่า :

"

" ...

ความว่า : เตาฮีด อรรูนูบียะฮฺ หมายถึงการปฏิญาณตนว่าแท้จริงอัลลอฮฺ ~~คือ~~ ไม่มีผู้ใดสามารถสร้าง ประทานปัจจัยยังชีพ ให้ชีวิต ให้ความตาย บริหารจัดการทุกอย่างนอกจากอัลลอฮฺเพียงองค์เดียวเท่านั้น นี่แหละคือ(ความหมายของเตาฮีดรูนูบียะฮฺ)ที่ถูกต้อง...(อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 145/5¹)

1.ผู้วิจัยใช้หลักการอ้างอิงในลักษณะดังกล่าวมากเป็นพิเศษในบทนี้เพราะมีเหตุผลทางวิชาการ คือ al-Rumiy, Baltajiy and Hijab ได้รวบรวมเอกสารและงานเขียนทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับซัยคุ นำเสนอในงานสัปดาห์ของซัยคุมุฮัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ ที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยอิหม่ามมุฮัมมัด เป็น สุลฏอน อัลอิสลามมียะฮฺ กรุงริยาด ประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งได้รวบรวมและเปรียบเทียบงานเขียนของซัยคุกับเมฆุสคริปที่อยู่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งในเล่มที่ 5 นี้ได้รวบรวมเกี่ยวกับสารต่างๆ ของซัยคุที่ส่งไปยังเมืองต่างๆ ตลอดจนจุดละมาอ์ต่างๆ เพื่ออธิบายถึงรายละเอียดของการวะฮฺฮาบของซัยคุและอะกิดะฮฺของซัยคุโดยมีจุดละมาอ์ผู้ทรงคุณวุฒิของท่านเป็นผู้สังเคราะห์และเปรียบเทียบกับเมฆุสคริปและต้นฉบับเขียนมืออีกครั้ง คือซัยคุศอลิหฺ อัลฟาฎาน และซัยคุมุฮัมมัด เป็นศอลิหฺ อัลอุกัยลียฺ ซึ่งทั้งสองท่านได้รวบรวมต้นฉบับจากหนังสือของ อิบน์ ซ็อนนาม และนำมาเปรียบเทียบกับเมฆุสคริปดังได้นี้

1.เมฆุสคริปของซัยคุอับดุลอาซิซ เบ็น ศอลิหฺ อัลมุรซิด ที่เขียนมือโดยบิดาของท่าน

2.ตำานาเมฆุสคริปของซัยคุมุฮัมมัด เป็น อับดุลลาลฎิฟ เบ็น อับดุลรอหฺมาน เบ็น หะสัน อาละซัยคุ ซึ่งมีอยู่ที่หอสมุดแห่งชาติซาอุดีอาระเบีย ณ กรุงริยาด

3.หนังสือศรัทสุนนียะฮฺ ฟิ อะลฺญิบะฮฺ อันนัจญฺดิยะฮฺ ที่รวบรวมโดยอับดุลรอหฺมาน เบ็น กอสิม =

ในสารที่ซัยคุส่งไปยังอับดุลลอฮ์ เป็น สุหัยมุ ซัยคุได้อธิบายความหมายของ เตาฮีศรฺบุบียะฮ์ว่า “เตาฮีศรฺบุบียะฮ์ หมายถึง แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ คือผู้ทรงเอกะในด้านการเป็นผู้ ทรงสร้าง ผู้ทรงบริหารจัดการ ซึ่งบรรดามะลาอิกะฮ์และบรรดานบีทั้งหลายไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ (ในสิ่งดังกล่าว) ทั้งสิ้น” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/65)

ในหนังสือรวบรวมงานเขียนของซัยคุ เล่มที่ 5 สารที่ 22 ซัยคุได้นิยาม เตาฮีศรฺบุบียะฮ์ว่า :

”

“ ...

ความว่า : เตาฮีศรฺบุบียะฮ์ หมายถึง แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงเป็น เอกะในด้านการทรงสร้างและการบริหารจัดการ ซึ่งบรรดามะลาอิกะฮ์ บรรดานบีทั้งหลาย และสิ่งอื่นๆ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ ทั้งสิ้น (ในเรื่องดังกล่าว)

ซัยคุได้อธิบายถึงความหมายของรฺบุบียะฮ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ต่อไปอีกว่า “..แต่แท้จริง อัลลอฮ์ ﷻ องค์เดียวเท่านั้นที่ทรงเป็นเอกในด้านการสร้าง และการบริหาร ซึ่งบรรดามะลาอิกะฮ์ และบรรดานบีไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ ทั้งสิ้น เช่นเดียวกับสิ่งอื่นๆ ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ ทั้งสิ้น เช่นเดียวกัน (Ibn Qasim, 1965 : 8/54) อันหมายถึง การปฏิญาณตนว่าแท้จริง ไม่มีการสร้าง ไม่มีการประทานปัจจัยยังชีพ ไม่ให้ชีวิต ไม่การทำให้เสียชีวิต และไม่มีการบริหารสิ่งต่างๆ นอกเหนือจากพระองค์องค์เดียวเท่านั้น (Ibn Qasim, 1965 : 8/92)

ถึงแม้ว่าบรรดาผู้ตั้งภาคีทั้งในอดีตและปัจจุบันจะยอมรับในเตาฮีศรฺประเภทนี้ แต่การยอมรับดังกล่าวนี้ ไม่สามารถทำให้พวกเขาเป็นมุสลิมได้ เพราะวามนุษย์ส่วนใหญ่ต่างก็ยอมรับในเรื่องดังกล่าว...

ซัยคุยังกล่าวต่อไปอีกว่า “เตาฮีศรฺประเภทนี้ (เตาฮีศรฺบุบียะฮ์) คือเตาฮีศรฺที่บรรดาผู้ตั้งภาคีชาวมุซริกีนต่างยอมรับ ดังปรากฏในอัลกุรอานตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ดังนั้น ถ้าฟังเพียงเตาฮีศรฺบุบียะฮ์เพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้พวกเขาบรรดาผู้ตั้งภาคีทั้งหลายเป็นมุสลิมได้ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ซัยคุจึงมีทัศนะว่า “แท้จริงการยอมรับในเตาฮีศรฺ

ซึ่งสารทั้งหมดนี้ได้ถูกจัดแบ่งออกเป็น 5 หมวดดังนี้ คือ สารที่ว่าด้วยอะกิดะฮ์ของซัยคุ สารที่ว่าด้วยเตาฮีศรฺ สารที่ว่าด้วยความหมายของคำปฏิญาณตน สารที่ว่าด้วยทำให้เป็นกุฟรและการทำสงครามกับพวกเขา และสารที่ว่าด้วยการตัดเดือนพี่น้องทั่วไปในเรื่องที่เกี่ยวกับการยึดมั่น การเชิญชวนทำความดีและห้ามปรามการทำชั่ว

รุมูบียะฮฺเพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถทำให้เขาเป็นมุสลิมได้และไม่ถือว่าพวกเขายึดมั่นตามเตาฮีดที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เชิญชวนแล้ว” (Ibn Qasim, 1965 : 1/49)

ในหนังสือ อัลเกาะวาอิด อัลอัรบะอะฮฺ (หลักการสี่ประการ) ชัยคุกล่าวว่ “พวกท่านจงทราบเถิดว่าแท้จริงบรรดาผู้ตั้งภาคีชาวมุซริกีนที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ทำสงครามกับพวกเขานั้น ความจริงแล้วพวกเขายอมรับว่าแท้จริงอัลลอฮฺ ﷻ คือผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงประทานปัจจัยยังชีพ ผู้ทรงประทานชีวิต ผู้ทรงประทานความตาย ผู้ทรงให้คุณให้และโทษ ตลอดจนผู้ซึ่งทรงบริหารจัดการทุกอย่าง แต่การยอมรับดังกล่าวก็ไม่สามารถทำให้พวกเขาเป็นมุสลิมแต่อย่างใด...” (อ้างใน al-Rumiyy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/200)

ในหนังสือ กัซฟู อัชชูบฮฺฮฺ (เปิดเผยสิ่งที่คลุมเครือต่างๆ) ชัยคุกล่าวว่ “หลังจากที่พวกท่านได้ทราบแล้วว่า : แท้จริงพวกเขา) ผู้ตั้งภาคีชาวมุซริกีน (ยอมรับในเรื่องดังกล่าวนี้) เตาฮีด รุมูบียะฮฺ (แต่อัลลอฮฺ ﷻ ก็มีได้ถือว่าพวกเขาคือผู้ที่มีเตาฮีดเสมือนกับเตาฮีดที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เชิญชวนแต่อย่างใด และพวกท่านทราบดีว่าเตาฮีดที่พวกเขาปฏิเสธคือเตาฮีดอบิดะฮฺ...” (Ibn ‘AbdulWahhab, 1998 : 13)

อัลมุกริซียฺ (Al-Mukriziy, 1993 : 12) กล่าวว่ “แท้จริงบรรดาผู้ตั้งภาคีชาวมุซริกีนทั้งหลายนั้น พวกเขานิ่งเงียบไม่ยอมยืนยันและยอมรับในเตาฮีดอญูบียะฮฺ ซึ่งแตกต่างจากเตาฮีดรุมูบียะฮฺที่พวกเขาต่างพากันยืนยันและยอมรับ...ดังนั้นโดยภาพรวมแล้ว จึงไม่จำเป็นเลยสำหรับผู้ที่ปฏิเสธความเป็นอญูบียะฮฺของอัลลอฮฺ ﷻ ที่เขาจะมายืนยันและยอมรับด้านถึงเตาฮีดรุมูบียะฮฺของพระองค์ ﷻ...”

ในขณะที่เดียวกันเตาฮีดรุมูบียะฮฺก็มีได้เป็นแก่นแท้ของเตาฮีดตามทัศนะของชัยคุ ทั้งนี้เนื่องจากว่าเตาฮีดรุมูบียะฮฺเป็นเตาฮีดที่มากับธรรมชาติ (ฟีฏเราะฮฺ) ของมนุษย์อยู่แล้ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความแตกต่างระหว่างแนวทางการยืนยันเตาฮีดของชัยคุกับแนวทางของกลุ่มอะฮฺลุลบิตอะฮฺและอะฮฺลุลกะลามในเรื่องดังกล่าวนั้นชัดเจนมาก กล่าวคือ กลุ่มอะฮฺลุลบิตอะฮฺและอะฮฺลุลกะลามจะให้ความสำคัญกับเตาฮีดรุมูบียะฮฺเป็นพิเศษ อีกทั้งยังเชื่อและศรัทธามั่นว่า เตาฮีดรุมูบียะฮฺคือแก่นแท้หรือสุดยอดของเตาฮีด และยังเห็นว่าแก่เตาฮีดรุมูบียะฮฺเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอแล้วที่จะได้ชื่อว่าเป็นมุสลิมหรือผู้ศรัทธา (Mirfat, 1998 : 272)

อัญญาฮฺฮาวิยฺ¹ (al-Tahawiy) กล่าวว่ “เตาฮีดรุมูบียะฮฺคือเป้าหมายสูงสุดของกลุ่มอะฮฺลุลกะลามและกลุ่มชูฟียะฮฺ (Ibn Abi ‘Aiz, 1986 : 77)

¹ ท่านคืออะหฺมัด เป็น มุหัมมัด เป็น สะลามะฮฺ เป็น สะละมะฮฺ เป็น อัคฺลมาลิก เป็น สะละมะฮฺ อัลอัชชียฺ อัญญาฮฺฮาวิยฺ เกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 239 เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 321 (Ibn Abi ‘Aiz, 1986 : 17-19)

สองประเภท (ที่แตกต่างกันยามที่รวมอยู่ในประโยคเดียวกัน) ดังที่ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสความว่า “แท้จริงงานทั้งหลายนั้น สำหรับบรรดาผู้ที่ยากจน และบรรดาผู้ที่ขัดสน” และประเภทเดียว (ที่มีความหมายเหมือนกันยามที่แยกกันอยู่) ดังคำกล่าวของท่านนบี ความว่า “อัลลอฮ์ทรงบังคับให้จ่ายทานบนพวกเขาด้วยการนำเอาส่วนหนึ่งของทรัพย์สินของบรรดาผู้ที่ร่ำรวยในหมู่พวกเขาแล้วไปมอบให้แก่บรรดาผู้ที่ขัดสน” เมื่อสามารถยืนยันได้เช่นนั้น ดังนั้นคำกล่าวของมะลาอิกะฮ์ทั้งสองท่านแก่คนใดคนหนึ่งในกุโบรว่า “ผู้ใดคือร็อบ (พระผู้อภิบาล) ของเจ้า?” ความหมายของมันคือ ผู้ใดคืออิลาฮฺ (พระเจ้า) ของเจ้า เพราะรُبูบียะฮ์ที่ชาวมุฮริกันยอมรับนั้นจะไม่มีใครถูกทดสอบเกี่ยวกับมัน...ดังนั้นรُبูบียะฮ์ในหะดีษนี้คืออูลูฮียะฮ์ที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่ง (ของความหมาย) ที่ต่างกัน เช่นเดียวกับที่มันจะเป็นส่วนหนึ่งส่วน (ของความหมาย) ที่ต่างกันเมื่อมันอยู่ด้วยกัน ดังนั้นจึงควรจะมีไหวพริบและเข้าใจในปัญหานี้” (Ibn Qasim, 1965 : 1/67)

ในสาร ตัลกีน อูศูล อัลอะกีดะฮ์ อัลอามมะฮ์ ชัยคุได้กล่าวว่า “ดังนั้น หากมีคนถามท่านว่า: อะไรคือข้อแตกต่างระหว่างเตฮ์รุบูบียะฮ์กับเตฮ์อูลูฮียะฮ์? ท่านจงตอบว่า : เตฮ์รุบูบียะฮ์ คือการกระทำของอัลลอฮ์ อาทิ การทำให้มีหรือการสร้าง การทำให้เกิด การทำให้ตาย การทำให้ฝนตก การทำให้ต้นไม้งอกเงย การบริหารจัดการ เป็นต้น ส่วนเตฮ์อูลูฮียะฮ์นั้นคือการกระทำของพวกท่านเอง อาทิ ดุอา ความกลัว ความหวัง การมอบหมาย การย้อนกลับไปหาอัลลอฮ์ ﷻ และทุกอย่างที่เป็นประเภทของอิบาดะฮ์ทั้งหมด (Ibn Qasim, 1965 : 1/67)

ดังนั้น สรุปได้ว่านิยามของเตฮ์รุบูบียะฮ์ตามทัศนะของชัยคุ คือ การให้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ว่าพระองค์ทรงเอกะในเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ (อัฟอาล) และการบริหารจัดการในทุกสรรพสิ่ง ที่ครอบคลุมความเชื่อมั่นและศรัทธาในความเป็นอูลูฮียะฮ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ด้วย และจะถือว่าเขายังไม่เป็นมุสลิมที่ยอมมอบตนและศิโรราบต่ออัลลอฮ์ หากเขามีเพียงความศรัทธาและเชื่อมั่นในด้านเตฮ์รุบูบียะฮ์นี้ประเภทเดียวเท่านั้น เพราะสภาพของบุคคลประเภทดังกล่าวนี้มิได้แตกต่างไปจากสภาพของบรรดาชาวมุฮริกันผู้ตั้งภาคีในอดีตเลยแม้แต่น้อย

4.1.2 แนวทางการอธิบายของชัยคุในการรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ

มุสลิมทุกคนจำเป็นต้องรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นเขาจึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อให้ได้มาซึ่งการรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ถ้าหากว่ามุสลิมไม่

รู้จักอัลลอฮ์ ﷻ การงานของเขาก็จะไม่ถูกตอบรับจากอัลลอฮ์ ﷻ ทั้งยังส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของเขาทั้งโลกนี้และวันอาคิเราะฮ์อีกด้วย ดังนั้น อัลลอฮ์ ﷻ จึงทรงกำชับให้ปวงบ่าวของพระองค์ทำความเข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ดังที่พระองค์ได้ตรัสในอัลกุรอานว่า :

﴿ فَأَعْلَمَ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرَ لِذَنبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ﴾

(19 : :)

ความว่า : ฉะนั้นพึงทราบเถิดว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และจงขอกฎโทษ (ต่อพระองค์) จากความผิดของตัวเองและของบรรดาผู้ศรัทธาชายและบรรดาผู้ศรัทธาหญิง (มุหัมมัด : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ :19)

ซัยคุได้ใช้อายะฮ์ข้างต้นเป็นหลักฐานสำคัญเพื่ออธิบายถึงความจำเป็นที่มุสลิมทุกคนต้องศึกษาและเรียนรู้เป็นอันดับแรกสำหรับการรู้จักอัลลอฮ์ ดังที่ซัยคุได้กล่าวไว้ว่า :

“พึงทราบเถิดว่า (ขออัลลอฮ์ทรงโปรดปรานพวกท่านด้วยเถิด) แท้จริงสิ่งที่จำเป็นสำหรับพวกเรา คือ การเรียนรู้หลัก 4 ประการ คือ 1.ความรู้ หมายถึงความรู้เกี่ยวกับการรู้จักอัลลอฮ์ การรู้จักนบี และการรู้จักอิสลามด้วยหลักฐาน...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d.: 1/185¹)

1.ในเล่มที่ 1 นี้ได้มีการรวบรวมเกี่ยวกับงานเขียนต่างๆ ของซัยคุ ดังนี้

- 1.กิตาบอัตเตฮาฮิด
- 2.กัซฟู อัชชูบฮาด
- 3.สะลาสะฮ์ อัลอุศูล
- 4.อัลเกาะวาอิด อัลอรับะอะ
- 5.ฟิฏลุ อัลอิสลาม
- 6.อุศูล อัลอิมาน
- 7.กิตาบมูฟิด อัลมุสตะฟิด ฟิ กุฟรุ ตาริกุ อัตเตฮาหิด
- 8.มัจญ์มูอะฮ์ เราะฮาอิล ฟิ อัตเตฮาหิด
- 9.กิตาบ อัลกะบาอิรุ

โดยมีผู้วิเคราะห์และเปรียบเทียบกับเมนูสคริปและต้นฉบับเขียนมืออีกครั้ง คือ ดร.อับดุลอาซิซ เป็น อับดุลรอฮมาน อัศลุอัยคุ ดร.อะหมัด กียาห์ และดร.ละบีบ อัลสะอิด ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับเมนูสคริปที่มีอยู่ที่หอสมุดแห่งชาติอาคารเบียดกรีฑา หมายเลขที่ 465/86

อ็ชเชาวกานีย (al-Shaukaniy,1997 : 5/44) ได้อธิบายอายะฮ์ดังกล่าวว่า “หมายความว่า เมื่อพวกท่านทราบว่ แท้จริงวจรของความดีนั้นคือการเตาฮิดต่ออัลลอฮ์ ﷻ และการเชื่อฟังพระองค์ และพวกท่านทราบว่ วจรแห่งความเลวร้ายนั้นคือการตั้งภาคีกับอัลลอฮ์ ﷻ การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นมุกิยะฮ์ (บาป) ดังนั้นท่านจงทราบเถิดว่า แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ และไม่มีพระเจ้าผู้ทรงอภิบาลนอกจากพระองค์เพียงองค์เดียวเท่านั้น ดังนั้นท่านจงยืนหยัดและก้าวต่อไปบนเส้นทางดังกล่าว เพราะแท้จริงก่อนหน้านี้ ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ก็ทราบว่ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้นอกจากพระองค์องค์เดียวเท่านั้น”

“ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงจำเป็นต้องรู้จักพระองค์ โดยเฉพาะผู้ที่ต้องการเรียนรู้ และดำเนินชีวิตตามหลักการอิสลามนั้น สิ่งแรกที่เขาจำเป็นต้องทำความรู้จักก่อนอื่นใดคืออัลลอฮ์ เพราะพระองค์ทรงเป็นเจ้าของอิสลาม การทำความรู้จักและการมีความศรัทธาในอัลลอฮ์เป็นสิ่งจำเป็น...แต่การรู้จักอัลลอฮ์และการมีความเชื่อในพระองค์นั้นมิใช่เป็นความเชื่อที่มีคบอด หากแต่มันเป็นความเชื่อที่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยเหตุผลเหมือนการเรียนวิชาเรขาคณิตซึ่งจะต้องมีความเชื่อในทฤษฎีบทต่างๆ ที่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยความจริงและเหตุผลจนเกิดความเชื่อและสามารถนำทฤษฎีเหล่านั้นไปประยุกต์ในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ได้มากมายไม่ว่าจะในด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรม ดาราศาสตร์และอื่นๆ (บรรจง บินกาชัน , 2546 :7)

ฉะนั้น การรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และทราบถึงรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับอัลลอฮ์ ﷻ ไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะของพระองค์ พระนามของพระองค์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระองค์นั้น เป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคน และการเรียนรู้เพื่อการรู้จักพระองค์ คือการเรียนรู้ที่ประเสริฐและดีเลิศ ทั้งนี้เพราะ ถ้ามนุษย์ได้รู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และเข้าใจอย่างถูกต้องแล้ว เขาก็จะพบกับความสำเร็จทั้งโลกนี้และวันอาคิเราะฮ์

ซัยคุคือหนึ่งในบรรดาอุละมาอ์ที่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว ตลอดจนได้อธิบายแนวทางการรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ ตามแนวทางของอุละมาอ์อะฮ์ลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ ซึ่งจะเห็นได้จากงานเขียนต่างๆ ของซัยคุ อาทิ สะลาสะฮ์ อัลอุศูล หมายถึงสารว่าด้วยรากฐานสำคัญ 3 ประการ ซึ่งซัยคุได้กล่าวในตอนหนึ่งว่า :

“เมื่อมีคนถามท่านว่า อะไรคือรากฐาน 3 ประการที่มนุษย์วาญิบ (จำเป็น) ต้องเรียนรู้ ดังนั้น ท่านจึงตอบว่า คือการรู้จักพระเจ้าของเขา การรู้จักศาสนาของเขา และการรู้จักนบีของเขา นั้น

คืออนปิมุหัมมัด ﷺ ...”(อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 1/187)

ในหนังสือรวบรวมงานเขียนและสารต่างๆ ของซัยคุ เล่มที่ 5 สารที่ 25 ซัยคุได้กล่าวไว้ในตอนหนึ่งว่า :

“พึงทราบเถิดว่า แท้จริงสิ่งที่จำเป็นที่สุดที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงบัญญัติแก่บ่าวของพระองค์ ก็คือการที่บ่าวของพระองค์รับรู้ว่ แท้จริงอัลลอฮฺ ﷻ คือพระเจ้าผู้อภิบาลเหนือทุกสรรพสิ่ง และทุกๆ สรรพสิ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ โดยการบริหารจัดการด้วยความประสงค์ของพระองค์..

ส่วนแนวทางการรู้จักอัลลอฮฺ ﷻ ของซัยคุนั้น ซัยคุใช้แนวทางการอธิบายในลักษณะของการตั้งคำถาม ดังปรากฏในหนังสือ *สะลาสะฮฺ อัลอุซูล* ของท่านในตอนหนึ่งว่า:

“เมื่อมีใครถามท่านว่า ผู้ใดคือพระเจ้าผู้อภิบาลของท่าน? ท่านจึงตอบว่า : พระเจ้าผู้อภิบาลของฉันคืออัลลอฮฺ ﷻ ผู้ทรงดูแลฉันและดูแลทุกอย่างบนโลกนี้ด้วยความเมตตาของพระองค์ พระองค์คือพระเจ้าที่ฉันเคารพภักดี ซึ่งไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ฉันเคารพภักดี นอกจากพระองค์เท่านั้น ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

(2 :) ﴿ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾

ความว่า : การสรรเสริญทั้งหลายนั้นเป็นสิทธิ์ของอัลลอฮฺ พระเจ้าผู้อภิบาลแห่งสากลโลก (อัลฟาติหะฮฺ : 2)

และทุกสิ่งที้นอกเหนือจากอัลลอฮฺล้วนเป็นสิ่งที่พระองค์สร้าง ขึ้น ดังนั้น เมื่อมีคนถามท่านต่อไปว่า ท่านรู้จักอัลลอฮฺด้วยสิ่งใด หรือ? ท่านจึงตอบว่า ด้วยอายาต (สัญญาณต่างๆของพระองค์) และ มัจลูก(สิ่งที่ถูกสร้าง) และในบรรดาสัญญาณเหล่านั้น คือ กลางวันและกลางคืน ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ และสรรพสิ่ง

ต่างๆที่พระองค์ทรงสร้างบนพื้นแผ่นดิน และในฟากฟ้าและทุก
สรรพสิ่งที่อยู่ระหว่างชั้นฟ้าและแผ่นดิน ดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا
لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن
كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴾ (37:)

ความว่า : และส่วนหนึ่งจากสัญญาณทั้งหลายของพระองค์ คือ
การมีกลางวันและกลางคืน ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ พวกเจ้า
และอย่าได้สujud (ก้มกราบ) ให้แก่ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ แต่
จงสujud (ก้มกราบ)แก่อัลลอฮ์ พระผู้ทรงสร้างพวกมัน หากว่า
พวกเจ้าจะเคารพภักดีแก่พระองค์เท่านั้น (ฟุลคิลัด : 37)

อัลลอฮ์ ได้ตรัสอีกว่า:

﴿ إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ
أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا
وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَالنُّجُومِ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ
وَالْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴾ (54 :)

ความว่า: แท้จริงพระผู้อภิบาลของพวกเจ้า คือ อัลลอฮ์ผู้ทรงสร้าง
บรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดินภายในหกวัน แล้วทรงสถิตอยู่บน
บัลลังก์ พระองค์ทรงให้กลางวันครอบคลุมกลางวันในสภาพที่
กลางวันไล่ตามกลางวันโดยรวดเร็ว และทรงสร้างดวงอาทิตย์
และดวงจันทร์ และบรรดาดวงดาวขึ้น โดยถูกกำหนดให้ทำ
หน้าที่บริการตามพระบัญชาของพระองค์ ฟิงทราบเถิดว่าการ
สร้างและกิจการทั้งหลายนั้นเป็นสิทธิของพระองค์เท่านั้น มหา
บริสุทธิ์อัลลอฮ์ผู้เป็นพระเจ้าแห่งสากลโลก (อัลอะอฺรอฟ : 54)

พระองค์ตรัสอีกว่า :

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ
 قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا
 وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ
 رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾ ﴾ (22-21)

ความว่า: มนุษย์เอ๋ย ! จงเคารพภักดี (อิบาดะฮฺ) ต่อพระผู้อภิบาล
 ของพวกเจ้าที่ทรงบังเกิดพวกเจ้า และบรรดาผู้ที่มาก่อนพวกเจ้า
 เกิด เพื่อว่าพวกเจ้าจะยำเกรง (ต่อพระองค์) คือผู้ทรงให้แผ่นดิน
 เป็นที่นอน และชั้นฟ้าเป็นอาคารแก่พวกเจ้า และทรงให้น้ำหลั่ง
 ลงมาจากฟากฟ้า แล้วได้ทรงให้บรรดาผลไม้ผลิผลออกมาเนื่อง
 ด้วยน้ำนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้า ดังนั้นพวกเจ้าจง
 อย่าให้มีผู้เท่าเทียมใดๆ ขึ้นสำหรับอัลลอฮฺ โดยที่พวกเจ้าก็รู้กัน
 อยู่ (อัล-บะเกาะเราะฮฺ : 21-22)

คำกล่าวของซัยคุข้างต้น สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่า แนวทางในการรู้จัก
 อัลลอฮฺ ﷻ ตามทัศนะของเขานั้นมีดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้เพื่อรู้จักอัลลอฮฺ ﷻ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคน ดังคำกล่าวของ
 ซัยคุที่ว่า:

”

“ ...

ความว่า : สิ่งจำเป็น (วาญิบ) สำหรับมุสลิมและมุสลิมะฮฺทุกคน คือ
 ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับรากฐาน 3 ประการ นั่นคือ การรู้จักพระผู้อภิบาล
 ศาสนา และนบีของเขา

จะเห็นได้ว่าซัยคุใช้คำว่า *จำเป็น* (วาญิบ) หมายถึงจำเป็นสำหรับทุกคน ขณะเดียวกันซัยคุได้ใช้คำว่า *มุสลิมและมุสลิมะฮ์* เพื่อยืนยันถึงความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ ซึ่งความจริงแล้วในภาษาอาหรับนั้นหากใช้เพียงคำว่า *มุสลิม* ก็เพียงพอแล้ว เพราะจะครอบคลุมถึงมุสลิมะฮ์ เช่นเดียวกัน แต่เพื่อเป็นการยืนยันและเน้นหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว จึงควบบคำทั้งสองคำที่เดียวในเรื่องเดียวกัน

2. การรู้จักอัลลอฮ์คือสิ่งแรกที่มุสลิมทุกคนจะต้องทำความเข้าใจ และต้องเข้าใจเป็นลำดับแรก ก่อนที่จะไปทำความเข้าใจในรายละเอียดส่วนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและบรรดาศาสนทูตของพระองค์

3. ซัยคุใช้คำว่า *มะอริฟะฮ์* () หมายถึง การรู้จักพระผู้อภิบาล ซึ่งประโยคดังกล่าวนี้เป็นประโยคที่เป็นที่รู้จักในหมู่บรรดาอุละมาอ์ ว่า () หมายถึง สิ่งแรกในเรื่องศาสนาที่ต้องรู้คือการรู้จักอัลลอฮ์ ดังนั้นแนวทางการใช้สำนวนในการอธิบายเกี่ยวกับการรู้จักอัลลอฮ์^{๕๕} เป็นสำนวนที่ใช้กันอย่างแพร่หลายเช่นเดียวกัน

4. การอธิบายของซัยคุในเรื่องดังกล่าวใช้วิธีการถามตอบดังปรากฏในข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งเป็นวิธีการอธิบายที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ที่ถูกถาม และสามารถสร้างความเข้าใจได้อย่างง่ายดาย

5. ใช้หลักฐานจากอัลกุรอานในการอ้างอิงทุกประเด็นที่น่าเสนอ ซึ่งเป็นแนวทางและวิธีการอ้างอิงที่สอดคล้องกับแนวทางของอุละมาอ์สะลัฟ

6. การอธิบายของซัยคุเป็นการอธิบายที่เข้าใจง่าย โดยใช้สำนวนสั้นๆ กระชับ ชัดเจน และตรงประเด็น

7. ซัยคุได้พยายามชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการรู้จักอัลลอฮ์^{๕๕} พร้อมกับหลักการที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม ซึ่งเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต โดยใช้ให้ปฏิบัติตามแนวทางของนบีมุหัมมัด^ﷺ ซึ่งซัยคุได้ผนวกการรู้จักอัลลอฮ์^{๕๕} เข้ากับการรู้จักศาสนาของพระองค์ และการรู้จักท่านนบีมุหัมมัด อันเป็นแบบอย่างในด้านหลักการปฏิบัติต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก ขณะเดียวกันการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าวก็ต้องสอดคล้องกันตลอดไป

การรู้จักอัลลอฮ์^{๕๕} สามารถรู้จักได้ด้วยหลักฐาน 2 ประการคือ หลักฐานที่เรียกว่า *อัสสัมอียะฮ์ อัลเคาะบะรียะฮ์* หมายถึงหลักฐานที่มาจากกุรอานและสุนนะฮ์ และหลักฐาน *อัลอาก์ลิยะฮ์* หมายถึง หลักฐานที่มาจากความเข้าใจโดยใช้สติปัญญา ซึ่งการใช้หลักฐานจากแหล่งที่มาทั้งสอง ตามลำดับความสำคัญ จากอัลกุรอาน สุนนะฮ์ และสติปัญญาในลักษณะดังกล่าวนี้ คือแนวทางการอธิบายวิธีการรู้จักอัลลอฮ์^{๕๕} ของอะฮ์ลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์

4.1.3 แนวทางการอธิบายของชัยคุเกี่ยวกับกฎสถานะของอัลลอฮ์

4.1.3.1 ความหมายของกฎสถานะของอัลลอฮ์

อัศศอบูนีย์ (Al-Sabuniy, 1998 : 284) ได้อธิบายถึงความหมายการศรัทธาของอะฮ์ลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์เกี่ยวกับการกำหนดสถานะของอัลลอฮ์ ว่า “แท้จริงความดีความชั่ว สิ่งที่มีประโยชน์และสิ่งที่เป็นโทษล้วนขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของอัลลอฮ์ ...และไม่มีผู้ใดต้องประสบกับเลวร้ายอันใดๆ นอกจากตามที่อัลลอฮ์ ได้ทรงกำหนดและเขียนไว้ หากมีใครสักคนพยายามจะให้คนหนึ่งได้รับความดีหรือประโยชน์ใดๆ ที่อัลลอฮ์ ไม่ได้กำหนดไว้หรือเขียนไว้ เขาจะไม่มีความสามารถในเรื่องดังกล่าวอย่างแน่นอน ขณะเดียวกัน หากมีใครพยายามที่จะทำสิ่งเลวร้ายกับใครที่อัลลอฮ์ ไม่ทรงประสงค์หรือทรงกำหนดไว้ ก็ไม่สามารถจะทำได้เช่นเดียวกัน...

ท่านนบี ได้สั่งสอนอิบนุ อับบาสในตอนหนึ่งว่า

...”))

) ((“

(2516 :

ความว่า : และเจ้าจงรับรู้ไว้ว่า แท้จริงถ้าหากว่าประชาชาตินี้รวมตัวกัน เพื่อทำประโยชน์ให้กับเจ้าด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง พวกเขา ก็ไม่สามารถทำประโยชน์ให้กับเจ้า นอกจากด้วยสิ่งที่ใดสิ่งหนึ่งที่อัลลอฮ์ ได้ทรงกำหนดไว้สำหรับเจ้าเรียบร้อยแล้ว และถ้าหากว่าประชาชาตินี้รวมตัวกันเพื่อให้โทษกับเจ้าด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง พวกเขา ก็ไม่สามารถให้โทษกับเจ้า นอกจากด้วยสิ่งที่ใดสิ่งหนึ่งที่อัลลอฮ์ ได้ทรงกำหนดไว้สำหรับเจ้าเรียบร้อยแล้ว ปากกาได้ถูกยกขึ้นแล้ว และ (รอยหมึกใน) สมุดบันทึกต่างๆ ก็เหือดแห้งแล้ว (บันทึกโดย Tarmiziyy หมายเลขหะดีษ 2516)

อัลอุษัยมีน (Al-'Usaimm ,2000 : 38) กล่าวว่า “การศรัทธาต่อกฎสถานะของอัลลอฮ์ คือการศรัทธาต่อกำหนดการของอัลลอฮ์ ต่อทุกสรรพสิ่ง โดยเชื่อและศรัทธาว่าพระองค์ทรงรับรู้ล่วงหน้าและได้กำหนดให้ทุกอย่างดำเนินไปตามความประสงค์ของพระองค์”

อับดุลการิม ชัยดาน (Abdul al-Karim Zaidan 1988 : 13) ได้อธิบายความหมายของกฎสถานะของอัลลอฮ์ () ว่า หมายถึง “แท้จริงอัลลอฮ์ ได้ทรงล่วงรู้ในทุก

สรรพสิ่งทั้งมวลตามความประสงค์ของพระองค์ และพระองค์ทรงบังเกิดทุกสรรพสิ่งตามที่พระองค์ทรงกำหนดมาแล้ว หลังจากนั้นทุกสรรพสิ่งจะดำเนินไปตามความประสงค์ของพระองค์ที่ได้ทรงกำหนดไว้ โดยจะไม่มีสิ่งใดที่อยู่เหนือความประสงค์ของพระองค์ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของมนุษย์หรือสิ่งอื่นๆ และไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี สิ่งที่เป็นผลบุญหรือเป็นบาป โดยที่ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นกับมวลมนุษย์และกับสรรพสิ่งทั้งหลาย จะไม่รอดพ้นจากความประสงค์ของอัลลอฮ์ ﷻ ...”

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾
(22 :)

ความว่า : ไม่มีเคราะห์กรรมอันใดเกิดขึ้นในแผ่นดินนี้ และไม่มีแม้แต่ในตัวของพวกเขาเอง เว้นแต่ได้มีไว้ในบันทึกก่อนที่เราจะบังเกิดมันขึ้นมา แท้จริงนั่นมันเป็นการง่ายสำหรับอัลลอฮ์ (อัลหะดีษ : 22)

ส่วนการศรัทธาต่อการกำหนดกฎสถานะของอัลลอฮ์ ﷻ นั้น อุละมาอ์ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าประกอบด้วย 4 ประการตามลำดับ (al-'Usaimm , 2000 : 38-39) ดังนี้ คือ

ลำดับที่ 1 อัลอิลมุ () หมายถึง ความรู้ กล่าวคือ เราต้องศรัทธาว่า แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงรอบรู้ทุกสรรพสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้ว หรือยังไม่เกิดขึ้น และทรงรอบรู้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่ และอย่างไร ด้วยความรู้ที่พระองค์ทรงมีอยู่ดั้งเดิมชั่วนิรันดร์ ดังนั้นพระองค์จึงไม่จำเป็นต้องทบทวนความรู้ที่พระองค์ทรงมีอยู่ พระองค์จะไม่หลงลืมอย่างแน่นอน

ลำดับที่ 2 อัลกิตาษะฮฺ () หมายถึง การลิขิต กล่าวคือ เราต้องศรัทธาว่าอัลลอฮ์ทรงได้ลิขิตทุกสิ่งทุกอย่างที่จะเกิดขึ้นจนถึงวันกิยามะฮฺในเลาฮิลมัทพูซ (แผ่นดินจารึกที่ถูกต้องพิทักษ์) เรียบร้อยแล้ว

ลำดับที่ 3 อัลมะชีอะฮฺ () หมายถึง ความประสงค์ กล่าวคือ เราต้องศรัทธาว่าทุกสรรพสิ่งบนพื้นแผ่นดินและบนฟากฟ้าจะไม่เกิดขึ้น นอกจากเป็นไปตามความประสงค์ของพระองค์ และหากพระองค์ทรงไม่ประสงค์ก็จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ลำดับที่ 4 อัลคอลลุ () หมายถึง การบันดาล กล่าวคือเราต้องศรัทธาว่า พระองค์ทรงเป็นพระผู้อภิบาลผู้ทรงบันดาลทุกสรรพสิ่ง

ส่วนความหมายของกฎศภาวะตามทัศนะของชัยคุนั้น ชัยคุมิได้นิยามความหมายอย่างชัดเจน เพียงแต่กล่าวในหนังสืออูศูลอัลอิมาน ว่าด้วยเรื่องการศรัทธาเกี่ยวกับการกำหนดศภาวะของอัลลอส ﷻ เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ชัยคุได้นำเสนออายะฮ์อัลกรุอานและสุนนะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกฎศภาวะของอัลลอส ﷻ ชัยคุได้กล่าวในตอนท้ายว่า “และบรรดาหลักฐานทั้งหลายที่ได้กล่าวมาข้างต้น (อัลกรุอานและสุนนะฮ์) เป็นหลักฐานสำคัญที่บ่งบอกถึงความสมบูรณ์ของความรู้ของอัลลอส ﷻ และความสามารถของพระองค์...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d.: 5/246) ขณะเดียวกัน ชัยคุได้ยืนยันถึงการศรัทธาต่อการกำหนดกฎศภาวะของอัลลอส ﷻ ว่า “ฉันขอเป็นสักขีพยานว่า...แท้จริงอะกีดะฮ์ของฉันคืออะกีดะฮ์ของกลุ่มรอดพ้นจากไฟนรก นั่นคืออะกีดะฮ์อะฮฺลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ โดยการศรัทธาต่ออัลลอส ﷻ บรรดา มาละอิกะฮ์ คัมภีร์ต่างๆ ของพระองค์ บรรดาเราะซูล วันกียามะฮ์ และศรัทธาต่อกฎศภาวะของอัลลอส ﷻ ทั้งความดีและความชั่ว...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d.: 5/8) โดยชัยคุได้ยกหลักฐานจากอัลกรุอานที่ว่า :

(49 :) ﴿ إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴾

ความว่า: แท้จริงทุกๆ สิ่งนั้น เราสร้างมันตามสัดส่วน (อัล
เกาะมัร : 49)

อัลลาละกาอีย (Al-lalakaiy, 1999 : 4/714-765) ได้รวบรวมคำกล่าวของอูละมาอ์จากเศาะหาบะฮ์ ตะบิอีน ในการยืนยันถึงการศรัทธาของพวกเขาในเรื่องดังกล่าวนี้ว่า เป็นแนวทางของอะฮฺลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ที่ยอมรับในเรื่องดังกล่าวดังความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ”

4.1.3.2 แนวทางการอธิบายของชัยคุเกี่ยวกับกฎศภาวะของอัลลอส ﷻ

การอธิบายของชัยคุในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎศภาวะของอัลลอส ﷻ เป็นไปตามแนวทางการอธิบายของอะฮฺลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ กล่าวคือใช้อัลกรุอานและสุนนะฮ์เป็นบรรทัดฐาน ดังปรากฏในสารต่างๆ ที่ชัยคุได้ส่งไปยังเมืองต่างๆ เพื่ออธิบายถึงอะกีดะฮ์และเตาฮีดของตนเอง ในหนังสือ อูศูล อัลอิมาน ของชัยคุ บทที่ว่าด้วย การศรัทธาต่อการกำหนดศภาวะของอัลลอส ﷻ ชัยคุได้เริ่มต้นด้วยการนำเสนออายะฮ์อัลกรุอานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวดังนี้

﴿ إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴾ (101 :)

ความว่า : แท้จริงบรรดาผู้ที่ความดีจากเราได้ประสบแก่พวกเขา มาก่อนนั้น คนเหล่านั้นเป็นผู้ที่อยู่ห่างไกลจากมัน (อัลอัมบิยาอ : 101)

﴿ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا ﴾ (38 :)¹

ความว่า : และพระบัญชาของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นได้กำหนดไว้แล้ว (อัลอะหฺซาบ : 38)

﴿ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴾ (96 :)

ความว่า : ทั้งๆ ที่อัลลอฮ์ทรงสร้างพวกท่าน และสิ่งที่พวกท่าน ประดิษฐ์มันขึ้นมา (อัศศ็อฟฟาต : 96)

﴿ إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴾ (49 :)

ความว่า : แท้จริงทุกสิ่งๆ สิ่งนั้น เราสร้างมันตามสัดส่วน (อัลเกาะมัร : 49)

หลังจากนั้นซัยคุได้นำเสนอหะดีษดังนี้

1. หะดีษที่บันทึกโดยอิหม่ามมุสลิมจากรายงานของอับดุลลอฮ์ เป็น อัมรฺ เป็น อัลอาศ ﷻ เล่าว่าท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า :

))

((

1. อาษะฮฺที่ซัยคุนำเสนอก็คือส่วนหนึ่งของอาษะฮฺที่ 38 จากสุเราะฮฺ อัลอะหฺซาบ

ความว่า : แท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆของทุกสรรพสิ่งก่อนที่พระองค์จะทรงสร้างฟากฟ้าและแผ่นดินเป็นเวลา 50,000 ปี และก่อนหน้านั้นบัลลังก์ของพระองค์อยู่เหนือน้ำ (บันทึกโดยมุสลิม)¹

และรายงานจากอาลี เป็น อบีฏอลิบ رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า :

))

:

:

﴿ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ﴾ :

﴿ وَصَدَقَ بِالْحُسْنَىٰ ۖ فَسَنِيَرُهُۥ لِيَسْرَىٰ ﴾)

(6-5 :

ความว่า : 'ไม่มีผู้ใดตักคนจากพวกเจ้า นอกจากได้ถูกบันทึกไว้แล้วเกี่ยวกับที่พำนักของเขาในส่วนหนึ่งของขุมนรก และในส่วนหนึ่งของสวนสวรรค์ พวกเขา (เศาะหาบะฮ์) กล่าวว่า: ถ้าเช่นนั้น เราจะมอบหมาย (และปล่อย) ให้ (ดำเนินไปตามที่มีระบุอยู่) ในสมุดบันทึกของเรา และละทิ้งการทำงานทุกอย่างได้หรือไม่? ท่านเราะสูล ﷺ ตอบว่า: พวกเขาจงปฏิบัติ (ทำงานต่อไป) เพราะทุกอย่างจะถูกเคลื่อนไหวไปตามครรลองที่ถูกกำหนดสำหรับเขาแล้ว (กล่าวคือ) สำหรับผู้ที่เป็นชาวสะอาอะฮ์ (ชาวสวรรค์) พวกเขาจะได้รับความสะดวกในการปฏิบัติอัมลียาอะฮ์ของชาวสะอาอะฮ์ (ชาวสวรรค์) ส่วนผู้ที่เป็นชาวชะกออะฮ์ (ชาวนรก) พวกเขาจะได้รับความสะดวกในการปฏิบัติอัมลียาอะฮ์ของชาวชะกออะฮ์ (ชาวนรก) หลังจากนั้น

1.(บันทึกโดยMuslim หมายเลขหะดีษ 4797)

ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ได้อ่านอายะฮ์อัลกุรอาน ความว่า : ส่วนผู้
 บริจาคและยำเกรง (อัลลอฮ์) และเชื่อมั่นในสิ่งที่ดี เราก็จะทำให้
 เขาได้รับความสะดวกสบายอย่างง่ายดาย (อัลลัษลุ : 5-6) (บันทึก
 โดยมุตะฟีกุน อะลาบาย)' (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab,
 n.d. : 1/ 243)

นอกเหนือจากการใช้อัลกุรอานและสุนนะฮ์ในการอธิบายเตาฮีดรูปียะฮ์แล้ว
 ชัยคุยังได้อาศัยความเข้าใจของอุละมาฮ์อะหะบะฮ์ในการอธิบายเรื่องดังกล่าวด้วย ดังที่ชัยคุได้
 กล่าวว่

“จากท่านเกาะดาคะฮ์ ได้อธิบายอายะฮ์หนึ่งในสูเราะฮ์
 อัลกอดร์ว่า : อัลลอฮ์ทรงกำหนดในช่วก่ำคีนนั้น (คีนลัษ
 ละตุลกอดร์) ทุกสิ่งที่จะเกิดขึ้นภายในหนึ่งปี รายงาน โดย
 อับดุลเราะชา ก อิบ นุญะริรุ และแท้จริงได้มีรายงานใน
 ความหมายเดียวกันจากท่านอิบนุอับบาส, ท่านอัลหะสัน อุบัยย์
 อับดุลเราะหุมาน อัศสุละมีย , สะอีด เบ็น ญุบัยร, มุกอติล
 และอิบนุกอญิม” เป็นต้น (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab,
 n.d. : 1/ 245-256)

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยนำเสนอข้างต้น สามารถสรุปแนวทางการอธิบายของชัยคุใน
 เรื่องดังกล่าวคือแนวทางการอธิบายที่ใช้กุรอาน สุนนะฮ์ และความเข้าใจของอุละมาฮ์มาเป็นแหล่ง
 อ้างอิงที่สำคัญ และใช้สำนวนที่เรียบง่าย รวบรวม และชัดเจน สามารถเข้าใจได้ง่าย ตลอดจนสามารถ
 นำไปใช้เป็นวิธีการดำเนินชีวิตบนโลกแห่งนี้และโลกวันอาคิเราะฮ์

4.2 แนวทางของชัยคุในการอธิบายเตาฮีดอัลอูลูอียะฮ์

4.2.1 ความหมายของเตาฮีดอัลอูลูอียะฮ์ตามทัศนะของชัยคุ

คำว่า อีลาฮ () เป็นคำภาษาอาหรับมาจากรากศัพท์ของคำว่า อะละฮา ()
 หมายถึง มะอูบูด () แปลว่าสิ่งที่ได้รับการเคารพบูชา (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and
 Hijab, n.d. : 1/25) ตามทัศนะของอะฮ์ลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ เช่นเดียวกับชัยคุที่นิยาม คำว่าอีลาฮ

1.(บันทึกโดย Bukhariy หมายเลขหะดีษ : 6115,6997) และ (บันทึกโดย Muslim หมายเลขหะดีษ : 4748)

หมายถึง มะอูด ที่แท้จริงคืออัลลอฮ์ผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงประทานสิ่งยังชีพ ผู้ทรงบริหารจัดการทุกอย่าง...(อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/106) ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มอะฮ์ลุลบิดอะฮ์และอะฮ์ลุลกะลามที่อธิบายความหมายของคำว่า อิลาฮ () ที่มีความหมายเดียวกันกับคำว่า รัอบ () อันหมายถึง พระผู้อภิบาลผู้ทรงมีความสามารถในการสร้างเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

ส่วนนิยามของคำว่า เตาฮีดอูลูฮียะฮ์ ซัยคุได้กล่าวใน “ริสาละฮ์ ตัฟซีรกะลิมะฮ์ อัดเตาฮีด ว่า เตาฮีดอูลูฮียะฮ์ หมายถึงการที่ไม่ขอวิงวอน ไม่ได้ฝากความหวังนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียวเท่านั้น ไม่ขอความช่วยเหลืออื่นนอกจากพระองค์ ไม่เซียดพลีนอกจากเพื่อพระองค์ ไม่บนบานนอกจากเพื่อพระองค์ (โดยไม่มีการตั้งภาคีกับพระองค์) ไม่ว่าจะเป็มะลาอิกะฮ์ผู้ใกล้ชิดพระองค์ หรือแม้แต่่นบีที่พระองค์ทรงแต่งตั้งก็ตาม” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 1/366)

ในสารที่ซัยคุเขียนถึงอับดุลลอฮ์ เบ็น สุหัยม ในตอนหนึ่งซัยคุได้นิยามความหมายของเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ว่า “เตาฮีดอูลูฮียะฮ์ หมายถึง ไม่มีการเคารพอิบาดะฮ์นอกจากเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียว ไม่ใช่มะลาอิกะฮ์ ผู้ใกล้ชิดอัลลอฮ์ ไม่ใช่ชนบีผู้ถูกแต่งตั้งจากพระองค์...(อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/65)

ในสารที่ซัยคุได้ส่งไปยังมูหัมมัด เบ็น สุลฏอน ซัยคุได้อธิบายความหมายของเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ ว่า “เตาฮีดอูลูฮียะฮ์ หมายถึงการที่ไม่มีการก้มกราบ (สุญูด และรุกูอ) การของคุดา ทั้งในช่วงปกติหรือในยามคับขัน นอกจากต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น เช่นเดียวกับไม่มีการเซียดพลีและการทำอิบาดะฮ์ทุกอย่างนอกจากเพื่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/137)

ในสารที่ซัยคุได้เขียนถึงพี่น้องมุสลิมในตอนหนึ่ง ซัยคุได้อธิบายว่าเตาฮีดที่ทำให้แต่ละคนถูกขนานนามว่าเป็นมุสลิม คือเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ พร้อมกับอธิบายความหมายของเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ว่า “เตาฮีดอูลูฮียะฮ์ หมายถึงไม่มีการอิบาดะฮ์นอกจากเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ ไม่ใช่เพื่อมะลาอิกะฮ์ ผู้ใกล้ชิดอัลลอฮ์ ﷻ และไม่ใช่เพื่อบรรดาชนบีที่พระองค์แต่งตั้งขึ้นมา...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/151)

จากความหมายที่ซัยคุได้นำเสนอข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า เตาฮีดอูลูฮียะฮ์ตามทัศนะของซัยคุ คือการให้เอกภาพต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้านการอิบาดะฮ์เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียวเท่านั้น โดยปราศจากการตั้งภาคีใดๆกับพระองค์

4.2.2 ความสำคัญของเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ตามทัศนะของซัยคุ

เตาฮีดอูลูฮียะฮ์คือเตาฮีดที่ซัยคุได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่าเตาฮีดประเภทนี้คือเตาฮีดที่บรรดานบี ﷺ ทั้งหลายถูกแต่งตั้งเพื่อใช้เป็นสารในการเชิญชวนมวลมนุษยชาติสู่การเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์เพียงองค์เดียว เตาฮีดประเภทนี้คือเตาฮีดที่สามารถเปลี่ยนสภาพของมนุษย์จากผู้ปฏิเสธศรัทธาสู่การเป็นมุสลิมอย่างสมบูรณ์ และตราบใดที่เขายังไม่ยึดมั่นในเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ เขาก็จะไม่ถือว่าเป็นมุสลิมอย่างแท้จริง ซึ่งสภาพของผู้ที่ไม่ยอมรับหรือศรัทธาในเตาฮีดอูลูฮียะฮ์นี้ ไม่ได้แตกต่างไปจากบรรดาชาวมุชริกีนผู้ตั้งภาคีในอิดคัลที่มีความเชื่อในรูปูบียะฮ์ของอัลลอฮ์ ว่าอัลลอฮ์ ﷻ ทรงเป็นผู้ทรงสร้างทุกสรรพสิ่ง ผู้ทรงอภิบาล แต่พวกเขาไม่เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ไม่ปฏิบัติอิบาดะฮ์เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ แต่กลับทำอิบาดะฮ์เพื่อสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากอัลลอฮ์ ﷻ

งานเขียนและสารต่างๆ ที่ซัยคุได้ส่งไปยังบรรดาอุละมาอ์ในยุคนั้น เป็นหลักฐานที่ชัดเจนยิ่งที่บ่งบอกถึงการให้ความสำคัญของซัยคุต่อเตาฮีดอูลูฮียะฮ์นี้ ดังนี้

1. สารที่ซัยคุส่งถึงชาวเมืองกอสิมเพื่ออธิบายถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอะกิดะฮ์ของซัยคุในตอนหนึ่งว่า “พึงทราบเถิดว่าแท้จริงเตาฮีดรูปูบียะฮ์และเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือมันไม่สามารถที่จะแยกออกจากกัน มันจะมีความหมายเดียวกันเมื่อมันแยกกันอยู่ และมันจะมีความหมายที่แตกต่างกันเมื่อมันอยู่ด้วยกัน...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d.: 5/16-17)

2. สารที่ส่งถึงมูหัมมัด เบ็น อุบาด ซึ่งซัยคุยังได้อธิบายถึงความสำคัญของเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ว่า “...แท้จริงบรรดาชาวมุชริกีนที่ท่านนบีมูหัมมัดได้ทำสงครามกับพวกเขาแท้จริงแล้วพวกเขาทั้งหลายนั้น ได้ยอมรับถึงความเป็นรูปูบียะฮ์ของอัลลอฮ์...ซึ่งแท้จริงแล้วท่านนบีมูหัมมัดได้ทำสงครามกับพวกเขาเพราะพวกเขาไม่มีเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ถือว่าพวกเขาเป็นมุสลิมแต่อย่างใดแม้ว่าพวกเขาจะยอมรับว่าอัลลอฮ์คือพระผู้อภิบาลผู้ทรงสร้าง จนกว่าพวกเขาจะผนวกเตาฮีดอูลูฮียะฮ์เข้าไปด้วย (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d.: 5/19)

3. สารที่ส่งไปยังอับดุลรอหมาน เบ็น อับดุลลอฮ์ อัศสูวัยดี ในการอธิบายถึงแนวทางการควะฮ์ของซัยคุในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ว่า “...แท้จริงข้าพเจ้าได้อธิบายให้ความชัดเจนเกี่ยวกับการอิกลาศต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ และข้าพเจ้าห้ามปรามพวกเขาจากการขอคูอา (เพื่อขอความช่วยเหลือ) ต่อผู้ที่ยังมีชีวิตและผู้เสียชีวิตไปแล้วจากบรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย ซึ่งพวกเขาได้ตั้งภาคีกับอัลลอฮ์ ﷻ เกี่ยวกับการเชือด การบนบาน การสัจญุด การมอบหมาย ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นสิทธิของอัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียวเท่านั้น...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d.: 5/36)

4. ในสารที่ซัยคุได้ส่งไปยังอัลลลอฮ์ เป็น สุหัยม เพื่อชี้แจงและตอบโต้คำครหาที่เขาได้กล่าวหาซัยคุ ซึ่งในตอนหนึ่งซัยคุได้อธิบายถึงความสำคัญของเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ว่า “ดังนั้นผู้ใดที่ให้เอกภาพกับอัลลลอฮ์คือผู้ที่ยืนยันว่าแท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลลอฮ์ และผู้ใดไม่ปฏิบัติตามและขอความช่วยเหลือจากพวกเขาเหล่านั้นและฝากความหวังให้กับสิ่งเหล่านั้นเขาคือผู้ที่ปฏิเสธคำว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลลอฮ์ ﷻ” ถึงแม้ว่าเขาจะยอมรับว่าไม่มีพระผู้อภิบาลอื่นใดที่เป็นผู้ทรงสร้าง ผู้ประทานปัจจัยยังชีพนอกจากอัลลลอฮ์ ﷻ ก็ตาม...(อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/65)

5. สารที่ส่งไปยังอิสมาอีล อัลญุรออีย อุลมาฮ์ชาวเยเมน ที่ได้เขียนจดหมายซักถามถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชะวะฮ์ของซัยคุว่าเป็นเช่นไร เพราะท่านได้ข่าวว่ามีทั้งคนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับชะวะฮ์ของซัยคุ ซึ่งซัยคุได้ตอบคำถามในตอนหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องเตาฮีดว่า “ดังนั้นพึงทราบเถิดว่าแท้จริงศาสนาที่ข้าพเจ้านับถือและข้าพเจ้าเชิญชวนนั้นคือการให้เอกภาพต่อเอกองค์อัลลลอฮ์ ﷻ ด้วยการขอความช่วยเหลือเพียงองค์เดียว เพราะนั่นคือศาสนาที่บรรดาเราะฮ์ลุสทั้งหลายในอดีต...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/101)

ใน ริสาละฮ์ ฟิ เตาฮีด อัลอิบาอะฮ์ ซัยคุกล่าวว่า “พึงทราบเถิดว่า (ขออัลลลอฮ์ ﷻ ทรงเมตตาแก่พวกท่าน) แท้จริงเตาฮีดที่อัลลลอฮ์ ﷻ ทรงบัญญัติสำหรับบ่าวของพระองค์ก่อนที่จะบัญญัติการละหมาด การถือศีลอด คือการเตาฮีดในเรื่องอิบาอะฮ์ของพวกท่าน ดังนั้น จงอย่าได้ขอวิงวอนนอกจากต่ออัลลลอฮ์เพียงองค์เดียวเท่านั้น จงอย่าได้ขอวิงวอนจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ และจากท่านอื่นๆ ดังที่อัลลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ ﴾ (18 :)

ความว่า : และว่าแท้จริง บรรดามัสยิดนั้นเป็นของอัลลลอฮ์
ดังนั้นพวกท่านจงอย่าวิงวอนขอผู้ใดเคียงคู่กับอัลลลอฮ์
(อัลญิน : 18) (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. :
5/398-399)

จากข้อมูลข้างต้น จึงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าซัยคุได้ให้ความสำคัญอย่างมากต่อเตาฮีดประเภทนี้ ซึ่งสามารถกล่าวเป็นข้อสรุปได้ว่าไม่มีงานเขียนชิ้นไหนของซัยคุที่ไม่มีการกล่าวถึงเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ ซึ่งบางครั้งซัยคุจะอธิบายเกี่ยวกับเตาฮีดอูลูฮียะฮ์โดยตรง บางครั้งจะอธิบายในลักษณะของการให้ความสำคัญ บางครั้งจะอธิบายในลักษณะของงานชะวะฮ์ที่บรรดานบีได้เชิญ

ชวนสู่เตาฮีดประเภทนี้ และบางครั้งจะกล่าวในลักษณะของการอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้มุสลิมหลุดพ้นจากความเป็นมุสลิมหรือไม่อาจจะเป็นมุสลิมได้หากปราศจากเตาฮีดประเภทนี้

จากการศึกษาพบว่ามีปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ที่ทำให้ชัคคุได้ทุ่มเทและให้ความสำคัญกับเตาฮีดประเภทนี้ ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านความเลื่อมใสและอันตราย กล่าวคือเป็นเรื่องที่เลื่อมใสและอันตรายเป็นอย่างยิ่งสำหรับมุสลิมที่เชื่อว่าอัลลอฮฺ ﷻ คือพระเจ้าผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงบริหารจัดการทุกสรรพสิ่ง แต่กลับไม่เคารพภักดีต่ออัลลอฮฺ ﷻ ขอความช่วยเหลืออื่นที่นอกเหนือจากอัลลอฮฺ ﷻ ซึ่งไม่ได้แตกต่างเลยกับบรรดาผู้ตั้งภาคีชาวมุชริกีนที่เขาศรัทธาและเชื่อมั่นว่าอัลลอฮฺ ﷻ คือพระเจ้าผู้ทรงสร้าง

จากปัจจัยดังกล่าว ทำให้ชัคคุพยายามต่อสู้แบบถวายชีวิตเพื่อให้สังคมมุสลิมได้รับการปลูกฝังเตาฮีดที่ถูกต้อง เตาฮีดที่สามารถนำพามุสลิมทุกคนเข้าสู่ความโปรดปรานของอัลลอฮฺ ﷻ และสิ่งเหล่านี้จะเห็นได้ชัดเจนในงานเขียนต่างๆของชัคคุ ซึ่งชัคคุจะกล่าวตลอดว่า “เตาฮีดระบุบิยุยะฮฺเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะเป็นมุสลิมได้” ทั้งนี้เพราะบรรดาผู้ตั้งภาคีชาวมุชริกีนทั้งหลายต่างก็ยอมรับว่าอัลลอฮฺ ﷻ คือผู้ทรงสร้างพวกเขา แต่พวกเขากลับไม่เคารพภักดีอัลลอฮฺ หรือเคารพภักดีพร้อมกับการตั้งภาคีกับพระองค์ ดังนั้น พวกเขาจึงไม่เคยถูกขนานนามว่าเป็นมุสลิมแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม พวกเขากลับเป็นศัตรูตัวฉกาจที่มาสกัดกั้นเส้นทางการอะวะฮฺสู่เตาฮีดของท่านนบี จนท่านต้องลุกขึ้นประกาศสงครามกับพวกเขาอย่างโจ่งแจ้ง

ชัคคุได้กล่าวในเรื่องดังกล่าวนี้ในสารที่ส่งไปยังมูหัมมัด เป็น อุบัยดฺ, อับดุลกอดิร อัลอูดัยลียะฮฺและลูกชายของท่าน, อับดุลลอฮฺ เป็น สุหัยมฺ, อับดุลลอฮฺ เป็น อุฎัยบฺ, หุมัยดาน เป็น ตูรกีเยฮฺ, อาลี เป็น ซามิล, มูหัมมัด เป็น อบาคิล และศอลิหฺ เป็น อับดุลลอฮฺ ว่า... “พวกท่านก็ทราบดีว่า กลุ่มผู้ตั้งภาคีชาวมุชริกีนที่ท่านนบีได้ประกาศสงครามกับพวกเขานั้น พวกเขารู้จักอัลลอฮฺ ﷻ ดีพวกเขาเทิดทูนอัลลอฮฺ พวกเขาทำหัจญ์และอุมเราะฮฺ พวกเขาอ้างว่าพวกเขายึดถือตามศาสนาของนบีอิบรอฮีม พวกเขายอมรับว่า ไม่มีผู้ใดที่สามารถสร้างทุกสรรพสิ่ง ไม่มีผู้ใดที่ทรงประทานปัจจัยยังชีพแก่พวกเขา ไม่มีผู้ใดที่ทรงจัดการและบริหารทุกสรรพสิ่งนอกจากอัลลอฮฺ ﷻ เท่านั้น...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/124) ถึงกระนั้น ท่านเราะฮฺสูลก็ไม่ได้ถือว่าพวกเขาเป็นชาวมุสลิมผู้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺแต่อย่างใด

ชัคคุได้กล่าวในหนังสือ กัซฟู อัชชูฮูฮฺ ว่า “หลังจากที่ท่านทราบว่า แท้จริงพวกเขา (ผู้ตั้งภาคีชาวมุชริกีน) ยอมรับในเรื่องนี้ (เตาฮีดระบุบิยุยะฮฺ) และอัลลอฮฺ ﷻ มิได้ถือว่าพวกเขา คือผู้ที่มิเตาฮีดที่ท่านนบีมูหัมมัด ﷺ ได้เชิญชวน และท่านทราบว่าเตาฮีดที่พวกเขาปฏิเสธคือเตาฮีดอิบาดะฮฺ (อูลูฮิยะฮฺ)...” (Ibn ‘Abdul Wahhab, 1998 : 13)

ในสารที่ซัยคุส่งไปยังชาวมะดีนะฮ์ ซัยคุได้กล่าวว่า “และบรรดาผู้ตั้งภาคีชาวมุชริกินที่ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ได้ประกาศสงครามกับพวกเขา และอนุญาตให้ต่อสู้กับพวกเขานั้น พวกเขาต่างยอมรับว่า แท้จริงอัลลอฮ์ คือพระผู้อภิบาลผู้ทรงสร้างเพียงองค์เดียวเท่านั้น ไม่มีผู้ใดที่สามารถร่วมเป็นภาคีกับพระองค์ในเรื่องดังกล่าวได้ ... (แต่พวกเขากลับตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ในด้านการอิบาดะฮ์) พวกท่านจงอ่านอะยะฮ์อัลกุรอานเถิด..ซึ่งมีมากมายจนนับไม่ถ้วน” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/44)

2. ปัจจัยทางด้านสังคม กล่าวคือ คนในยุคของซัยคุส่วนใหญ่มีการตั้งภาคีกับอัลลอฮ์ ﷻ ด้านการอิบาดะฮ์อย่างมากมาย ไม่เพียงแต่ชาวบ้านธรรมดาเท่านั้น แต่ผู้รู้หลายท่านยังคงเป็นเหยื่อของการตั้งภาคีนั้นด้วย เพราะไม่เข้าใจในหลักเตาฮีดอย่างแท้จริง ดังปรากฏจากสารต่างๆ ที่ซัยคุได้ส่งไปยังอุละมาอ์ในยุคนี้ ซึ่งสารส่วนใหญ่ได้อธิบายถึงแนวทางการอะวะฮ์ และอธิบายความหมายของเตาฮีดที่เที่ยงแท้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ที่คนกลุ่มใหญ่ในสมัยนั้นยังมีความเข้าใจที่ไขว้เขวและคลุมเครือ

3. ปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ กล่าวคือ อุดมการณ์การอะวะฮ์ของซัยคุคือการอะวะฮ์สู่การเตาฮีดต่ออัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งเป็นการอะวะฮ์ของบรรดานบีทั้งหลายในอดีต เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้ ซัยคุได้กล่าวว่า “พึงทราบเถิดว่า แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงแต่งตั้งนบีด้วยเตาฮีด (อูลูฮียะฮ์) ประเภทนี้...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/156)

ซัยคุยังกล่าวต่อไปว่า “พึงทราบเถิดว่าแท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงแต่งตั้งบรรดาเราะสูลและทรงประทานคัมภีร์ก็เพราะเตาฮีดอูลูฮียะฮ์นี้แหละ และเมื่อมนุษย์ไม่นำไปปฏิบัติและตั้งภาคี เขาก็คือผู้ปฏิเสธ และการปฏิบัติอิบาดะฮ์ต่างๆ ของเขาจะสูญเปล่า และไม่มีผลใดๆ ทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าเขาจะเป็นผู้ที่ทำอิบาดะฮ์มากกว่าใครในประชาชาตินี้ก็ตาม ถึงแม้ว่าเขาจะถูกขืนละหมาดตลอดทั้งคืน และถือศีลอดตลอดวันก็ตาม...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/16)

คำยืนยันของซัยคุดังกล่าวสอดคล้องกับคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ เกี่ยวกับสภาพของชาวมุชริกินผู้ปฏิเสธในวันอาคิเราะฮ์ที่ว่า

﴿ وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِن عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنثُورًا ﴾

(23 :)

ความว่า : และเราได้มุ่งสู่ส่วนหนึ่งของการงานที่พวกเขาได้ปฏิบัติไปแล้วเราจะทำให้มันไร้คุณค่า กลายเป็นละอองฝุ่นที่ปลิวว่อน (อัลฟุรคอน: 23)

4.2.3 แนวทางการอธิบายของซัยคุเกี่ยวกับเตาฮีดอูลูฮียะฮ์

จากการศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับงานเขียนต่างๆ ของซัยคุ พบว่าโดยภาพรวมแล้ว การอธิบายเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ของซัยคุเป็นการอธิบายเตาฮีดที่วางอยู่บนรากฐานหลักสำคัญสองประการคืออัลกุรอานและสุนนะฮ์ โดยอาศัยอุละมาอามาในการทำความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการการตั้งภาคี ซึ่งเป็นประเด็นที่ซัยคุให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่ามันเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่าความหมายของเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ตามทัศนะของซัยคุคือ การให้เอกภาพต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการปฏิบัติอิบาดะฮ์ต่อพระองค์เท่านั้น (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/152)

ดังนั้น ตามทัศนะของซัยคุแล้ว จุดมุ่งหมายของเตาฮีดอูลูฮียะฮ์คือการที่มนุษย์ทั้งหลายให้ศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอิบาดะฮ์ทุกชนิดและการเป็นพระผู้เป็นเจ้าที่ควรแก่การเคารพภักดีเพียงองค์เดียวเท่านั้น และการห่างไกลจากสิ่งที่เป็นการตั้งภาคีกับอัลลอฮ์ ﷻ ทุกรูปแบบดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ (36 : 1)

ความว่า : และจงเคารพสักการะอัลลอฮ์เถิด และอย่าให้มีสิ่งหนึ่ง
สิ่งใดเป็นภาคีกับพระองค์ (อัน-นิซาอ : 36)

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾

(23 : 2)

ความว่า : และพระเจ้าของเจ้าบัญชาว่า พวกเจ้าอย่าเคารพภักดี
ผู้ใดนอกจากพระองค์เท่านั้น และจงทำความดีต่อบิดามารดา (อัล
อิสรออ : 23)

ขณะเดียวกันเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ก็ยังมีอีกชื่อหนึ่งที่ซัยคุมักจะใช้เรียกเช่นเดียวกัน นั่น
คือเตาฮีดอิบาดะฮ์

1.อายะฮ์ที่ซัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 36 จากสุเราะฮ์อัน-นิซาอ

2.อายะฮ์ที่ซัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 23 จากสุเราะฮ์อัลอิสรออ

ดังนั้น คำว่า *อิบาดะฮ์* จึงมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับเตฮิดอูลูฮียะฮ์ ด้วยเหตุนี้ ชัยคุจึงได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่า การเปลี่ยนทิศทางในการประกอบอิบาดะฮ์จากอัลลอฮ์ ﷻ ไปยังผู้อื่นที่นอกเหนือจากอัลลอฮ์ ﷻ ไม่ว่าจะเป็นสุสาน ต้นไม้ มะลาอิกะฮ์ สัตว์และอื่นๆ นั้น ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นการตั้งภาคีกับอัลลอฮ์ ﷻ และเป็นบาปใหญ่ที่ทำให้ผู้กระทำหรือผู้ปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวต้องโทษด้วยการถูกระงับตราห้ามเข้าสวนสวรรค์ของอัลลอฮ์ ﷻ และจะตกนรก

ด้วยความสำคัญของคำว่า *อิบาดะฮ์* ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามันมีความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาและนำเสนอ ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็นประเด็นที่เชื่อมโยงโดยตรงกับเตฮิดอูลูฮียะฮ์ เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงใคร่ขอนำเสนอรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับอิบาดะฮ์ตามแนวทางการอธิบายของชัยคุ ดังนี้

4.2.3.1 ความหมายของอิบาดะฮ์ตามทัศนะของชัยคุ

อิบาดะฮ์ ตามทัศนะของชัยคุ หมายถึง คำนามที่ครอบคลุมทุกอย่าง ที่เป็นพระบัญชาของอัลลอฮ์ ﷻ และปฏิบัติต่อพระองค์องค์เดียวเท่านั้น (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/104,187-188)

จากนิยามของชัยคุข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ทุกอย่างนั้นคืออิบาดะฮ์ทั้งหมดโดยมิได้จำกัดขนาด สัดส่วนหรือปริมาณแต่อย่างใด แต่ทั้งนี้ คำว่า อิบาดะฮ์ มีกรอบและขอบเขตที่ชัดเจน กล่าวคือต้องเป็นไปตามพระบัญชาของพระองค์เท่านั้น และจะต้องปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่อพระองค์องค์เดียวเท่านั้น โดยไม่มีผู้ใดสามารถเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้หากมีผู้ใดเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีความเกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวแล้ว จะถือว่าอิบาดะฮ์นั้นมิได้ปฏิบัติต่อพระองค์ หากแต่เป็นการตั้งภาคีกับพระองค์ และพวกเขาจะได้รับการลงโทษจากพระองค์อย่างแน่นอนอนฐานไม่เคารพกดีต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดังที่พระองค์ได้กล่าวในอะฮะซุลกุรอานที่ได้นำเสนอแล้วข้างต้น

การนิยามความหมายของ *อิบาดะฮ์* ของชัยคุในลักษณะดังกล่าวข้างต้น มิใช่เป็นการนิยามที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนหรือเป็นการนิยามที่ชัยคุอุตริขึ้นมา หากแต่อุละมาอ์หลายท่านในอดีตได้นิยามความหมายของอิบาดะฮ์ในลักษณะดังกล่าวนี้มาแล้ว อาทิ อิบนุ ดัยมียะฮ์ (เสียชีวิตในศตวรรษที่ 8 แห่งปีฮิจเราะฮ์ศักราช) ที่ได้นิยามคำว่า อิบาดะฮ์ว่า “อิบาดะฮ์หมายถึงคำนามที่ครอบคลุมทุกอย่างที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดปรานและยอมรับจากคำพูด การกระทำ ทั้งภายในและภายนอก...” (Ibn Taimiyat, 1995 : 238)

4.2.3.2 ความสำคัญของอิบาดะฮ์ตามทัศนะของชัยคุ

อิบาดะฮ์เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งที่ไม่อาจทอดทิ้งหรือละเลยได้ เพราะมันคือเป้าหมายสูงสุดในการสร้างมนุษย์และญินของอัลลอฮ์ ﷻ และอิบาดะฮ์คือหัวใจหลักของเตาฮีด ชัยคุได้กล่าวถึงกรณีดังกล่าวโดยอ้างถึงอะยะฮ์อัลกุรอานที่ว่า :

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾

ความว่า : และข้ามิได้สร้างญิน และมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า (อิซซารียาต : 56)

เมื่อพวกท่านทราบแล้วว่า แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้างพวกท่านทั้งหลายเพื่ออิบาดะฮ์ต่อพระองค์ ดังนั้น ฟังทราบเถิดว่า แท้จริง อิบาดะฮ์ จะไม่ถูกเรียกว่าอิบาดะฮ์ที่ถูกต้อง นอกจากต้องมีเตาฮีดรวมอยู่ด้วย เปรียบเสมือนละหมาดที่ไม่สามารถเรียกว่าละหมาดที่ถูกต้อง นอกจากเมื่อมีความสะอาด (ญะฮะฮฺเราะฮฺ) ร่วมอยู่ด้วย...(อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/199) ทั้งนี้เนื่องเพราะคำว่า () ในอะยะฮ์ข้างต้น ตามทัศนะของชัยคุหมายถึง () หมายถึง เพื่อให้การศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ ﷻ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/186) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงแต่งตั้งบรรดาเราะฮ์ลุลทั้งหลายก็เพื่อเชิญชวนมวลมนุษยชาติสู่การเคารพภักดีต่อพระองค์ พระองค์ตรัสว่า :

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا

الطُّغُوتِ ﴾ (: 36)¹

ความว่า : และโดยแน่นอน เราได้ส่งเราะฮ์ลุลมาในทุกประชาชาติ (โดยบัญชาว่า) พวกท่านจงเคารพภักดีอัลลอฮ์ ﷻ และจงหลีกเลี่ยงให้ห่างจากพวกเจว็ด (อันนะฮฺล : 36)

นอกจากชัยคุจะอธิบาย อิบาดะฮ์ ว่าเป็นเตาฮีดแล้ว ชัยคุยังได้เรียกร้องพี่น้องมุสลิมทุกคนให้เข้าใจถึงแก่นแท้ของเตาฮีดด้วย นั่นคือการอิบาดะฮ์ต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียว

1. อะยะฮ์ที่ชัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอะยะฮ์ที่ 36 จากสุเราะฮ์อันนะฮฺล

เท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้จากสารต่างๆ ที่ซัยคุได้ส่งไปยังอุละมาอู เจ้าเมืองต่างๆ ตลอดจนพี่น้องมุสลิมในยุคของท่านให้ตระหนักถึงความสำคัญของอิบาดะฮ์ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นอิบาดะฮ์ภายในที่เรียกว่า กอละบียะฮ์ (อิบาดะฮ์ด้านจิตใจ) หรือภายนอกที่เรียกว่า อะมาลียะฮ์ (อิบาดะฮ์ด้านการปฏิบัติ) ซึ่งทุกอย่างจะต้องอยู่ภายใต้กรอบของคำว่าอิบาดะฮ์เพื่ออัลลอฮุ ﷻ เพียงองค์เดียวเท่านั้น และหากว่าอิบาดะฮ์ที่ปฏิบัติไม่ได้อยู่ในกรอบดังกล่าวแล้ว อิบาดะฮ์ดังกล่าวก็ไม่อาจถือได้ว่าเป็นอิบาดะฮ์ที่ถูกต้อง และในทางตรงกันข้ามสิ่งที่ปฏิบัตินั้นอาจเป็นการตั้งภาคีกับอัลลอฮุ ﷻ ก็เป็นไปได้

ดังนั้น การเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ชัดเจนและกระจ่างชัดเกี่ยวกับความหมายของอิบาดะฮ์ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้เข้าใจถึงความหมายและเป้าหมายของเตาฮีดได้อย่างถูกต้องแล้ว ยังนำมาซึ่งการหลุดพ้นจากการตกอยู่ในหลุมแห่งการตั้งภาคีกับอัลลอฮุ ﷻ อีกด้วย

4.2.3.3 ประเภทของอิบาดะฮ์ตามทัศนะของซัยคุ

การนิยามความหมายของอิบาดะฮ์ของซัยคุข้างต้น ทำให้ได้ข้อสรุปว่า ความหมายของ อิบาดะฮ์ ตามทัศนะของซัยคุนั้นครอบคลุมทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นอิบาดะฮ์ภายในที่ปฏิบัติโดยจิตใจ หรืออิบาดะฮ์ภายนอกที่แสดงออกโดยอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย ล้วนรวมอยู่ในความหมายของอิบาดะฮ์ทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของซัยคุในหนังสือ สะลาสะฮ์ อัลอูลุศตุล ที่ซัยคุได้กล่าวถึงประเภทของอิบาดะฮ์ ว่า :

“ท่านอิหม่ามอิบนุ กะษีรุดกล่าวว่ประเภทของอิบาดะฮ์ที่อัลลอฮุ ﷻ ทรงบัญญัติให้ปฏิบัติตามนั้นมีมากมายอาทิ อัลอิสลาม (การยอมจำนน) อัลอิมาน(การศรัทธา) อัลอิหฺसान(การทำดี) อัลดุอา (การขอวิงวอน) อัลเคาฟุ (การขำเกรง) อัลเราะฮฺญาอู (การฝากความหวัง) อัลตะวัตกัล (การมอบหมาย) อัลรฺหฺมะฮฺ (การต้องการ) อัลรฺฮฺมะฮฺ (การรู้สึกรักกลัว) อัลคฺหฺซุ (การมีสมาธิเพื่ออัลลอฮุ) อัลคฺหฺซุฮฺ (การเกรงกลัว) อัลอินบาฮฺ (การกลับหาอัลลอฮุ) อัลอิสติอานะฮฺ (การขอความช่วยเหลือ) อัลอิสติออาซะฮฺ (การขอความคุ้มครอง) อัลซฺบฺหฺ (การเชือด) อัลนฺฮฺรฺ(การบนบาน) และอื่นๆ ที่อัลลอฮุ ﷻ ทรงบัญญัติเพื่อพระองค์ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/187-188)

ในเอกสารงานวิชาการของซัยคุที่ว่าด้วยเรื่อง อัลอัสลฺ อัลญุมิอฺ ลีอิบาดะฮ์ติลาฮฺ วะฮฺคฺฮฺ ซัยคุได้กล่าวว่ : “หากมีคนถามว่ ประเภทของอิบาดะฮ์ที่ไม่อนุญาตให้ปฏิบัตินอกจากเพื่อ

อัลลอฮ์เท่านั้นมีอะไรบ้าง?’’ ชัยคุตอบว่า ประเภทของอิบาดะฮ์มีดังนี้ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/379)

- 1.อัลอิสติอานะฮ์ () หมายถึง การขอความช่วยเหลือ
- 2.อัลอิติอาซะฮ์ () หมายถึง การขอความคุ้มครอง
- 3.ซัฮฺ อัลกุรบาน () หมายถึง การเชือดสัตว์พลี
- 4.อันนุซุร () หมายถึง การบนบาน
- 5.อัลเคาฟ () หมายถึง การเกรงกลัว
- 6.อีรเราะฎออ () หมายถึง การคาดหวัง
- 7.อัลตะวัตกัล () หมายถึง การมอบหมาย
- 8.อัลอินาบะฮ์ () หมายถึง การกลับตัว การสำนึกผิด
- 9.อัลมะหับบะฮ์ () หมายถึง การมอบความรัก
- 10.อัลคอซุยะฮ์ () หมายถึง การเกรงกลัว
- 11.อัลรุมบะฮ์ วัลรุษบะฮ์ () หมายถึง ความต้องการ และความหวาดหวั่น
- 12.อัลตะอัลลูฮ์ () หมายถึง การเคารพภักดี
- 13.อีรฎออ () หมายถึง การโค้งคำนับ
- 14.อัลสุญูด () หมายถึง การก้มกราบ
- 15.อัลกุซุอ () หมายถึง การนอบน้อม
- 16.อัลตะวัตซุล () หมายถึง การอาศัยสื่อกลาง
- 17.อัลตะอซิหม์ () หมายถึง การยกย่องเทิดทูน

ส่วนหลักฐาน ของอิบาดะฮ์ประเภทต่าง ๆ นั้น ชัยคุได้นำเสนอประเภทต่างๆของอิบาดะฮ์พร้อมกับหลักฐานจากอัลกุรอานและจากสุนนะฮ์ ดังปรากฏในหนังสือ อุลุลุส สะลาสะฮ์ ฟัฎล อัลอิสลาม และในเราะสาอิล อัศชะคียะฮ์ของชัยคุ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/187-188) ดังนี้

1.อัลอิสลาม (al-Islam) หมายถึง การยอมจำนน

อัลลอฮ์ ~~ได้~~ ได้ตรัสว่า :

﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ
مِنَ الْخَسِرِينَ ﴾ (: 85)

ความว่า : และผู้ใดแสวงหาศาสนาหนึ่งศาสนาใดอื่นจากอิสลาม
แล้ว ศาสนานั้นก็จะไม่ถูกรับจากเขาเป็นอันขาด และในวันอาคิ
เราะฮฺเขาจะอยู่ในหมู่ผู้ขาดทุน (อาละอิมรอน : 85)

2.อัลอิมาน (al-IMan) หมายถึง การศรัทธา

อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ
وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَآلَمَلِكَةِ
النَّبِيِّنَ وَالْكِتَابِ ﴾ (: 177)

ความว่า : หาใช่คุณธรรมไม่ การที่พวกเจ้าผินหน้าของพวกเจ้า
ไปทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก แต่ทว่าคุณธรรมนั้นคือผู้
ศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันอาคิเราะฮฺ และศรัทธาต่อมลาอิกะฮฺ ต่อ
คัมภีร์ และนบีทั้งหลาย (อัลบะเกาะเราะฮฺ : 177)

3.อัลอิหฺซาน (al-Ihsan) หมายถึง การทำดี

อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴾ (: 128)

ความว่า : แท้จริง อัลลอฮฺทรงอยู่ร่วมกับบรรดาผู้ยำเกรง และ
บรรดาผู้กระทำความดี (อันนะหฺลุ : 128)

1.อายะฮฺที่ชัยคุนฺามอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 117 จากสูเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ

4.อัลดูอาอู (al-Du'a) หมายถึงการวิงวอน

อัลลอส ﷻ ได้ตรัสว่า :

(18 :) ﴿ وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴾

ความว่า : และว่าแท้จริง บรรดาผู้ศรัทธาเป็นของอัลลอส ดังนั้น พวกท่านจงอย่าวิงวอนขอผู้ใดเคียงคู่กับอัลลอส (อัลญิน: 18)

5.อัลเกาฟ (al-Ghauf) หมายถึง ความหวาดกลัว

อัลลอส ﷻ ได้ตรัสว่า :

(175 :) ﴿ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾

ความว่า : ดังนั้น พวกเจ้าจงอย่าหวาดกลัวพวกเขา และจงกลัวข้าเถิด หากพวกท่านเป็นผู้ศรัทธา (อาละอิมรอน :175)

6.อัลเราะญาอู (al-Rajaa) หมายถึง ความคาดหวัง

อัลลอส ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ ﴾² (110 :)

ความว่า : ดังนั้น ผู้ใดหวังที่จะพบพระผู้อภิบาลของเขา ก็ให้เขาประกอบการทำงานที่ดี และอย่าตั้งผู้ใดเป็นภาคีในการเคารพภักดีต่อพระผู้อภิบาลของเขา (อัล-กะฮฟู : 110)

7.อัลตะวัลกัลล (al-Tawakkal) หมายถึงการมอบหมาย

1.อายะฮ์ที่ซัยคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 175 จากสูเราะฮ์อาละอิมรอน

2.อายะฮ์ที่ซัยคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 110 จากสูเราะฮ์อัลกะฮฟู

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (23 : 1)

ความว่า : และแต่อัลลอฮ์เท่านั้นพวกท่านจงมอบหมายเถิด หากพวกท่านเป็นผู้ศรัทธา (อัล-มาอิดะฮฺ : 23)

8.อีร์รุมบะฮฺ ,อีร์รูฮฺบะฮฺ และอีร์กูฮฺฮฺ (al-Rugbat ,al-Ruhbat and al-Gushua) หมายถึง ความต้องการ ความหวาดหวั่น และความนอบน้อม

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَشِيعِينَ ﴾ (90 : 2)

ความว่า : แท้จริงพวกเขาแข่งขันกันในการทำความดีและพวกเขาขอวิงวอนเราด้วยความหวังในความเมตตาของเรา และด้วยความกลัวต่อการลงโทษของเรา และพวกเขาเป็นผู้ถ่อมตัวเกรงกลัวต่อเรา (อัล-อัมบิยาฮฺ : 90)

11.อัลกอชชะฮฺ (al-Gashyat) หมายถึงการเกรงกลัว

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي ﴾ (150 : 3)

ความว่า : ดังนั้น พวกเจ้าจงอย่ากลัวพวกเขา แต่จงกลัวข้าเถิด (อัลบะเกาะเราะฮฺ : 150)

1.อายะฮฺที่ชี้ขุณาม่าอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 23 จากสูเราะฮฺอัลมาอิดะฮฺ
2.อายะฮฺที่ชี้ขุณาม่าอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 90 จากสูเราะฮฺอัลอัมบิยาฮฺ
3.อายะฮฺที่ชี้ขุณาม่าอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 150 จากสูเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ

12.อัลอินาบะฮฺ (al-Inabah) หมายถึงการกลับตัว และการสำนึกผิด
อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلُمُوا لَهُ﴾ (54 : 1)

ความว่า : และจงกลับตัวไปหาพระผู้อภิบาลของพวกท่าน และ
จงยอมศิโรราบต่อพระองค์ (อิซซุมัร : 54)

13.อัลอิสติอานะฮฺ (al-Isti aanat) หมายถึง การขอความช่วยเหลือ
อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ (5 :)

ความว่า : เฉพาะพระองค์เท่านั้นที่พวกข้าพระองค์เคารพ
อิบาดะฮฺ และเฉพาะพระองค์เท่านั้นที่พวกข้าพระองค์ขอความ
ช่วยเหลือ (อัลฟาติหะฮฺ : 5)

14.อัลอิสติอาซะฮฺ (al-Istiaazat) หมายถึง การขอความคุ้มครอง
อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ (1 :)

ความว่า : จงกล่าวเถิด (มุหัมมัด) ข้าพระองค์ขอความคุ้มครอง
ต่อพระผู้อภิบาลแห่งรุ่งอรุณ (อัลฟะลัก : 1)

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ (1 :)

ความว่า : จงกล่าวเถิด (มุหัมมัด) ข้าพระองค์ขอความคุ้มครอง
ต่อพระผู้อภิบาลแห่งมนุษยชาติ (อัลฟะลัก :1)

1.อายะฮฺที่ซัยคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 54 จากสุเราะฮฺอิซซุมัร

15. อัจฉับหุ (al-Zabbh) หมายถึง การเชือดสัตว์

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
لَا شَرِيكَ لَهُ ۗ ﴾ (162 : 163)

ความว่า : จงกล่าวเถิด (มุหัมมัด) ว่า แท้จริงการละหมาดของฉัน และการอิบาดะฮ์ (การเชือดสัตว์) ของฉัน และการมีชีวิตของฉัน และการตายของฉันเพื่ออัลลอฮ์ผู้เป็นพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลกเท่านั้น ไม่มีภาคีใดๆแก่พระองค์ (อัล-อันอาม : 162-163)

16. อันนัซรุ (al-Nazr) หมายถึง การบนบาน

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا
(7 :)

ความว่า : พวกเขาปฏิบัติตามคำสัตย์สาบาน และกลัวต่อวันหนึ่งที่ความชั่วร้ายของมันจะกระจายไปทั่ว (อัลอินซาน: 7)

17. อัลมะหับบะฮุ (al-Mahabbat) หมายถึง ความรัก

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ إِندَادًا يُحِبُّوهُمْ
كَحُبِّ اللَّهِ ۗ ﴾ (165 : 2)

1. อายะฮ์ที่ชี้ขุณามอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 162 และ 163 จากสูเราะฮ์อัลอันอาม

2. อายะฮ์ที่ชี้ขุณามอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 165 จากสูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์

ความว่า : และในหมู่มนุษย์นั้น มีผู้ที่ยึดเอาบรรดาภาคีอื่น
จากอัลลอฮฺ หรือพวกเขารักภาคีเหล่านั้นเช่นเดียวกับที่พวกเขา
รักอัลลอฮฺ (อัลบะเกาะเราะฮฺ : 165)

เกี่ยวกับการมอบความรัก ซึ่งซัยคุได้ทำการแบ่งออกเป็น 4 ประเภท
ดังนี้

1. มะหับบะฮฺ อัชชิริกียะฮฺ () หมายถึง ความรักที่เป็นชิริก ดังที่
อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสในอายะฮฺข้างต้น

2. หุบบุล อัลบาฎิล วะอะฮฺลียะฮฺ วะหุญุด อัลหัก วะอะฮฺลียะฮฺ ()
หมายถึง รักในสิ่งที่จอมปลอมและสมาชิกของมัน และเกลียดชังต่อ
ศีลธรรมและสมาชิกของมัน

3. มะหับบะฮฺ อัฎฎะอียะฮฺ () หมายถึง ความรักที่เป็นธรรมชาติ
คือความรักที่มีต่อลูกและทรัพย์สิน ซึ่งหากความรักดังกล่าวไม่ทำให้หลงลืมจากการเคารพอิบาดะฮฺ
ต่ออัลลอฮฺถือเป็นสิ่งที่ไม่ดี

4. มะหับบะฮฺ อะฮฺลียะฮฺ อัลเตอาฮิด () หมายถึง ความรักของชาวเตา
ฮิดด้วยกันและเกลียดชังต่อผู้ตั้งภาคี ซึ่งเป็นจุดสุดยอดของอิมาน

4.2.3.4 เงื่อนไขการตอบรับอิบาดะฮฺตามทัศนะของซัยคุ

ตามทัศนะของซัยคุ อิบาดะฮฺจะถูกตอบรับจากอัลลอฮฺ ﷻ ต้องประกอบด้วย
เงื่อนไขหลัก 2 ประการ ดังนี้

ก. อิบาดะฮฺทุกอย่างต้องปราศจากการตั้งภาคีกับอัลลอฮฺ ﷻ อย่างสิ้นเชิง ดังที่
อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

(5 :) ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

ความว่า : เฉพาะพระองค์เท่านั้นที่พวกข้าพระองค์เคารพ
อิบาดะฮฺ และเฉพาะพระองค์เท่านั้นที่พวกข้าพระองค์ขอความ
ช่วยเหลือ (อัลฟาติหะฮฺ : 4)

﴿ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي ﴾ (150 :¹)

ความว่า : ดังนั้น พวกเจ้าจงอย่ากลัวพวกเขา แต่จงกลัวข้าเถิด
(อัลบะเกาะเราะฮฺ: 150)

﴿ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (175 :²)

ความว่า : ดังนั้น พวกเจ้าจงอย่ากลัวพวกเขา จงกลัวข้าเถิด หาก
พวกท่านเป็นผู้ศรัทธา (อาละอิมรอน : 175)

﴿ وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ﴾ (36 :³)

ความว่า : และจงเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์เถิด และจงอย่าให้มีสิ่ง
หนึ่งสิ่งใดเป็นภาคีกับพระองค์ (อันนิซาอฺ : 36)

﴿ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (23 :⁴)

ความว่า : และแต่อัลลอฮ์เท่านั้นพวกท่านจงมอบหมาย หากพวก
ท่านเป็นผู้ศรัทธา (อัล-มาอิดะฮฺ : 23)

﴿ قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾

﴿ لَا شَرِيكَ لَهُ ۗ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمَسْلُومِينَ ﴾ (:

⁵(163-162)

-
- 1.อายะฮฺที่ซัยคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 150 จากสุเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ
 - 2.อายะฮฺที่ซัยคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 175 จากสุเราะฮฺอาละอิมรอน
 - 3.อายะฮฺที่ซัยคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 36 จากสุเราะฮฺอันนิซาอฺ
 - 4.อายะฮฺที่ซัยคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 23 จากสุเราะฮฺอัลมาอิดะฮฺ
 - 5.อายะฮฺที่ซัยคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 162 และ 163จากสุเราะฮฺอัลอันอาม

ความว่า : จงกล่าวเถิด (มุหัมมัด) ว่า แท้จริงการละหมาดของฉัน และการอิบาดะฮ์ (การเชือดสัตว์) ของฉัน และการมีชีวิตของฉัน และการตายของฉันเพื่ออัลลอฮ์ผู้เป็นพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก ที่มีภาคีใดๆ แก่พระองค์ (อัล-อันอาม : 162-163)

﴿ إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَبْ لَكُمْ ﴾ (9 : 1)¹

ความว่า : จงรำลึก ขณะที่พวกท่านขอความช่วยเหลือยามคับขัน ต่อพระผู้อภิบาลของพวกเขาแล้วพระองค์ก็ได้ทรงตอบคำเรียกร้องของพวกเขา (อัล-อันฟาล : 9)

﴿ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴾ (110 : 2)²

ความว่า : ดังนั้น ผู้ใดคาดหวังที่จะพบพระผู้เป็นเจ้าของเขา ก็ให้เขาประกอบกิจการงานที่ดีและอย่าตั้งผู้ใดเป็นภาคีในการเคารพภักดีต่อพระผู้อภิบาลของเขา (อัล-กะฮฟู : 110)

﴿ وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴾ (117 : 2)

ความว่า : และผู้ใดวิงวอนขอพระเจ้าอื่นคู่เคียงกับอัลลอฮ์ โดยปราศจากหลักฐานที่ชัดเจนในการนี้ แท้จริงการคิดบัญชีของเขาอยู่ที่พระผู้อภิบาลของเขา แท้จริงบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาจะไม่ประสบความสำเร็จ (อัลมูมินูน : 117)

1.อายะฮ์ที่ชี้ขุณามอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 9 จากสุเราะฮ์อัลอันฟาล

2.อายะฮ์ที่ชี้ขุณามอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 110 จากสุเราะฮ์อัลกะฮฟู

﴿ وَأَنْبِئُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ ﴾ (54 : 1)

ความว่า : และจงกลับไปสู่พระผู้อภิบาลของพวกท่าน และจงยอมศิโรราบต่อพระองค์ (อัสซุมัร : 54)

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ :

(56)

ความว่า : และข้ามิได้สร้างญิน และมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า (อัสซาริยาต : 56)

﴿ وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴾ (18 :)

ความว่า : และว่าแท้จริง บรรดามัสยิดนั้นเป็นของอัลลอฮ์ ดังนั้นพวกท่านจงอย่าวิงวอนขอผู้ใดเคียงคู่กับอัลลอฮ์ (อัลญิน: 18)

﴿ يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴾

(7 :)

ความว่า : พวกเขาปฏิบัติตามคำสัตย์สาบาน และหวาดกลัวต่อวันหนึ่งที่มีความชั่วร้ายของมันจะกระจายไปทั่ว (อัลอินชาน: 7)

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴾ (1 :)

ความว่า : จงกล่าวเถิด (มุหัมมัด) ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระผู้อภิบาลแห่งรุ่งอรุณ (อัลฟะลัก : 1)

﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴾ (1 :)

1.อายะฮ์ที่ชัษคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 54 จากสุเราะฮ์อัสซุมัร

ความว่า : จงกล่าวเถิด (มุหัมมัด) ข้าพระองค์ขอความคุ้มครอง
ต่อพระผู้อภิบาลแห่งมนุษยชาติ (อัลอะลัก : 1)

ในหนังสือ กิตาบ อัลเตาฮีด ของซัยคุ มีหัวข้อย่อยหัวข้อหนึ่งที่ซัยคุได้อธิบาย
เกี่ยวกับเรื่องริยาอู (การโชว์) ว่าเป็นการตั้งภาคีกับอัลลอฮฺประเภทหนึ่ง...โดยอ้างถึงหะดีษที่รายงาน
โดยอบูสุร็อยเราะฮฺ ~~๕~~ เล่าว่า : อัลลอฮฺ ~~๕~~ ตรัสว่า :

))

((

ความว่า : ข้าคือผู้ที่เหนือกว่าภาคีใดๆ จากการตั้งภาคี ผู้ใดที่
ปฏิบัติอะมัลหนึ่งอะมัลใดโดยมีภาคีอื่นจากข้ามาร่วมมีหุ้นส่วน
กับข้า ข้าจะละทิ้งการปฏิบัติอะมัลของเขา และผู้ร่วมภาคีของเขา
(บันทึกโดยมุสลิม) ¹

และจากหะดีษมัรฟูอ์ที่รายงานโดยอบีสะอีด ~~๕~~ เล่าว่า : ท่านนบีมุหัมมัด ~~๕~~ กล่าว
กับเศาะหาบะฮฺของท่านว่า :

”))

: !

² ((“

ความว่า “ฟังให้ดี ฉันจะบอกกับพวกท่านทั้งหลายเกี่ยวกับสิ่งที่
ฉันกลัวว่าจะเกิดขึ้นกับพวกท่านมากยิ่งขึ้นกว่ากลัวมะสีหฺ
อัลดัจญาลเสียอีก” พวกเขาตอบว่า “โอ้ ไซ้ ท่านเราะฮฺสุล” ท่านจึง
กล่าวว่า “มันคือซิริกเคาะฟิยู (เล็ก) (เช่น) ชายคนหนึ่งลุกขึ้น
ละหมาด แล้วก็ตกแต่งการละหมาดของเขาให้ดูสวยงามเพราะ
เขาเห็นว่ามีคนดูอยู่”

1.(บันทึกโดย Muslim, หมายเลขหะดีษ : 5300)

2.(บันทึกโดย Ahmad, หมายเลขหะดีษ: 10822) และ (บันทึกโดย Abu Dawud, หมายเลขหะดีษ : 4194) ส่วนสำนวนที่ซัยคุนำมา
อ้างอิงเป็นสำนวนของอบูดาอูด

จากหะดีษข้างต้น ชัยคุได้สรุปประเด็นปัญหาสำคัญดังนี้ คือ

1. อธิบายอะยะฮะฮ์ในสุเราะฮ์ อัลกะฮ์ฟี
2. สิ่งสำคัญอันยิ่งใหญ่ที่ทำให้อะมัด (การปฏิบัติ) ถูกปฏิเสธเมื่อมีการปะปนกับสิ่งอื่นนอกเหนือจากอัลลอฮ์
3. กล่าวถึงสาเหตุที่จำเป็นสำหรับสิ่งดังกล่าว นั่นคือความเพียงพอที่สมบูรณ์แบบของอัลลอฮ์
4. สิ่งสำคัญประการหนึ่งคืออัลลอฮ์นั่นคือภาคีที่ดีที่สุด
5. ความหวาดกลัวของท่านนบีต่อเสาะหาบะฮ์จากการริยาอ์
6. ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ได้อธิบายว่าเขาละหมาดเพื่ออัลลอฮ์ แต่เขาได้ตกแต่งการละหมาดของเขาให้ดูสวยงาม เพราะเห็นว่ามีคนมองดูเขาอยู่ (Ibn ‘Abdul Wahhab , 1413 H. : 132-133)

ดังนั้น สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่า ทศนะของชัยคุในเรื่องที่เกี่ยวกับการตอบรับอิบาดะฮ์นั้นจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียวเท่านั้น ทั้งนี้หากว่าไม่บริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ จะกลายเป็นการนำสิ่งอื่นมาเทียบเคียงกับอัลลอฮ์ ﷻ และกลายเป็นการตั้งภาคีกับพระองค์ในที่สุด และจะไม่ได้รับการตอบรับจากอัลลอฮ์ ﷻ ในกิจการดังกล่าว นอกจากจะไม่ได้รับการตอบรับจากอัลลอฮ์ ﷻ แล้ว เขายังต้องถูกลงโทษในความผิดฐานตั้งภาคีกับพระองค์

ข. ต้องปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ

ในหนังสือ อุลุลลugh อัลอิมาน ของชัยคุ ในหัวข้อย่อว่าด้วยเรื่อง สิทธิของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ชัยคุได้นำเสนอเรื่องดังกล่าวโดยอ้างถึงอะยะฮ์อัลกุรอานและอัลหะดีษดังต่อไปนี้

- 1) ในอัลกุรอาน ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/260) ได้ตรัสว่า

﴿يَتَأْتِيَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَىٰ

الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ (: 59)¹

1. อะยะฮ์ที่ชัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอะยะฮ์ที่ 59 จากสุเราะฮ์อัน-นิซาอ์

ความว่า : โอ้ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงเชื่อฟังอัลลอฮ์ และเชื่อฟังเราะสูลเถิด และผู้ปกครองในหมู่พวกเจ้า (อัน-นิซาอ์ : 59)

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ (56 :)

ความว่า : และพวกเจ้าจงดำรงการละหมาด และจงบริจาคซะกาต และจงเชื่อฟังและปฏิบัติตามเราะสูล เพื่อพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา(อันนุร : 56)

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾
1 (7 :)

ความว่า : และอันใดที่เราะสูลได้นำมายังพวกเจ้าก็จงยึดมันเอาไว้ และอันใดที่ท่านได้ห้ามพวกเจ้า ก็จงละเว้นเสีย (อัลฮัซร : 7)

2) หะดีษดั่งที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ ดังนี้

หะดีษที่รายงานโดยอบูสุร็อยเราะฮ์ 436 เล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า :
))

((

ความว่า : ฉันถูกบัญชาให้ทำสงครามกับมนุษยชาติ จนกว่าพวกเขาจะปฏิญาณตนว่า แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์ และพวกเขาศรัทธาต่อฉันและสิ่งที่ฉันนำมา ดังนั้น เมื่อพวกเขาปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว เลือดเนื้อและทรัพย์สินของพวกเขาทั้งหลายจะปลอดภัยจากฉัน นอกจากเสียชีวิตด้วยสิทธิของมัน และการสอบสวนสำหรับพวกเขานั้นขึ้นอยู่กับอัลลอฮ์ ﷻ

1.อายะฮ์ที่ช่วยนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 7 จากสูเราะฮ์อัลฮัซร

(รายงานโดยมุสลิม¹) (อ้างใน al-Rumi, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/260)

หะดีษที่รายงานโดยอนัส เป็น มาลิก ~~ﷺ~~ กล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ~~ﷺ~~ ได้กล่าวว่า
))

((

ความว่า : มีสามประการที่ผู้ใดครอบครองมันอยู่ เขาจะได้ลิ้มรส
กับความหวานน้ำแห่งอิมาน คือ 1.อัลลอฮ์และเราะสูลเป็นที่รัก
ของเขามากกว่าสิ่งอื่นใด 2. เขาจะไม่รักผู้ใดนอกจากเพื่ออัลลอฮ์
และ 3. เขาจะขยะแขยงและรังเกียจที่จะย้อนกลับไปสู่กุฟร
หลังจากที่อัลลอฮ์ ทรงทำให้เขารอดพ้นจากมัน เสมือนกับที่เขา
ขยะแขยงและรังเกียจที่จะถูกโยนลงไปในกองไฟ (บันทึกโดย
มุสลิม²) (อ้างใน al-Rumi, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/260)

หะดีษที่รายงานโดยอิรฺบฏ เป็น สารียะฮ์ ~~ﷺ~~ กล่าวว่าท่านนบีมุหัมมัด ~~ﷺ~~ กล่าวว่า
...))

((

ความว่า : ... ดังนั้น พวกท่านทั้งหลายจงยึดมั่นตามสุนนะฮ์ของ
ข้าและสุนนะฮ์ของเคาะลีฟะฮ์ทั้งสี่ผู้ซึ่งได้รับทางนำ
พวกท่านจงจับมันไว้ให้แน่น และจงกั้มมันไว้ด้วยพินกรรมของ
พวกท่าน และพวกท่านทั้งหลายพึงระวังจากทุกสิ่งที่เป็นการอุตริ
กรรม เพราะทุกๆการอุตริกรรมนั้นเป็นบิโดอะฮ์ และทุกๆ

1.(บันทึกโดย Muslim,หมายเลขหะดีษ : 31)

2.(บันทึกโดย Muslim หมายเลขหะดีษ 60)

บิตอะฮุนั้นเป็นสิ่งที่หลงทาง (รายงานโดยอบูดาวูด ตริมิซียและท่านถือว่าเป็นหะดีษที่เสาะหิหุ)¹ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/262)

หะดีษที่รายงานโดยอบูสุร็อยเราะฮฺ رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่า :

:))
2 ((

ความว่า : ทุกประชาชาติของฉันจะได้เข้าสวนสวรรค์ นอกจากผู้ที่ปฏิเสธ มีคนถาม ว่า ใครหรือคือผู้ที่ปฏิเสธ ? ท่านบิตอบว่า ผู้ที่เชื่อฟังฉันเขาจะได้เข้าสวรรค์ และผู้ที่ทรยศต่อฉันแท้จริงเขา คือผู้ที่ปฏิเสธ (สวนสวรรค์)(รายงานโดยอัลบุคอรี) (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/263)

หะดีษที่รายงานโดย अबดุลลอฮฺ بن อุมร์ رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ กล่าวว่า

(())

ความว่า : พวกเจ้ายังไม่ศรัทธา (อย่างสมบูรณ์) จนกว่าพวกเจ้าจะทำให้อารมณ์ไฟต่ำของพวกเจ้าปฏิบัติตามในสิ่งที่ข้านำมา (บันทึกโดยอัลบะฆอวียีในหนังสือ ชัรหุ อัลสุนนะฮฺ และท่านอิหม่ามนะวะวีเยื่อว่าเป็นหะดีษศอหิฮฺ) (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/263-264)

3) คำกล่าวของเศาะหาบะฮฺ رضي الله عنهم

ซัยคุไม่เพียงแต่ใช้อัลกุรอานและหะดีษในการอธิบายถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ อันเป็นเงื่อนไขหลักอีกประการหนึ่งที่จะทำให้ฮิยา

1.(บันทึกโดยTarmiziy หมายเลขหะดีษ 2600)และท่านกล่าวว่าหะดีษนี้อยู่ในระดับ หะสันเศาะหิหฺ และ (บันทึกโดยAbu Dawud หมายเลขหะดีษ 3991)

2. (บันทึกโดย Bukhariy หมายเลขหะดีษ 6737)

คะสถูกตอบรับ แต่ซัยคุยังได้นำคำกล่าวของเศาะหาบะฮฺ มาเป็นเครื่องยืนยันและสนับสนุนความถูกต้องในสิ่งที่ซัยคุได้อธิบายอีกด้วย ดังนี้

คำกล่าวของหุซัยฟะฮฺ رضي الله عنه ที่ว่า :

))

((

ความว่า : ทุกอิบาดะฮฺที่บรรดาเศาะหาบะฮฺของท่านเราะฮฺลุล
ไม่ได้ปฏิบัติ พวกท่านก็จงอย่าได้ปฏิบัติมัน เพราะแท้จริงบรรพ
ชนรุ่นแรกไม่ได้ทอดทิ้งความเห็นใดๆให้แก่ชนรุ่นหลัง ดังนั้น
พวกท่านจงอย่าเกรงต่ออัลลอฮฺ ﷻ เกิด โอ้ ! บรรดาถูรอรอ (นัก
อ่านอัลกุรอาน) ทั้งหลาย และพวกท่านจงรับเอาแบบอย่างจาก
บรรดา (เศาะหาบะฮฺ) ผู้ที่มาก่อนพวกท่าน (บันทึกโดยอบูดาอูด)
(อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/265)

คำกล่าวของอับดุลลอฮฺ บิน มัสอูด رضي الله عنه ที่ว่า :

))

—

((

ความว่า : ผู้ใดประสงค์จะปฏิบัติตามแนวทางใด ดังนั้นเขาจง
ปฏิบัติตาม (บรรดาเศาะหาบะฮฺ) ผู้ที่ได้ล่วงลับไปแล้ว เพราะ
แท้จริงผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ (หลังจากพวกเขา) ไม่อาจปลอดภัยจากพิต
นะฮฺ พวกเขาเหล่านั้นคือบรรดาเศาะหาบะฮฺของท่านนบีมุหัมมัด
ﷺ พวกเขาเป็นบุคคลที่ประเสริฐที่สุดในหมู่ประชาชาตินี้ เป็น

บุคคลผู้มีหัวใจที่ดีที่สุด เป็นบุคคลผู้ที่มีความรู้ลึกถ้ำลึกที่สุด และเป็นบุคคลที่สร้างคามยุ่งยากน้อยที่สุด พวกเขาคือบุคคลที่อัลลอฮ์ทรงคัดเลือกเพื่อให้เป็นเศาะหาบะฮ์ของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ และเพื่อค้ำจุนศาสนาของพระองค์ ดังนั้นพวกเขาจึงยอมรับในความประเสริฐของพวกเขา จงปฏิบัติตามแนวทางของพวกเขา และจงยึดมั่นเท่าที่พวกเขาทำได้จากจริยธรรมและเส้นทางการดำเนินชีวิตของพวกเขา เพราะแท้จริงพวกเขาเหล่านั้นอยู่บนทางนำที่เที่ยงตรง (รายงานโดยอับดุลอวูด) (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/265)

ในสารที่ซัยคุส่งไปยังอับดุลลอฮ์ เป็น อับดุลลอฮ์ อันศ็อนอานียะ ซัยคุ ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ว่า :

“แต่ทว่า มุตาบะอะฮ์ อีรเราะฮูล (การปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านเราะฮูล) นั้นเป็นสิ่งที่วาญิบ(จำเป็น)สำหรับประชาชาติของท่านทุกคนที่ต้องยึดปฏิบัติในทุกๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอิอฺติกอด (การยึดมั่นและการศรัทธา) เรื่องอัลอักวาล (การพูดจา) และเรื่องอัลอัฟอาล (การกระทำ) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ ﴾

(131 :

ความว่า : จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า หากพวกท่านรักอัลลอฮ์ ก็จงปฏิบัติตามฉัน แล้วอัลลอฮ์จะทรงรักพวกท่าน (อาละ อิมรอน: 31)

และหะดีษของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ที่ว่า :

1.อายะฮ์ที่ซัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 31 จากสูเราะฮ์อาละอิมรอน

(())

1

ความว่า : ผู้ใดที่อุตริในเรื่องศาสนาของเรา¹ ด้วย (การปฏิบัติ
ใน) สิ่งที่ไม่ปรากฏในศาสนาของเรา ดังนั้น มันจะถูกปฏิเสธ

ในสายรายงานของมุสลิมใช้คำว่า :

² (())

ความว่า : ผู้ใดที่ปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่มีในศาสนาของ
เรา ดังนั้น มันจะถูกปฏิเสธ

ฉะนั้น คำกล่าวและการปฏิบัติต่างๆจึงต้องสอดคล้องกับคำกล่าว
และการปฏิบัติของท่านนบี ﷺ เพราะการปฏิบัติทุกๆสิ่ง
ที่สอดคล้องกับท่านนบี ﷺ จะได้รับการตอบรับ และทุกๆสิ่งที่
ขัดแย้งกับท่านนบี ﷺ จะถูกส่งกลับคืนสู่ผู้ปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ
(จะถูกปฏิเสธจากอัลลอฮ์ ﷻ) ทั้งนี้เนื่องจากว่าความหมายของ
การปฏิญาณตนที่ว่า ท่านนบี ﷺ เป็นศาสนาทูต
ของอัลลอฮ์ ﷻ นั้น หมายถึงการยอมรับในทุกสิ่งที่ท่านนบี ﷺ
ได้นำมา และเชื่อฟังท่านนบี ﷺ ตลอดจนมตะบะอะฮ์ (ปฏิบัติ
ตาม)ในทุกๆคำสั่งของท่านนบี ﷺ...(อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy
and Hijab, n.d. : 5/106)

ชัยคุได้กล่าวสรุปเงื่อนไขการตอบรับอิบาดะฮ์ ว่า “เมื่อพวกท่านประกอบ
อิบาดะฮ์ถูกต้อง แต่ไม่มีความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ จะไม่มีการตอบรับจากอัลลอฮ์ ﷻ และเมื่อ
พวกท่านประกอบอิบาดะฮ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ แต่ไม่ถูกต้อง ก็จะไม่มีการตอบรับ
เช่นเดียวกัน ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ และความถูกต้อง

¹ ความจริงแล้วหะดีษดังกล่าวบันทึกโดยมุสลิม หมายเลขหะดีษ 3242

² ความจริงแล้วหะดีษดังกล่าวบันทึกโดยบุคอรี บทที่ว่าด้วยการยึดมั่นอัลกุรอานและสุนนะฮ์

ตามแบบฉบับของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสถึงผู้รู้ชาวคัมภีร์และการอืบาอะฮ์ของ พวกเขาว่า :

﴿ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿١٠٣﴾ الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يُحْسِبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴾
(104 - 103 :)

ความว่า : จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) เราจะแจ้งแก่พวกท่านใหม่ ถึง บรรดาผู้ที่ขาดทุนยิ่งในการงาน คือบรรดาผู้ที่การขวนขวายของ พวกเขาสูญสิ้นไป ในการมีชีวิตใน โลกนี้ และพวกเขาคิดว่า แท้จริงพวกเขาปฏิบัติความดีแล้ว (อัลกะฮฟู : 103 - 104)

จากข้อมูลและหลักฐานจากอัลกุรอาน สุนนะฮ์ และคำกล่าวของเศาะหาบะฮ์ ทั้งหมดที่ได้นำเสนอมานั้น จึงสรุปได้ว่า อืบาอะฮ์ที่จะถูกตอบรับตามทัศนะของชัยคุนนั้น จะต้อง ประกอบไปด้วยเงื่อนไขหลัก 2 ประการคือ

1. ความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ หรือที่เรียกกันในภาษาอาหรับว่า อัลอิติกลาฟ
2. และการปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ หรือที่เรียกกันในภาษา อาหรับว่า อัลอิติติบาอู

นอกจาก อืบาอะฮ์ แล้ว ยังมีสิ่งสำคัญอื่นๆ ที่ชัยคุได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของมัน โดยตรงกับเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ อาทิ อัชชริกุก (การตั้งภาคี) อัชชะฟาอะฮ์ (การช่วยเหลือ) อัคตะวัชชุล (การอาศัยสื่อกลาง) เป็นต้น แต่ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอตัวอย่างการอธิบายสิ่งดังกล่าวเพียง บางส่วนเท่านั้น ดังนี้

อัชชะฟาอะฮ์ (al-Sha fa'at)

ความหมายของชะฟาอะฮ์ตามทัศนะของชัยคุ

ชัยคุได้นิยามความหมายของ ชะฟาอะฮ์ ว่าหมายถึง การที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเปิด โอกาสให้ผู้ที่มีความบริสุทธิ์ใจเพื่อพระองค์และทรงประทานอภัยแก่เขาโดยผ่านการวิงวอนจากผู้ ที่พระองค์ทรงอนุญาตเพื่อยกเกียรติเขาให้สูงส่งขึ้น (al-Sheikh, n.d. : 285)

1. รายละเอียดเกี่ยวกับอัชชริกุก (การตั้งภาคี) ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นหัวข้อเฉพาะในบทนี้ หัวข้อที่ 4.4.1

ดังต่อไปนี้

หลักฐานของชะฟาอะฮ์

ชัยคุได้นำเสนอเรื่องดังกล่าวนี้พร้อมกับหลักฐานจากอัลกุรอานและสุนนะฮ์

1.หลักฐานจากอัลกุรอาน

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า:

﴿وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ

مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾ (51 : 1)

ความว่า : เจ้าจงตักเตือนด้วยอัลกุรอานแก่บรรดาผู้ที่เกรงกลัวว่าพวกเขาจะถูกนำไปชุมนุมยังพระผู้อภิบาลของพวกเขา โดยจะไม่มีผู้ที่จะปกป้องให้ความช่วยเหลือ และไม่มีผู้ให้การชะฟาอะฮ์สำหรับพวกเขาอีกแล้ว อื่นจากพระองค์ เพื่อว่าพวกเขาจะได้ยำเกรง (อัล-อันอาม : 51)

﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا﴾ (44 : 2)

ความว่า : จงกล่าวเถิด (มุหัมมัด) ความช่วยเหลือทั้งหลายนั้นเป็นสิทธิของอัลลอฮ์โดยสิ้นเชิง (อัซซุมัร : 44)

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ (255 : 3)

ความว่า : ใครเล่าที่จะสามารถความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น ณ ที่พระองค์ นอกจากด้วยการอนุมัติของพระองค์เท่านั้น (อัลบะเกาะเราะฮ์ : 255)

¹ อายะฮ์ที่ชัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 51 จากซูเราะฮ์อัลอันอาม

² อายะฮ์ที่ชัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 44 จากซูเราะฮ์อัซซุมัร

³ อายะฮ์ที่ชัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 255 จากซูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์

﴿ وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ

بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى ﴾ (26 :

ความว่า : และมีมลาอิกะฮ์จำนวนมากมายในชั้นฟ้าทั้งหลายที่
การชะฟาอะฮ์ของพวกเขาจะไม่สามารถอำนวยการขอโทษอันใด
(แก่พวกเขา) เว้นแต่หลังจากที่อัลลอฮ์จะทรงอนุมัติแก่ผู้ที่
พระองค์ทรงประสงค์และทรงพอพระทัยเท่านั้น (อันนัจม : 26)

﴿ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ

مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا هُمْ فِيهِمَا مِنْ

شَرِكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا

لِمَنْ أَذِنَ لَهُ ﴿٢٣﴾ (23-22 :

ความว่า : จงกล่าวเถิด (มุหัมมัด) พวกท่านจงวิงวอนต่อบรรดาผู้
ที่พวกท่านเชื่อว่า (ว่าเป็นพระเจ้า) อื่นจากอัลลอฮ์ พวกมันมิได้
ครอบครองสิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน แม้ทำผงธุลี
และพวกมันมิได้มีส่วนในทั้งสองนั้น และสำหรับพระองค์
นั้นมิได้มีผู้ช่วยเหลือมาจากพวกมัน และการชะฟาอะฮ์ จะไม่เกิด
ประโยชน์อันใด ณ ที่พระองค์ นอกจากสำหรับผู้ที่พระองค์ทรง
อนุญาตแก่เขา (สะบะฮะอ์: 22-23)

2.หลักฐานจากหะดีษ

หะดีษที่รายงานโดยอบูสุรอุยเราะฮ์ رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะฮ์ฮู رضي الله عنه กล่าวว่า

1.อายะฮ์ที่ช่วยนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 23 จากสูเราะฮ์สะบะฮะอ์

- -))
((:
1

ความว่า : แท้จริงท่านเราะสูล ﷺ จะไป (หาอัลลอฮ์) ในวันกิยามะฮ์ ดังนั้นท่านจึงก้มสujudต่อพระผู้อภิบาลของท่าน และท่านกล่าวสรรเสริญต่อพระองค์ - ท่านจะไม่เริ่มการชะฟาอะฮ์ก่อน - หลังจากนั้นจะมีคนกล่าวแก่ท่านว่า จงเงยหน้าขึ้น และเจ้าจงกล่าวเถิด จะมีการรับฟัง และเจ้าจงขอเถิดแล้วเจ้าจะได้รับในสิ่งที่ขอ เจ้าจงขออนุญาตให้ชะฟาอะฮ์ แล้วเจ้าจะสามารถให้ชะฟาอะฮ์ (แก่ประชาชาติของเจ้า) (บันทึกโดยมุสลิม) (aal-Sheikh , n.d. : 284)

หะดีษที่รายงานโดยอบูฮูร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه เช่นเดียวกัน เล่าว่า ฉันได้ถามท่านเราะสูล ﷺ ว่า :

: :))
2 ((

ความว่า : บุคคลใดหรือที่มีความสุขมากที่สุดจากการชะฟาอะฮ์ของท่าน ? ท่านเราะสูล ﷺ ตอบว่า ผู้ที่กล่าวคำว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์ ด้วยความบริสุทธิ์จากในใจของเขา (บันทึกโดยอัลบุคอรีย์) (aal-Sheikh, n.d. : 284)

จากหลักฐานอัลกุรอานและสุนนะฮ์ข้างต้น ชัยคุได้อธิบายอย่างชัดเจนว่าชะฟาอะฮ์มีความเกี่ยวข้องกับเตาฮีดอูลูฮียะฮ์ ดังปรากฏในสารคำชี้แจงที่ชัยคุได้ส่งไปยังชาวเมืองกอลิม (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/9-10) ที่ว่า “ข้าพเจ้าศรัทธาในการชะฟาอะฮ์ของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ และแท้จริงท่านคือคนที่รับอนุญาตให้ชะฟาอะฮ์เป็นคนแรกและคนแรกที่เป็นผู้ให้ชะฟาอะฮ์ และไม่มี การปฏิเสธในเรื่องชะฟาอะฮ์นอกจากกลุ่มชาวอะฮ์ลุลบิอะฮ์และ

1.(บันทึกโดย Muslim หมายเลขหะดีษ 286)
2.(บันทึกโดย Bukhariy หมายเลขหะดีษ 97)

บรรดาผู้หลงผิด แต่ทั้งนี้ชะฟาอะฮฺจะไม่เกิดขึ้น จนกว่าจะได้รับอนุญาตและการยอมรับจากอัลลอฮฺ ﷻ ดังที่พระองค์ได้ตรัสว่า :

﴿ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ أَرْتَضَىٰ ﴾¹ (28 :

ความว่า : และพวกเขาจะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ใด นอกจากผู้ที่พระองค์ทรงพอพระทัย (อัลอัมบิยาฮฺ : 28)

﴿ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ﴾² (255 :

ความว่า : ใครเล่าคือผู้ที่ขอความช่วยเหลือให้แก่ผู้อื่น ณ ที่พระองค์ได้ นอกจากด้วยการอนุมัติของพระองค์เท่านั้น (อัลบะเกาะเราะฮฺ : 255)

﴿ وَكَرَّمَنَّ مَلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَىٰ ﴾ (26 :

ความว่า : และมีมะละอิกะฮฺจำนวนมากมายืนในชั้นฟ้าทั้งหลายที่การชะฟาอะฮฺของพวกเขาจะไม่สามารถอำนวยความสะดวกอันใด (แก่พวกเขา) เว้นแต่หลังจากที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงอนุมัติแก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์และทรงพอพระทัยแล้ว (อันนัจม : 26)

อัลลอฮฺ ﷻ จะไม่ทรงยอมรับการขอชะฟาอะฮฺนอกจากว่าต้องมีเตาฮีด และจะไม่อนุญาตนอกจากคนที่มีเตาฮีดเท่านั้น ส่วนผู้ที่ตั้งภาคีกับพระองค์สำหรับพวกเขาแล้วจะไม่เกิดประโยชน์ใดๆในเรื่องชะฟาอะฮฺ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَعَةُ الشَّافِعِينَ ﴾ (48 :

1.อายะฮฺที่ชี้ขุณามำฮำฮิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 28 จากสุเราะฮฺอันบิยาฮฺ

2.อายะฮฺที่ชี้ขุณามำฮำฮิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 255 จากสุเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ

ความว่า : ดังนั้น การชะฟาอะฮฺของบรรดาผู้มีชะฟาอะฮฺจะไม่
เกิดประโยชน์อันใดแก่พวกเขา (อัลมุคดศษิร : 48)

ในขณะที่เดียวกันชัยคุได้ตอบโต้ผู้ที่กล่าวหาตัวเองว่าปฏิเสธการชะฟาอะฮฺว่า “และหลังจากนั้นมีการกล่าวขานจากบรรดาศัตรูอิสลามที่พยายามจะให้มนุษยชาติห่างไกลจากอิสลาม โดยกล่าวหาว่าพวกเราปฏิเสธชะฟาอะฮฺของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ดังนั้น เราขอตอบว่า เรื่องดังกล่าวนี้เป็นเรื่องเท็จอันใหญ่หลวง ซึ่งความจริงแล้วเราขอปฏิญาณตนว่า แท้จริงท่านนบีมุหัมมัด ﷺ คือผู้ให้ชะฟาอะฮฺและผู้ได้รับชะฟาอะฮฺ และเป็นผู้ที่มีเกียรติอันสูงส่ง เราขอวิงวอนต่ออัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงโปรดปราน ผู้เป็นพระเจ้าแห่งบัลลังก์ที่ยิ่งใหญ่ ดังนั้น ขอพระองค์ทรงอนุญาตให้ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ชะฟาอะฮฺแก่พวกเราด้วยเถิด และขอพระองค์ทรงให้พวกเราอยู่ภายใต้ธงที่นำโดยท่านด้วยเถิด” (Ibn Qasim, 1965 : 1/63-64)

ลักษณะของชะฟาอะฮฺ

ชัยคุได้แบ่งลักษณะของชะฟาอะฮฺออกเป็นสองประเภทดังนี้

1. อัศชะฟาอะฮฺ อัลมันฟิยะฮฺ () หมายถึงชะฟาอะฮฺที่ถูกปฏิเสธไว้แก่ชะฟาอะฮฺที่บรรดาผู้ตั้งภาคีชาวอเมริกันได้คาดหวังไว้จากบรรดาผู้ที่พวกเขาได้ตั้งภาคีกับอัลลอฮ์ ﷻ (aal-Sheikh, n.d. : 285) หรือชะฟาอะฮฺที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงปฏิเสธในอัลกุรอาน (aal-Sheikh, n.d. : 278) ดังที่ชัยคุได้กล่าวว่า “ดังนั้น ชะฟาอะฮฺที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ปฏิเสธในอัลกุรอานคือชะฟาอะฮฺที่เป็นภาคีกับพระองค์”

2. อัศชะฟาอะฮฺ อัลมุสับบัตะฮฺ () หมายถึงชะฟาอะฮฺที่ถูกตอบรับไว้แก่ชะฟาอะฮฺที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมอบให้แก่บรรดาผู้ที่บริสุทธิ์ใจเพื่อพระองค์และผู้ที่ทำให้ศรัทธามั่นต่อพระองค์ (aal-Sheikh, n.d. : 285) หรือชะฟาอะฮฺที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยืนยันในอัลกุรอาน (aal-Sheikh, n.d. : 278) หรือชะฟาอะฮฺที่ขอโดยตรงจากอัลลอฮ์ ﷻ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 1-201) ดังที่ชัยคุได้กล่าวว่า “และดังนั้น อัลลอฮ์ ﷻ ยืนยันชะฟาอะฮฺที่พระองค์ทรงอนุญาตหลายที่ด้วยกันในอัลกุรอาน ซึ่งท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ได้ชี้แจงในรายเอียดในหะดีษของท่านแล้ว (aal-Sheikh, n.d. : 285)

จากข้อมูลดังกล่าวมาทั้งหมดที่ผู้วิจัยเสนอนั้น สามารถสรุปได้ว่าแนวทางการอธิบายเกี่ยวกับชะฟาอะฮฺของชัยคุนั้นประกอบด้วยหลักฐานและแหล่งอ้างอิงที่สำคัญคืออัลกุรอานและสุนนะฮฺ โดยการนำเสนอหลักฐานจากอัลกุรอานเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจึงนำเสนอหลักฐานอ้างอิงจากหะดีษ และชัยคุมิได้ปฏิเสธชะฟาอะฮฺทั้งหมดดังที่มีการกล่าวหา ส่วน

ชะฟาอะฮ์ที่ซัยคุฎฎิเศรนั้น คือชะฟาอะฮ์ที่เป็นลักษณะของการตั้งภาคีกับอัลลอฮ์ ﷻ ดังที่บรรดาผู้ตั้งภาคีได้ปฏิบัติไว้

ประเภทของชะฟาอะฮ์

จากการศึกษางานเขียนของซัยคุฎฎิเศรในเรื่องเศาะฮิฮ์พบว่า ซัยคุฎฎิเศรได้แบ่งประเภทของชะฟาอะฮ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. ชะฟาอะฮ์ อัลกุบรอ (ชะฟาอะฮ์ใหญ่) และ 2. ชะฟาอะฮ์ อัศศุมรอ (ชะฟาอะฮ์เล็ก)

การแบ่งประเภทชะฟาอะฮ์ของซัยคุฎฎิเศรดังกล่าวข้างต้นนี้ ซัยคุฎฎิเศรได้กล่าวไว้ในหนังสือ กิตาบ อัตเตฮาฮิดเพียงแก่ ประเภทเดียวเท่านั้น นั่นคือชะฟาอะฮ์ อัลกุบรอ ดังที่ซัยคุฎฎิเศรได้กล่าวว่า “และข้อที่ 4 กล่าวถึงชะฟาอะฮ์ อัลกุบรอ” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/53) หมายถึงชะฟาอะฮ์ของท่านบีมุหัมมัด

ส่วนชะฟาอะฮ์ อัศศุมรอ หมายถึงชะฟาอะฮ์ที่นอกเหนือจากชะฟาอะฮ์ของท่านบีมุหัมมัด ﷺ ดังที่ซัยคุฎฎิเศรได้กล่าวว่า “เช่นเดียวกัน แท้จริงแล้วชะฟาอะฮ์ที่ถูกประทาน ที่นอกเหนือจากท่านบีมุหัมมัด ﷺ ได้แก่ชะฟาอะฮ์ของบรรดา มะลาอิกะฮ์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงอนุญาต และชะฟาอะฮ์ของบรรดาผู้ทรงคุณธรรมทั้งหลาย เป็นต้น” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/66)

ส่วนแนวทางการแบ่งประเภทของชะฟาอะฮ์นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าซัยคุฎฎิเศรน่าจะได้รับอิทธิพลจากแนวทางของการแบ่งประเภทของ อิบน์ กอญอิม ทั้งนี้เนื่องจากว่า อิบน์ กอญอิมได้แบ่งชะฟาอะฮ์ของท่านบีมุหัมมัด ﷺ ออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. อัศชะฟาอะฮ์ อัลกุบรอ หมายถึงชะฟาอะฮ์ที่บรรดานบีอูลู อัลอัซมีฮ์ ได้ปฏิบัติเศรที่จะให้ความช่วยเหลือจนกระทั่งถึงนบีนุศรุตท้ายคือนบีมุหัมมัด ﷺ ...ซึ่งชะฟาอะฮ์นี้เป็นชะฟาอะฮ์พิเศษเฉพาะนบีมุหัมมัด ﷺ เท่านั้น ดังนั้น จึงเรียกว่าชะฟาอะฮ์ อัลกุบรอ (ชะฟาอะฮ์ใหญ่)

2. ชะฟาอะฮ์ของท่านบีมุหัมมัด ﷺ แก่ชาวสวรรค์เพื่อให้เข้าสวรรค์

3. ชะฟาอะฮ์ของนบีมุหัมมัด ﷺ แก่บรรดาผู้ที่มีบาปจากประชาชาติของท่านที่ถูกกำหนดให้ตกนรกเพราะบาปของพวกเขา ซึ่งท่านบีมุหัมมัด ﷺ ได้ช่วยเหลือพวกเขาให้รอดพ้นจากการตกนรก

4. ชะฟาอะฮ์ของท่านบีมุหัมมัด ﷺ แก่บรรดาผู้ที่ศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ ﷻ ที่ต้องตกนรกเพราะบาปของพวกเขา

5. ชะฟาอะฮ์ของท่านบีมุหัมมัด ﷺ แก่ชนกลุ่มหนึ่งจากชาวสวรรค์เพื่อให้เพิ่มพูนผลบุญของพวกเขาและยกระดับพวกเขา

6.ชะฟาอะฮฺของท่านนบีมีหัมมัด ﷺ แก่ผู้ปฏิเสธบางส่วนที่เป็นชาวนรกเพื่อลดระดับความทรมารลง ซึ่งมีเพียงผู้เดียวเท่านั้นคือ อับดุลเลาะอ์ (aal-Sheikh, n.d : 287-288)

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาตั้งแต่ต้น สามารถสรุปได้ว่า แนวทางการอธิบายของชัยคุเกี่ยวกับชะฟาอะฮฺนั้นมีความสัมพันธ์กันกับเตาฮีดอูลูฮียะฮฺ ซึ่งการให้การช่วยเหลือนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮฺ ﷻ เท่านั้น และพระองค์จะทรงอนุญาตเฉพาะผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์เท่านั้น และหากมีใครขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นนอกเหนือจากอัลลอฮฺ ﷻ ไม่ว่าจะเป็บรรดามะลาอิกะฮฺหรือบรรดานบีทั้งหลายหรือผู้ทรงธรรมคนไหน ก็ถือว่าเขาได้ตั้งภาคีกับอัลลอฮฺ ﷻ และกลายเป็นผู้ที่ไม่ตั้งมั่นในศรัทธาและไม่ยึดมั่นในเตาฮีดอูลูฮียะฮฺอย่างแน่นอน

4.3 แนวทางของชัยคุในการอธิบายเตาฮีดอัลอัสมาอฺ วัตศิฟาท

4.3.1 ความหมายของเตาฮีดอัลอัสมาอฺ วัตศิฟาทตามทัศนะของชัยคุ

เตาฮีดอัลอัสมาอฺ วัตศิฟาท ประกอบด้วย คำสองคำ คือ คำว่า อัสมาอฺ และ คำว่า ศิฟาท ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ความหมายของ อัสมาอฺ

คำว่า อัสมาอฺ เป็นคำพหูพจน์ของภาษาอาหรับ มาจากคำว่า อิศม์ แปลว่า นาม ซึ่งตามหลักไวยากรณ์อาหรับหมายถึง คำที่ให้ความหมายในตัวเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาคำอื่น และไม่ผูกพันกับเวลา (al-Jurjāniy,1992 : 40)

2. ความหมายของ ศิฟาท

คำว่า ศิฟาท เป็นคำพหูพจน์ของภาษาอาหรับ มาจากคำว่า ศิฟะฮฺ แปลว่า คุณลักษณะ หมายถึง สิ่งที่ตั้งอยู่กับอาตมันที่สามารถจำแนกความแตกต่างจากสิ่งอื่นที่มีตัวตนที่เป็นนามธรรมหรือที่เป็นกิริยา (al-Jurjāniy,1992 : 175)

ส่วนความหมายของเตาฮีดอัลอัสมาอฺวัตศิฟาท จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่าชัยคุมิได้นิยามความหมายของเตาฮีดอัลอัสมาอฺ วัตศิฟาทโดยตรง แต่ทั้งนี้ ชัยคุได้แสดงอธิบายถึงความสำคัญและกล่าวถึงรายละเอียดเพียงบางส่วนเท่านั้นเกี่ยวกับเตาฮีดประเภทนี้ ดังต่อไปนี้

“และแนวทางของอะฮฺลุสสุนนะฮฺคือปฏิบัติตามที่อัลลอฮฺและเราะฮฺสูลได้กำหนดไว้ โดยจะยืนยันกับสิ่งที่อัลลอฮฺและเราะฮฺสูลยืนยันและจะปฏิเสธกับสิ่งที่อัลลอฮฺและเราะฮฺสูลปฏิเสธ

และจะตะวัทกุฟ (สงวนไม่แสดงความคิดเห็น) เกี่ยวกับสิ่ง
ที่อัลลอฮ์และเราะฮ์สุลทรงไม่ยืนยันและไม่ปฏิเสธ”

จากคำกล่าวของซัยคุข้างต้น สามารถนำมาสรุปเป็นนิยามของเตฮิดอัศมาอู วัศคิฟาดตามแนวทางการอธิบายของซัยคุได้ดังนี้ คือ เตฮิดอัศมาอู วัศคิฟาด หมายถึง

“การให้ศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยกับพระนามและ
คุณลักษณะของพระองค์ ตามที่พระองค์ทรงตรัสไว้ในคัมภีร์ของ
พระองค์หรือที่ท่านนบีของพระองค์ได้กล่าวไว้ในหะดีษของ
ท่าน โดยไม่มีการเทียบเคียงกับสิ่งใดจากบรรดาสิ่งที่ถูกสร้าง ไม่
มีการตีความหรือแปรความหมายเป็นอย่างอื่น ไม่มีใครสามารถ
ล่วงรู้ถึงข้อเท็จจริงในรายละเอียดต่างๆ ของคุณลักษณะและพระ
นามของพระองค์นอกจากพระองค์เท่านั้น โดยทุกอย่างนั้น
เหมาะสมกับพระองค์ยิ่ง”

4.3.2 ความสำคัญของเตฮิดอัศมาอู วัศคิฟาดตามทัศนะของซัยคุ

ซัยคุได้กล่าวถึงความสำคัญของเตฮิดประเภทนี้ว่า “และส่วนเตฮิดอัศคิฟาดนั้น
เตฮิดรูปูบียะฮ์และเตฮิดอูลูฮียะฮ์จะไม่สมบูรณ์จนกว่าต้องยอมรับในเตฮิด
อัศคิฟาด ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่าผู้ปฏิเสธต่างก็อ้างว่าแท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ คือพระเจ้าที่ยิ่งใหญ่ ใน
ขณะเดียวกันพวกเขาก็มีพระเจ้าอื่นที่พวกเขาคิดว่าสามารถช่วยเหลือพวกเขาด้วยเช่นกัน ดังนั้น
พวกเขาก็ยืนยันว่า แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ มีคุณลักษณะที่เป็นมะอูบูด (ที่ต้องเคารพ) แต่ทว่าพวกเขาไม่
ยอมรับในเตฮิดอิบาดะฮ์ ดังนั้นพวกเขาก็กล่าวว่า “จะทำให้พระเจ้าหลายองค์มาเป็นหนึ่งเดียว
กระนั้นหรือ ? แท้จริงมันเป็นสิ่งที่แปลกมาก”¹ ซึ่งพวกเขาไม่ยอมที่จะมีการกล่าวถึงในลักษณะ
แบบนี้ ทั้งนี้พวกเขารู้ดีว่ามันหมายถึงเตฮิดอิบาดะฮ์ และบรรดาพวกชาวอะฮ์ลุลกะลามที่พวกเขา
หลงทางก็เพราะคำกล่าวของพวกเขาในการรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ ว่า แท้จริงความหมาย อีลาฮ์ (พระเจ้า
นั้น) คือผู้ทรงสร้างเท่านั้น และคำว่า อูลูฮียะฮ์ หมายถึง อัลกุคเราะฮ์ (พลังความสามารถ) ดังนั้น
เมื่อเรายอมรับในลักษณะดังกล่าวแล้ว มันคือความหมายของคำปฏิญาณตน ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์
และหลังจากนั้นมารร้ายซัยฎอนก็มาหลอกลวงพวกเขา จนในที่สุด พวกเขาจึงคิดว่าแท้จริงเตฮิด
นั้นจะไม่มียกเว้นนอกจากว่าเราต้องปฏิเสธคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นพวกเขาก็ปฏิเสธ
คุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ และให้ขนานนามผู้ที่ยืนยันคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ว่าเป็นพวก

1. ความหมายของอายะฮ์ที่ 5 ในซูเราะฮ์ศอด ()

มูญฺสลิมะฮฺ¹ ซึ่งทำให้อะฮฺลุลสุนนะฮฺต้องตอบโต้ด้วยหลักฐานที่มากมาย ซึ่งในจำนวนนั้นก็คือเตาอิดีจะไม่สมบูรณ์ถูกต้องนอกจากจะต้องอิษบาต (ยืนยัน) คุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ และความหมายของ คำว่า อิลาฮฺ นั่นคือ มะอฺบูด หมายถึง สิ่งที่ต้องเคารพ ดังนั้น เมื่ออัลลอฮฺ ﷻ ทรงเป็นเอกภาคจากบรรดาสรรพสิ่งทั้งหลาย ซึ่งทั้งหมดนี้คือคุณลักษณะที่ถูกต้องที่มีคุณลักษณะดังกล่าว (คืออัลลอฮฺ ﷻ) ได้กล่าวไว้โดยไม่ได้กล่าวเท็จแต่อย่างใด...(Ibn Qasim, 1965 : 1/ 70)

เช่นเดียวกับอัสมาอฺ(พระนาม) ของอัลลอฮฺ เมื่อพระองค์ทรงขนานนามพระองค์เอง ด้วยพระนามที่สวยงาม ก็หมายความว่าพระองค์ทรงมีคุณลักษณะ (ที่สวยงามและเหมาะสมดังพระนามที่) พระองค์ได้ทรงตั้งไว้ นี้แหละคือจุดสุดยอดของเรื่องนี้ เช่นเดียวกับท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ที่รู้จักพระองค์มากกว่าผู้ใด ซึ่งท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ได้ยอมรับพระนามและคุณลักษณะต่างๆของพระองค์ตามที่พระองค์ได้ทรงระบุไว้ โดยไม่มีการปฏิเสธใดๆทั้งสิ้น ตามที่มีตัวบทที่ชัดเจนและถูกต้องจากท่านนบีมุหัมมัด ﷺ และสติปัญญาที่สมบูรณ์ คือสติปัญญาที่ตามแนวทางของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ นี้คือแนวทางที่ร่วมกับอัลกุรอาน (Ibn Qasim, 1965 : 2/ 8)

ดังนั้น “ผู้ที่ปฏิเสธคุณลักษณะใดๆของอัลลอฮฺ ﷻ คือ มุอฺฎฎิล(ผู้ปฏิเสธ) และผู้ปฏิเสธเรื่องนี้เร็วกว่าพวกมุชริกเสียอีก ด้วยเหตุนี้ บรรดาอะลมะฮฺดะฮฺจึงตั้งนามหนังสือที่อิษบาต (ยืนยัน) ถึงคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ ว่า กิตาบ อัดเตาอิดี...” (Ibn Qasim, 1965 : 2/ 70)

4.3.3 แนวทางการอธิบายของชัยคุในการมีอยู่ของอัลลอฮฺ ﷻ

4.3.3.1 ความหมายการมีอยู่ของอัลลอฮฺ ﷻ

การมีอยู่ของอัลลอฮฺ ﷻ หรือเรียกเป็นภาษาอาหรับว่า วุญูด ซึ่งหมายถึงการที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงมีคุณลักษณะหนึ่งที่เราเรียกว่า อัลวุญูด อันหมายถึงการมีอยู่จริงของพระองค์ ซึ่งตามแนวทางของมัซฮับอะฮฺลุลสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺคือการเชื่อและศรัทธาว่าพระองค์ทรงมีอยู่จริง แต่การมีอยู่ของพระองค์จะไม่เหมือนกับการมีอยู่ของสรรพสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ การมีอยู่ของพระองค์นั้นเหมาะสมกับพระองค์ โดยไม่สามารถทราบได้ว่าวิธีการอยู่พระองค์แบบไหน และอยู่ในลักษณะใด พระองค์เพียงตรัสว่าพระองค์ทรงสถิตอยู่เหนือบัลลังก์ ส่วนบัลลังก์ของพระองค์นั้นอยู่เหนือน้ำ²

1. มูญฺสลิมะฮฺ หมายถึง พวกที่เชื่อว่าอัลลอฮฺ ﷻ ทรงมีรูปร่างเสมือนกับสิ่งที่ถูกสร้าง (มักลูก)

2. เกี่ยวกับรายละเอียดในเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือของอิหม่ามอัชชะฮะบียฺ (เสียชีวิต ฮ.ศ. 738) ที่มีชื่อว่า (Kitab al-Aarsh) ซึ่งท่านได้นำเสนอหลักฐานต่างๆ จากอัลกุรอาน สุนนะฮฺ และคำกล่าวของอะลมะฮฺดะฮฺเกี่ยวกับการมีอยู่ของอัลลอฮฺ ﷻ ที่สถิตอยู่เหนือบัลลังก์ที่เรียกว่า อัลอรัฮฺ

4.3.3.2 การมีอยู่ของอัลลอฮ์ ﷻ เป็นเรื่องของฟิฏเราะฮ์ (ธรรมชาติ) ของมนุษย์

การมีอยู่ของอัลลอฮ์ ﷻ และการยอมรับความเป็นรูปบิยะฮ์ของอัลลอฮ์ ﷻ เป็นเรื่องธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ชาติทุกคนมาตั้งแต่กำเนิด อิบนุ ตัยมียะฮ์ได้กล่าวว่า “อัลกุรอานและสุนนะฮ์ชี้ให้เห็นและยืนยันว่าสรรพสิ่งทั้งหลายถูกกำหนดให้ยอมรับศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ เป็นเรื่องฟิฏเราะฮ์ (ธรรมชาติ) กล่าวคือการรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และการยอมรับความเป็นรูปบิยะฮ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งหมายถึงว่าเรื่องดังกล่าวนี้เป็นเรื่องธรรมชาติของมันอยู่...(Ibn Qasim, n.d. : 8/454)

ส่วนแนวทางการอธิบายของชัยคุในการมีอยู่ของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นไปตามแนวทางอะฮฺลุลสุนนะฮฺวัลญะมาอะฮฺ กล่าวคือการเตาฮีดต่ออัลลอฮ์ ﷻ หรือการให้เอกภาพต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นอันดับแรกมิใช่การมองหาถึงการมีอยู่ของอัลลอฮ์ ﷻ ดังที่ชาวอะฮฺลุลกะลามและชาวอะฮฺลุลบิอะฮฺได้ใช้เป็นแนวทางในการยืนยันถึงการมีอยู่ของอัลลอฮ์ ﷻ

เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้ชัยคุได้ตอบจดหมายของมุหัมมัด เบ็น อุบาด ซึ่งเป็นอุละมาอ์แห่งเมืองซัรมาอ์ ที่ได้ส่งหนังสือเกี่ยวกับเตาฮีดให้ชัยคุและฝากให้ชัยคุดูว่าหากมีข้อบกพร่องประการใดก็ช่วยแก้ไขให้ถูกต้อง ชัยคุได้ตอบจดหมายกลับไปยังมุหัมมัด เบ็น อุบาด โดยกล่าวว่า :

“จากมุหัมมัด เบ็น อับดุลวะฮาบ ถึงมุหัมมัด เบ็น อุบาด (ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานความถูกต้องในสิ่งที่พระองค์ทรงชอบและยอมรับ ขอความสันติจงประสบแก่ท่าน) เราได้รับหนังสือเกี่ยวกับเตาฮีดที่ท่านได้ส่งมาถึงเราแล้ว ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ดีเยี่ยม (ขอพระองค์ทรงประทานความถูกต้องแก่ท่าน) ข้าพเจ้าขอให้คำแนะนำและชี้แจงทำความเข้าใจกับท่านในเรื่องที่ท่านยังไม่เข้าใจหรือคลุมเครือในบางประเด็นดังนี้

ประการแรก คำกล่าวของท่านที่ว่า สิ่งจำเป็นอันดับแรกสำหรับชาย (มุสลิม) และหญิง (มุสลิมะฮ์) คือการมองหาเพื่อค้นหาการมีอยู่ของพระเจ้า หลังจากนั้นการรู้จักอะกีดะฮ์ และหลังจากนั้นคือวิชาเตาฮีด มันเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้เป็นแนวทางของอะฮฺลุลกะลามที่บรรดาอุละมาอ์ต่างมีทัศนะว่ามันเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งแท้จริงแล้วสิ่งที่แรกที่จำเป็นสำหรับมุสลิมตามคำสอนของบรรดาเราะฮ์ลุสสุนันคือการเตาฮีดต่ออัลลอฮ์ ﷻ มิใช่การมองหาในการมีอยู่ของอัลลอฮ์ ﷻ และหลังจากนั้นคือการรู้จักอะกีดะฮ์ดังที่ท่านได้กล่าวในหนังสือของท่าน...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/16)

จากคำยืนยันในจดหมายดังกล่าวของชัยคุทำให้สามารถเข้าใจได้ว่า ชัยคุได้อธิบายการมีอยู่ของอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยการเตาฮีดต่ออัลลอฮ์ ﷻ โดยไม่ได้คำนึงถึงการค้นหาหรือการมองหาวามีปัจจัยใดบ้างที่สามารถบ่งบอกถึงการมีอยู่ของอัลลอฮ์ ﷻ แต่เชื่อและศรัทธามั่นว่าอัลลอฮ์

ﷺ ทรงมีอยู่จริง ซึ่งเป็นเรื่องของฟิฏเราะฮฺ (ธรรมชาติ) ของมนุษย์ทุกคนที่จะต้องรู้จักอัลลอฮฺ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของอะลอะฮฺสุลูนนะฮฺวัลอะฮฺกัอมมะฮฺที่เชื่อและศรัทธาว่าการรู้จักอัลลอฮฺ ﷻ นั้นเป็นเรื่องฟิฏเราะฮฺที่ถูกกำหนดมาตั้งแต่กำเนิด

4.3.4 แนวทางของซัยคุในการอธิบายอัสมาอฺ และศิฟาตของอัลลอฮฺ

อัสมาอฺ (พระนาม) และอัสศิฟาต (คุณลักษณะ) ของอัลลอฮฺ คือ หนึ่งในปัญหาที่มีแนวทางการอธิบายที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างแนวทางของอะลอะฮฺสุลูนนะฮฺกับแนวทางของอะลอะฮฺลอะกัอมมะฮฺและอะลอะฮฺลอะบิอะฮฺ ซึ่งจะมีความต่างกันอย่างสิ้นเชิง แม้ว่าในบางเรื่องคุณแล้วอาจคล้ายคลึงกัน แต่ในความเป็นจริงกลับเป็นคนละแนวทางกัน

ส่วนแนวทางของซัยคุในการอธิบายเรื่องนี้เป็นไปตามแนวทางของอะลอะฮฺสุลูนนะฮฺวัลอะฮฺกัอมมะฮฺ กล่าวคือใช้อัลกุรอานและสุนนะฮฺในการอธิบาย (ยืนยัน) ทั้งพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ทรงตรัสในอัลกุรอานและที่ปรากฏในหะดีษที่ถูกต้องของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ โดยไม่มีการตีความหรือแปรความหมายไปเป็นอย่างอื่น หรือเทียบเคียง กับสิ่งที่ถูกสร้างหรือเปลี่ยนแปลงคำที่พระองค์ได้ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานหรือเปลี่ยนแปลงความหมายให้เป็นอย่างอื่น หรือปฏิเสธส่วนใดส่วนหนึ่งที่เป็นพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ หรืออธิบายถึงวิธีการต่างๆ ที่เป็นคุณลักษณะของพระองค์ ซึ่งพระนามและคุณลักษณะทุกอย่างนั้นเป็นไปตามความเหมาะสมกับอัลลอฮฺ ﷻ ทุกประการ โดยอาศัยความเข้าใจของอะลอะฮฺ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้ซัยคุได้กล่าวว่า :

“เป็นที่เข้าใจกันในหมู่ชาวมุสลิมว่า: แท้จริงอัลลอฮฺ ﷻ ทรงรอบรู้เกี่ยวกับตัวของพระองค์เองมากกว่าผู้ใด ดังนั้นเมื่อพระองค์ทรงตั้งพระนามของพระองค์ พระองค์ก็ทรงให้มีคุณลักษณะ (ที่เหมาะสมกับพระนาม) ของพระองค์ นี้แหละคือจุดสุดยอดของเรื่องนี้ เช่นเดียวกับท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ที่รู้จักพระองค์มากกว่าผู้ใด ดังนั้นท่านนบีมุหัมมัด ﷺ จึงยอมรับกับพระนามและคุณลักษณะของพระองค์ โดยไม่มีการปฏิเสธใดๆ ทั้งสิ้น” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 2/ 8)

ในสารที่ซัยคุส่งไปยังอับดุลลอฮฺ เป็น สุหัยมฺ ซึ่งเป็นอะลอะฮฺแห่งเมืองมัจญุมมะฮฺ ในตอนหนึ่งซัยคุได้กล่าวถึงแนวทางของอะลอะฮฺสุลูนนะฮฺเกี่ยวกับเรื่องนี้ ว่า :

“และทว่า อะฮฺลุสสุนนะฮฺนั้น พวกเขาจะอิษบาด (ยืนยัน) ทุกอย่างที่มีการอิษบาดจากอัลลอฮฺ ﷻ และเราะฮฺสุลของพระองค์ ซึ่ง มีคุณลักษณะมากมาย...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/133)

ในขณะที่เดียวกันซัยคุก็ยืนยันในสารดังกล่าวอีกว่าแนวทางของซัยคุในการอธิบายเตาฮีดปะเภทนี้เป็นไปตามที่ปรากฏในอัลกุรอานและสุนนะฮฺเท่านั้น ดังคำกล่าวของซัยคุที่ว่า:

“ดังนั้น แท้จริงมัซฮับของอิหม่ามอะหมัดและบรรดาอุละมาอ์ท่านอื่นๆจากอุละมาอ์สะลัฟ พวกเขาจะไม่กล่าวถึงในเรื่องดังกล่าวนอกจากตามที่อัลลอฮฺ ﷻ และเราะฮฺสุล ﷺ ได้เคยกล่าวมาแล้ว ดังนั้นทุกอย่างที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงอิษบาด (ยืนยัน) สำหรับพระองค์เองหรือที่ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ได้อิษบาด (ยืนยัน) พวกเขาก็จะอิษบาด (ยืนยัน)...และทุกสิ่งทีอัลลอฮฺ ﷻ และเราะฮฺสุล ﷺ ปฏิเสธเราก็ปฏิเสธด้วย และทุกอย่างที่ไม่ปรากฏการยืนยันในอัลกุรอานและในสุนนะฮฺ เราก็จะไม่อิษบาด (ยืนยัน) และจะไม่ปฏิเสธอีกเช่นกัน...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/130-131)

ในหนังสือกิตาบ อัตเตาฮีด ซัยคุได้นำเสนอบทที่ว่าด้วย พระดำรัสของอัลลอฮฺที่ว่า

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ

فِي أَسْمَائِهِ﴾ (180 :)

ความว่า : และสำหรับอัลลอฮฺนั้นมีบรรดาพระนามอันสวยงาม ดังนั้น พวกเจ้าจงร้องเรียกพระองค์ด้วยพระนามเหล่านั้น และจงปล่อยบรรดาผู้ที่เฉลใจในบรรดาพระนามของพระองค์เถิด (อัลอะฮฺรอฟ : 180)

จากอายะฮฺอัลกุรอานข้างต้นซัยคุได้กล่าวว่า :

1.อายะฮฺที่ซัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 180 จากสุเราะฮฺอัลอะฮฺรอฟ!

เป็นเท็จ ทั้งนี้เพราะว่าไม่มีผู้ใดที่สามารถรับรู้เรื่องของอัลลอฮฺ ﷻ มากกว่าท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ อย่างแน่นอน

แนวทางการอธิบายของชัยคุในหัวข้อดังกล่าวนี้สวนทางอย่างสิ้นเชิงแนวทางของกลุ่มอะฮฺลุลบิตอะฮฺที่รู้จักในนามของกลุ่ม *อัลมุญ์ฮิดิมะฮฺ* และ *กลุ่มมุฮ์ซิบิยะฮฺ* ที่อธิบายว่าหากมีการอธิบายถึงคุณลักษณะและพระนามต่างๆของอัลลอฮฺ ﷻ ก็จะเทียบเคียงหรือเสมอเหมือนกับสิ่งถูกสร้างหรือมัลกุก ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นไปได้สำหรับอัลลอฮฺ ﷻ ดังนั้น พวกเขาจึงตีความให้เป็นความหมายอย่างอื่น หรือปฏิเสธเพื่อหลีกเลี่ยงจากความเข้าใจที่คลุมเครือดังกล่าว และในที่สุดก็ปฏิเสธคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ และกลายเป็นพวกมูอ์ญิกูน ดังที่ชัยคุได้กล่าวประนามผู้ปฏิเสธคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ว่า :

“ผู้ใดที่ปฏิเสธคุณลักษณะของอัลลอฮฺ เขาคือมูอ์ญิกุลละฮฺ และพวกมูอ์ญิกุลละฮฺ ชั่วช้ายิ่งกว่าพวกมุชริกเสียอีก” (Ibn Qasim, 1965 : 1/70)

5. การอธิบายเตาฮีดประเภทนี้ต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ อธิบาย (ยืนยัน) และนฟยุ (การปฏิเสธ) ควบคู่กันไป ดังที่ปรากฏในอัลกุรอานและในสุนนะฮฺของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

6. พระนามของอัลลอฮฺ ﷻ ที่สูงส่งนั้นบ่งบอกถึงคุณลักษณะที่สมบูรณ์ของอัลลอฮฺ ด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ควบคู่กับพระนามของพระองค์ตลอดไป

ดังนั้น แนวทางของชัยคุในการอธิบายเตาฮีดอัสมาอู่วาศิฟาคือ การอธิบาย (ยืนยัน) ด้วยกับพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ โดยไม่มีสิ่งใดที่จะเทียบเคียงพระองค์หรือจะร่วมภาคีใดๆ กับพระองค์ได้ พระนามและคุณลักษณะของพระองค์นั้นทรงปราศจากสิ่งที่ไม่เหมาะสมทุกประการตามที่พระองค์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานและตามที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ในหะดีษของท่าน และไม่มีมีการแปรความหมายหรือตีความให้เป็นอย่างอื่น และจะไม่มีมีการอธิบายหรือปฏิเสธในส่วนที่ไม่ปรากฏในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ แต่จะมีทัศนะที่เรียกว่า ตะวัคฺกุฟ หมายถึง การสงวนไม่แสดงความคิดเห็น โดยไม่มีมีการยอมรับ ไม่มีการปฏิเสธ ทั้งสิ้นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

4.4 แนวทาง การอธิบายของชัยคุ เกี่ยวกับชิริกและบิตอะฮฺ

4.4.1 แนวทางการอธิบายของชัยคุเกี่ยวกับชิริก

4.4.1.1 ความหมายของซิริกตามทัศนะของซัยคุ

คำว่า ซิริกเป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า การตั้งภาคีหรือเป็นส่วน (บรรจง บินกาซัน, 2546 : 24)

Abdul Rahman Bin Hasan Bin Muhamad¹ ได้นิยามความหมายของซิริกว่า :

“ซิริกคือการนำสิ่งถูกสร้าง (มักลูก) ไปเทียบเคียงกับพระเจ้าผู้ทรงสร้าง (อัลลอฮ์) และการให้ความบริสุทธิ์ในส่วนที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะสำหรับพระองค์ อาทิ การครอบครอง การให้โทษ การให้ประโยชน์ การหยุดยั้ง การขอวิงวอน การกลัว การหวัง การมอบหมาย และอิบาดะฮ์อื่นๆ ทุกประเภททุกชนิด ซึ่งทั้งหมดนั้นเป็นคุณลักษณะเฉพาะสำหรับอัลลอฮ์เท่านั้น...”

(aal-Sheikh, n.d. : 102)

4.4.1.2 สถานะและอันตรายของซิริกตามทัศนะของซัยคุ

จากการศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารและงานเขียนของซัยคุพบว่า ซัยคุคือหนึ่งในบรรดานักฟื้นฟูเตาฮีดในศตวรรษที่ 12 แห่งปีฮิราเราะฮ์ศักราช ที่เน้นหนักและให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับเรื่องซิริก เห็นได้จากงานเขียนเกือบทุกเล่ม ทุกสารที่ส่งไปยังเมืองต่างๆ ล้วนแต่เน้นหนักเกี่ยวกับเรื่องซิริก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหนังสือกิตาบ อัตเตาฮีด ซึ่งเป็นหนังสือแม่บทที่สำคัญยิ่งในเรื่องของเตาฮีดและซิริก ซัยคุได้เริ่มหนังสือ กิตาบ อัตเตาฮีด ด้วยการอธิบายถึงภาระหน้าที่อันยิ่งใหญ่ของปวงบ่าวที่จำต้องปฏิบัติต่ออัลลอฮ์ในฐานะที่เป็นพระเจ้า เป็นผู้ทรงอภิบาล เป็นผู้ที่สมควรให้การเคารพภักดีเพียงผู้เดียวคือ การเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์เพียงผู้เดียว และห้ามอย่างเด็ดขาดในการปฏิบัติใดๆ อันเป็นการตั้งภาคีกับพระองค์ในทุกรูปแบบ และในบทที่ 3 ของหนังสือกิตาบอัตเตาฮีดซัยคุได้ตั้งชื่อบทว่า บทที่ว่าด้วย ความกลัวต่อซิริก ดังนี้

“บทที่ 3 ว่าด้วย ความกลัวต่อซิริก โดยซัยคุได้อ้างอิงถึงอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์

ﷻ ตรัสว่า :

1. ท่านมีศักดิ์เป็นหลานของซัยคุและเป็นศิษย์ของซัยคุด้วย เป็นหนึ่งในอุละมาอ์ที่ได้ชำระฮุคม์ (ขยายความและอธิบาย) หนังสือ กิตาบอัตเตาฮีด ของซัยคุ โดยใช้ชื่อว่า *ฟัตหุ อัลมะญีด ชัรหุ กิตาบ อัตเตาฮีด* ซึ่งถือว่าเป็นหนังสือ ฮาเราะฮ์ (ขยายความและอธิบาย) หนังสือกิตาบอัตเตาฮีดของซัยคุที่ดีที่สุดเล่มหนึ่ง ท่านเกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 1196 .และเสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 1258.

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ﴾ (48 : 1)

ความว่า : แท้จริงอัลลอฮ์ จะไม่ทรงอภัยโทษให้แก่การที่สิ่งหนึ่ง จะถูกให้มีภาคีขึ้นแก่พระองค์ และพระองค์จะทรงอภัยให้แก่สิ่ง อื่นจากนั้นสำหรับผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ (อัน-นิซาอู : 48)

และคำกล่าวของนบีอิบรอฮีม عليه السلام ในอัลกุรอานที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัส ว่า :

﴿ وَأَجْنِبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ إِلَّا صَنَامَ ﴾ (35 : 2)

ความว่า : และขอทรงให้ข้าพระองค์และลูกหลานของข้า พระองค์พ้นจากการบูชาเจว็ด

(อิบรอฮีม : 35)

และหะดีษที่ว่า :

: :))
3 ((

ความว่า : สิ่งที่ซำกั้วมากที่สุดเหนือพวกท่าน คือชิริก อัศฆัร (ชิ ริกเล็ก) และมีคนถามว่ามันคืออะไร? ท่านตอบว่า : มันคือริยาอู (บันทึกโดยอะหฺมัด เฎาะบะรอนียุ และอัลบัยหะดียุ)

และหะดีษที่รายงานโดย อิบนุ มัสอูด رضي الله عنه เล่าว่า ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า :

1.อายะฮ์ที่ซัยคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 48 จากสุเราะฮ์อันนิซาอู
2.อายะฮ์ที่ซัยคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 35 จากสุเราะฮ์อิบรอฮีม
3.(บันทึกโดย Ahmad หมายเลขหะดีษ 22528)

(())

1

ความว่า : ผู้ใดที่เสียชีวิตในขณะที่เขาวิงวอนต่อสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากอัลลอฮ์ในลักษณะเสมอเหมือนกับอัลลอฮ์ เขาจะตกนรก (บันทึกโดยบุคอรี)

และหะดีษที่รายงานโดยญาบิร رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า :

))

2

((

ความว่า : ผู้ใดที่กลับไปพบอัลลอฮ์ โดยที่เขาไม่ได้ตั้งภาคีกับสิ่งใดเลย เขาจะเข้าสวรรค์ และผู้ใดที่กลับไปพบอัลลอฮ์ โดยที่เขาตั้งภาคีกับพระองค์ เขาจะตกนรก (บันทึกโดยมุสลิม)

จากข้อมูลข้างต้น ชัยคุสรูปประเด็นปัญหาไว้ดังนี้ 1.การกล่าวเกี่ยวกับซิริก 2.รียาอฺคือซิริก 3.รียาอฺเป็นซิริกเล็ก ...และในข้อที่ 7 เขากล่าวว่า ผู้ใดที่กลับไปพบอัลลอฮ์ในสภาพที่เขาไม่มีการตั้งภาคีกับพระองค์เขาจะเข้าสวนสวรรค์ และในทางตรงกันข้าม ผู้ที่กลับไปพบอัลลอฮ์ในสภาพที่เขาตั้งภาคีกับอัลลอฮ์ เขาจะตกนรก และในหัวข้อสรุปที่ 11 ชัยคุกล่าวไว้ว่า ความประเสริฐของผู้ที่หลุดพ้นจากซิริก” (Ibn ‘AbdulWahhab, 1413 H. : 25-27)

ในหนังสือกิตาบ อัตเตาฮีดเช่นเดียวกัน ชัยคุได้นำเสนอบทที่ว่าด้วย “แนวทางการป้องกันของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กับแนวทางที่จะนำพาสู่การตั้งภาคีกับอัลลอฮ์” และชัยคุได้นำเสนอหะดีษเกี่ยวกับการห้ามปรามการเอาศุสานของท่านมาเป็นวันตรุษหรือสถานที่เฉลิมฉลอง (Ibn ‘AbdulWahhab, 1413 H. : 89)

1.(บันทึกโดย Bukhariy หมายเลขหะดีษ 4137)

2.(บันทึกโดย Muslim หมายเลขหะดีษ 4137)

นอกจากจะให้ความสำคัญโดยการเน้นหนักแล้ว ยังมีการส่งสารไปยังเมืองต่างๆ ตลอดจนอุละมาอ์ในยุคนั้นเพื่อให้เข้าใจเดาฮีดอย่างถูกต้องและปราศจากชิริก ดังที่ซัยคุได้กล่าวถึงในสารที่ส่งไปยังอะหฺมัด เป็น มุหัมมัด อัลอูดัยลียฺ ชาวเยเมน ว่า :

“และทว่าสิ่งที่เราห้ามปรามพวกเขาทั้งหลายนั้นคือการชิริก
ต่ออัลลอฮฺ ﷻ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสในเรื่องดังกล่าวว่า:

﴿إِنَّهُ مِنْ يُشْرِكِ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ
النَّارُ﴾ (النَّارُ : 72) ¹

ความว่า : แท้จริงผู้ใดให้มีภาคีขึ้นแก่อัลลอฮฺ แน่นอนอัลลอฮฺจะ
ทรงให้สวรรค์เป็นที่ต้องห้ามแก่เขาและที่พำนักของเขาคือนรก
(อัลมาอิดะฮฺ : 72)

และอัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสแก่ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ในลักษณะที่กำชับเพื่อมิให้
ท่านนบี ﷺ และเศาะหาบะฮฺ ﷺ ของท่านเข้าใกล้ชิริกว่า :

﴿وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ
لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٦﴾ بَلِ اللَّهُ فَاعْبُدْ
وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ﴾ (65-66)

ความว่า : และโดยแน่นอนได้มีวะฮียมายังเจ้า (มุหัมมัด) และ
มายังบรรดานบีก่อนหน้าเจ้า หากเจ้าตั้งภาคี (กับอัลลอฮฺ)
แน่นอนการงานของเจ้าก็จะไร้ผล และแน่นอนเจ้าจะอยู่ในหมู่ผู้
ขาดทุน แต่ว่าจงเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺ และจงอยู่ในหมู่บรรดาผู้

1.อายะฮฺที่ซัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 72 จากสุเราะฮฺอัลมาอิดะฮฺ

กตัญญู (อิซซุมัร : 65-66) (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/99)

การกระทำที่เป็นซิริกเป็นการกระทำที่ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ รู้สึกเป็นห่วงและเกรงกลัวยิ่ง โดยเฉพาะต่อประชาชาติของท่าน ทั้งนี้เนื่องจากว่าหากผู้ใดเป็นมุซริก (ผู้ตั้งภาคี) ต่ออัลลอฮ์ ﷻ แล้วการงานทุกอย่างที่เขาได้ปฏิบัติมาจะเปล่าประโยชน์และจะไร้ผลและในที่สุดแล้วจะตกนรกและจะถูกทรมานอย่างแสนสาหัสจากอัลลอฮ์ ﷻ ซัยคุ ได้กล่าวถึงอันตรายของซิริกว่า :

“...เมื่อซิริกเข้ามามีส่วนร่วมหรือปะปนกับอิบาดะฮ์แล้ว มันจะทำให้ลายล้างอิบาดะฮ์ทุกอย่างที่มีอยู่และทำให้อิบาดะฮ์เป็นศูนย์เปล่า และทำให้เจ้าของตกเป็นชวานรตลอดกาล...” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/199)

จากข้อมูลทั้งหมดที่ผู้วิจัยนำเสนอข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ซัยคุ ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอย่างมากจะเห็นได้จากการนำเสนอถึงสถานะและอันตรายของซิริก

4.4.1.3 ประเภทและชนิดต่างๆ ของซิริกตามทัศนะของซัยคุ

จากการศึกษาและค้นคว้าในเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่าซัยคุได้แบ่งซิริกออกเป็น 2 ประเภท เหมือนกับอุละมาอะฮ์สุสุนนะฮ์ท่านอื่นๆ คือ

1. ซิริก อักบับ (ซิริกใหญ่) หมายถึงซิริกที่ท้อให้ออกจากศาสนา
2. ซิริก อัศมีอร (ซิริกเล็ก) หมายถึงซิริกที่ไม่ท้อให้ออกจากศาสนา (Ibn Abdul Wahhab, 1418 H. : 16) ดังรายละเอียดดังนี้

1. ซิริก อักบับ (ซิริกใหญ่)

ในสารที่ซัยคุส่งไปยังอับดุลลอฮ์ เบ็น อัลดุลลอฮ์ อัลศออาเนีย ซัยคุได้อธิบายซิริกอักบับพร้อมกับกล่าวถึงชนิดต่างๆของซิริกประเภทนี้ว่า

“ซิริก อักบับ หมายถึงการที่คนคนหนึ่งได้ขอวิงวอนจากมัยยิด (คนที่เสียชีวิตแล้ว) ไม่ว่าจะมัยยิดนั้นจะเป็นบรรดานบีหรือบรรดาผู้กระทำดี (ศอลิหีน) ทั้งหลาย หรือเป็นผู้ใดก็ตาม ซึ่งทั้งหมดนี้คือ ซิริกอักบับที่อัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์สูล ﷺ ได้ห้าม ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُمْ
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ﴿٥﴾ وَإِذَا حُشِرَ
النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴾
(6-5 :)

ความว่า : และผู้ใดเล่าจะหลงทางมากไปกว่าผู้ที่วิงวอนขออื่น
จากอัลลอฮ์ที่มันจะไม่ตอบรับ (การวิงวอนของเขา) จนวันกิยา
มะฮ์ และพวกมันเฉยเมยต่อการวิงวอนขอของพวกเขา และเมื่อ
มนุษย์ถูกรวมให้มาชุมนุมกัน พวกมัน(เจรีด)จะเป็นศัตรูกับพวก
เขา และจะเป็นผู้ปฏิเสธการเคารพบูชาของพวกเขา
(อัลอะฮุกอฟ : 5-6)

พระองค์ตรัสอีกว่า :

﴿ فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذِّبِينَ ﴾
(213 :)

ความว่า : ดังนั้นเจ้าจงอย่าได้วิงวอนพระเจ้าอื่นใดคู่เคียง
กับอัลลอฮ์ มิฉะนั้นเจ้าจะเป็นหนึ่งในหมู่ผู้ถูกทำโทษ (อัซซุ
อะรอรุ : 213)

พระองค์ตรัสอีกว่า :

﴿ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ
فَأِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴾ (106 :)

ความว่า : และเจ้าอย่าวิงวอนสิ่งอื่นใดจากอัลลอฮฺที่ไม่อำนวยประโยชน์แก่เจ้า และไม่ไหว้ขอแก่เจ้า หากเจ้ากระทำเช่นนั้น แท้จริงเจ้าจะอยู่ในหมู่ผู้อธรรม (ยูนุส : 106)

และทั้งหมดนี้คือความหมายของคำปฏิญาณตนที่ว่า *ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้* นอกจากอัลลอฮฺ ทั้งนี้เพราะคำว่า () ที่แปลว่า *ไม่* คือคำปฏิเสธที่ครอบคลุมทุกชนิดของพระเจ้า และคำว่า () ที่แปลว่า *นอกจาก* คือคำที่บ่งบอกถึงอิบาคะฮฺทุกอย่างจะต้องเพื่ออัลลอฮฺเพียงองค์เดียวเท่านั้น ..." (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 5/105-106)

นอกจากนี้แล้วชัยคุได้กล่าวถึงชิริกว่าเป็นเรื่องอธรรมที่ยิ่งใหญ่ ไม่มีสิ่งไหนที่จะเป็นอธรรมที่ยิ่งใหญ่ไปกว่าชิริก ดังที่คำกล่าวของชัยคุในตอนหนึ่งว่า:

“และทว่าอธรรมเป็นชิริก ที่พวกเขาไม่ทราบกัน แท้จริงอัลลอฮฺ ~~ชี้~~ ตรัสว่า :

﴿ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴾ (13 : 1)

ความว่า : แท้จริงการตั้งภาคีเป็นอธรรมที่ยิ่งใหญ่ (ลุกมาน : 13)

ดังนั้น มีอธรรมอันไหนอีกเล่าที่เมื่อมีการกล่าวถึงแม้เพียงคำเดียวหรือสรรเสริญเพียงคำเดียวหรือโต้แย้งกับมัน ทำให้เขาต้องออกจากศาสนา แม้ว่าเขาจะเป็นผู้ถือศีลอด หรือจะเป็นผู้ที่ดำรงไว้ซึ่งการละหมาดมากกว่าชิริก (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/190)

1.อายะฮฺที่ชัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 13 จากสุเราะฮฺลุกมาน

ส่วนอัตรายจากการกระทำที่เกี่ยวข้องกับซิริก อักบ์รนี้ ตามทัศนะของซัยคุคือ มันทำให้ผู้ที่กระทำในเรื่องดังกล่าวต้องตกหรือออกจากศาสนาไปโดยปริยาย โดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ ทั้งสิ้น ดังคำกล่าวของซัยคุในสารที่ส่งไปยังอับดุลลอฮ์ เป็น สุหัยมุ ว่า :

“ผู้ใดที่ตั้งภาคีกับอัลลอฮ์ แท้จริงเขาได้ตกศาสนาไปแล้ว โดยไม่ได้มีข้อแบ่งแยกระหว่างผู้ที่ไม่รู้หรือผู้ที่ปฏิเสธเกี่ยวกับซิริก แต่อย่างไร (ทั้งสองมีค่าเท่ากัน)” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/136)

ความเห็นและทัศนะของซัยคุในเรื่องดังกล่าวนี้ ซัยคุได้อ้างอิงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับชาวบนิอิสรออีลกับบนิมุซา عليه السلام ที่พวกเขากล่าวต่อท่านบนิมุซา عليه السلام (ครั้งเมื่อพวกเขาเห็นพวกมุซริกมีพระเจ้าอื่นเป็นที่เคารพสักการะ) ว่าท่านจงสร้างพระเจ้าให้แก่พวกเราด้วยเถิด? และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับท่านบนิมุฮัมมัด عليه السلام กับสะเอาหะอะฮ์ عليه السلام ครั้งเมื่อพวกเขาได้เดินผ่านต้นไม้ที่บรรดามุซริกต่างพากันตั้งภาคี และหลังจากนั้นพวกเขาได้ขอจากท่านบนิมุฮัมมัด عليه السلام ให้พวกเขามีส่วนในการให้ตั้งภาคีในลักษณะดังกล่าวบ้าง ท่านบนิ عليه السلام ตอบกลับไปว่า “ผู้ใดที่บนบานนอกเหนือจากอัลลอฮ์ แท้จริงเขาเป็นผู้ตั้งภาคี” โดยที่ท่านบนิ عليه السلام ไม่ได้สนใจเลยว่าเขาคนนั้นจะรู้เรื่องดังกล่าวว่าเป็นซิริกหรือไม่ ซึ่งท่านไม่ได้แยกแยะว่า สิ่งนี้เป็นซิริกที่ทำแล้วต้องออกหรือตกศาสนาหรือทำแล้วไม่ตกหรือไม่ต้องออกจากศาสนาแต่อย่างไร (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/136)

2. ซิริก อัศฆัร (ซิริกเล็ก)

ตามทัศนะของซัยคุแล้วซิริก อัศฆัร คือซิริกที่กระทำแล้วไม่ถึงขั้นเป็นซิริกอักบ์ร หมายความว่าไม่ถึงกับทำให้ตกศาสนา แต่ก็เป็นการบาปใหญ่ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ อาทิ ริยาอ¹ หมายถึงการปฏิบัติอิบาดะฮ์ที่ทำขึ้นเพื่อหวังให้ผู้อื่นดูหรือให้ทราบว่าคุณได้กระทำแล้ว ซัยคุได้กล่าวถึงซิริกประเภทนี้ในหนังสือ กิตาบ อัตเตฮาฮิดว่า :

“แท้จริงมัน (ริยาอ) คือซิริก อัศฆัร” และได้อ้างอิงถึงหะดีษที่บันทึกโดยอะหฺมัด เฎาะบะรอนียฺ และบัยฮะกีญ ในหะดีษที่ ท่านบนิมุฮัมมัด عليه السلام กล่าวว่า :

1.al-Asqalaniy ได้นิยามความหมายของริยาอ ว่า คือการแสดงออกโดยการปฏิบัติเพื่อหวังให้คนอื่นได้เห็นและได้รับคำชื่นชม (aal-Sheikh,n.d : 530)

: ”))

((“ :

ความว่า : สิ่งที่น่ากลัวมากที่สุดเหนือพวกท่าน คือชิริก อัศหม้อร (ชิริกเล็ก) และมีคนถามว่ามันคืออะไร? ท่านตอบว่า : มันคือ รียาอู

และในอีกสายรายงานหนึ่งซัยคุ ได้นำเสนอหะดีษมัรฟูอฺที่ รายงานจากอบียุสะอีด رضي الله عنه กล่าวว่า: ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ กล่าวกับ เศาะหาบะฮฺของท่านว่า :

“ ”))

” : “! ”:

((“

ความว่า “พึงทราบเถิด ข้าจะบอกกับพวกเจ้าทั้งหลายเกี่ยวกับสิ่ง ที่น่ากลัวสำหรับพวกเจ้ามากที่สุด กลัวยิ่งกว่า มะสือหฺ อัดคัจญาล เสียอีก พวกเขากล่าวว่า “ใช่ ครับท่านเราะฮูล (พวกเราอยาก ทราบ)” ท่านก็กล่าวว่า มันคือชิริกเคาะฟียฺ (ชิริกที่มองไม่เห็น ตัวอย่างเช่น) ชายคนหนึ่งลุกขึ้นละหมาดและหลังจากนั้นเขาได้ ทำให้ละหมาดของเขาดีเพื่อให้คนได้ชื่นชม (ว่าเขาละหมาดดี มาก) (บันทึกโดยอะหฺมัด) (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d.: 1/98)

จากหะดีษข้างต้นแม้ว่าจะเป็นแค่ชิริก อัศหม้อร (ชิริกเล็ก) แต่ก็เป็ นสิ่งที่ท่านนบี มุหัมมัด ﷺ เกรงกลัวต่อประชาชาติของท่านมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะเป็น เรื่องยากมากที่จะหลีกเลี่ยง ออกจากมัน นอกจากผู้ที่ได้รับทางนำจากพระองค์ท่านนั้น

ส่วนเรื่องของบาปที่เกิดขึ้นจากการตั้งภาตินั้น ตามทัศนะของซัยคุลวันแต่เป็นบาปใหญ่ ดังปรากฏใน หนังสือ อัลกะบาอิรุ ของซัยคุ ที่ซัยคุอ้างถึงหะดีษศอหิหฺที่บันทึกโดย บุคอรีและมุสลิมที่รายงานโดยอบี ยูบัยดี บักรเราะฮฺ ¹ กล่าวว่า : ท่านเราะฮฺลุล ² กล่าวว่า :

: “ ” “ ”))
:
: “ ”
“ ”

² ((

ความว่า “พวกท่านต้องการทราบหรือไม่ หากข้าจะบอกถึงบาปใหญ่ที่ใหญ่ที่สุด พวกเราตอบว่า “ต้องการซึ่รับท่านเราะฮฺลุล” ท่านกล่าวว่า “คือการตั้งภาติกับอัลลอฮฺ การอกตัญญูต่อบุพการี” ซึ่งในขณะที่ท่านนบีมุฮัมมัดนั้นท่านนอนตะแคง และท่านก็ได้ลุกขึ้นนั่งพร้อมกับกล่าวต่อไปว่า “โอ้ ฟิงทราบเถิด การกล่าวเท็จ (ที่เป็นบาปใหญ่เช่นเดียวกัน) โอ้ ฟิงทราบเถิด การเป็นพยานเท็จ (ที่เป็นบาปใหญ่เช่นเดียวกัน)” และท่านก็ได้ยื้อนคำกล่าวดังกล่าวหลายๆ ครั้งด้วยกัน จนกระทั่งพวกเราทราบว่า ช่วงเป็นการดีถ้าท่านหยุด (เพียงแค่นั้น) (อ้างใน al-Rumi, Baltaji and Hijab, n.d.: 1/3)

ส่วนชนิดต่างๆ ของซิริกันนั้น ที่ซัยคุได้อธิบายรายละเอียดในหนังสือ กิตาบอัตเตาสิดของท่าน ซึ่งเป็นหนังสือที่ดีที่สุดเล่มหนึ่งที่น่าเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับซิริกที่ครอบคลุมมากที่สุด อีกทั้งยังมีการอ้างอิงที่ชัดเจนจากอัลกุรอาน สุนนะฮฺ และทัศนะของอูลมะมา ตลอดจนการสรุปประเด็นออกมาอย่างชัดเจนและจัดลำดับความสำคัญได้ดีทำให้เข้าใจได้ง่าย ดังสรุปต่อไปนี้

1.อรัรียาอฺ ดังที่อธิบายมาแล้วข้างต้น

2.การสวมใส่เส้นข้อมือ (ห้วง) เส้นคาง และอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดปัดเป่าการทดสอบจากอัลลอฮฺหรือป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ไม่ให้มันเกิดขึ้น

1.ท่านคือ นูฟัยอฺ บิน อัลฮาริสฺ บิน กิลละฮฺ เป็นสะหายะฮฺที่เป็นที่รู้จักในนาม อบี บักรเราะฮฺ เข้ารับอิสลามที่เมืองฏออิฟ เคยเดินทางไปเมืองบัศเราะฮฺ และเสียชีวิตที่นั่น เมื่อ ปีอิฮฺเราะฮฺศักราชที่ 51 หรือ52 (al-‘Asqalaniy,1416 H. : 1008)

2.(บันทึกโดย Bukhariy หมายเลขหะดีษ 5519) (บันทึกโดย Muslim หมายเลขหะดีษ 126)

3. อีรูกีย หมายถึง การเป่าหรืออ่านเพื่อป้องกันหรือรักษาโรคทางไสยศาสตร์ โดยวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามแนวทางของอิสลาม อาทิ การเป่าด้วยคำกล่าวที่ซิริก เป็นต้น

4. อัดตะมาอิม หมายถึง สิ่งที่นำมาผูกหรือแขวนตามคอของพวกเขาไม่ว่าจะเป็น กระดุก หรือไม้ หรืออื่นๆ เพื่อป้องกันโรคร้ายหรือไสยศาสตร์หรือเพื่อเป็นเครื่องรางของขลัง

4. อัดติวะละฮฺ หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นเพื่อให้สามีหรือภรรยารักมากขึ้น ท่านอิบนุหะญูร์ กล่าวว่ามันเป็นส่วนหนึ่งของมายากล

5. สิ่งที่สวมใส่ห้วงหรือแขวนไว้พร้อมกับมอบหมายและไว้วางใจกับมัน คือชนิดหนึ่งของซิริก

6. การให้ความเป็นสิริมงคล (ตะบ์รูก) กับต้นไม้หรือหินหรือสิ่งอื่นๆ

7. การเชือด (สัตว์) เพื่อสิ่งอื่นนอกเหนือจากอัลลอฮ์

8. การบนบานเพื่อสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากอัลลอฮ์

9. การขอความช่วยเหลือต่อผู้อื่นที่นอกเหนือจากอัลลอฮ์

10. การขอความช่วยเหลืออนุเคราะห์และวิงวอนจากสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากอัลลอฮ์

11. การขอชะฟาอะฮ์ (ความช่วยเหลือ) จากผู้อื่นที่นอกจากอัลลอฮ์

12. การทำอิบาดะฮฺบนุสฺसान (กุโบร์) ที่อาจก่อให้เกิดการตั้งภาคีกับอัลลอฮ์ อาทิ วิงวอนต่อสุสาน ขอความช่วยเหลือจากสุสาน เป็นต้น

13. การเล่นมายากล

14. อักฎียะเราะฮ์ (การทำนายโชคชะตาด้วยการปล่อยให้นกบินแล้วสังเกตทิศทางของนก)

15. การปฏิบัติอิบาดะฮ์เพื่อหวังแก่โลกคุณยານี้

16. การก้มหน้าก้มตาเชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้รู้ในเรื่องที่เป็นมัจญิฮะฮ์ (สิ่งไม่ดี) คือการอิบาดะฮ์ต่อพวกเขา ซึ่งเป็นการตั้งภาคีกับอัลลอฮ์

17. การกล่าวคำว่า “มาฮาอัลลอฮ์ ะชิตา” หมายถึง คำกล่าวที่เป็นการสรรเสริญต่ออัลลอฮ์ว่าทุกอย่างนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของพระองค์เท่านั้นและหลังจากนั้นทันทีก็กล่าวว่าและความประสงค์ท่าน (มนุษย์) โดยไม่เว้นไว้ก่อน ทั้งนี้ความประสงค์ของมนุษย์ไม่อาจเทียบเคียงกับความประสงค์ของพระองค์ได้ หากแต่ความประสงค์ของมนุษย์นั้นไม่อาจเกิดขึ้นได้เว้นแต่หลังจากที่พระองค์ทรงประสงค์แล้วเท่านั้น

18. การตั้งชื่อที่เป็นชื่อที่มีการเคารพอิบาดะฮ์นอกเหนือจากอัลลอฮ์ อาทิ อับดุลกะบะฮ์ เป็นต้น

19. การตั้งภาคีกับพระนามของอัลลอฮ์ โดยการใช้อ้อยคำวิงวอนที่เทียบเคียงกับพระนามของพระองค์ เป็นต้น

20. การใช้อ้อยคำที่เป็นลักษณะเฉพาะสำหรับพระองค์ไม่ว่าเรื่องของรูปบิยะฮ์หรืออูลูฮิยะฮ์ อาทิ คำว่า อับดีย์ วะอุมมะดีย์ แปลว่า บ่าวของฉันและทาสของฉัน ทั้งนี้เนื่องจากการใช้อ้อยคำสองคำนั้นอาจก่อให้เกิดการเทียบเคียงกับอัลลอฮ์ ซึ่งคำดังกล่าวนี้เป็นคำใช้เฉพาะพระองค์เท่านั้น ดังนั้นจึงมีการห้ามใช้คำดังกล่าวเพื่อความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ของพระองค์เพียงผู้เดียว

4.4.2 แนวทางการอธิบายของชัยกุเกี่ยวกับบิตอะฮ์ (Bid'ah)

คำว่า บิตอะฮ์ เป็นคำภาษาอาหรับแปลว่า อุดริ ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งที่มีการอุดริขึ้นในศาสนาและไม่มีรากฐานจากศาสนาแต่อย่างใด

ชัยกุได้อธิบายถึงความสำคัญที่มุสลิมทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านนบีมุหัมมัด และห่างไกลจากสิ่งอุดริทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งอุดริที่อาจนำพาสู่การเคารพภักดีที่นอกเหนือจากอัลลอฮ์ ดังที่ชัยกุได้กล่าวในหนังสือ ฟีฏลุ อัลฮาลัม ของท่าน ชัยกุได้นำเสนอบทที่ว่าด้วยสิ่งอุดริเลวร้ายมากกว่าอัลกะบาอิรฺ (บาปใหญ่) และอ้างถึงอัลกุรอาน (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 1/215-216) ดังนี้

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ ﴾

﴿ لِمَنْ يَشَاءُ ﴾ (: 116)¹

ความว่า : แท้จริงอัลลอฮ์ จะไม่ทรงอภัยโทษให้แก่การที่สิ่งหนึ่งจะถูกให้มีภาคีขึ้นแก่พระองค์ และพระองค์จะทรงอภัยให้แก่สิ่งอื่นจากนั้นสำหรับผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ (อัน-นิซาอฺ 116)

﴿ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا لِيُضِلَّ النَّاسَ ﴾

﴿ بغيرِ علمٍ ﴾ (: 144)²

1.อายะฮ์ที่ชัยกุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 116 จากสูเราะฮ์อันนิซาอ

2.อายะฮ์ที่ชัยกุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 144 จากสูเราะฮ์อัลอันอาม

ความว่า : ดังนั้นใครเล่าคือผู้ธรรมดายิ่งกว่าผู้ที่ได้อุปโลกน์ความ
เท็จให้แก่อัลลอฮ์ เพื่อให้มนุษย์หลงผิดโดยไม่มีความรู้ (อัล-อัน
อามุ : 144)

﴿لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ
يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِلَّا سَاءَ مَا يَزُرُونَ﴾ (25 :

ความว่า : พวกเขาจงแบกความผิดอย่างครบครันในวันกิยามะฮ์
และ (จงแบก) ความผิดของบรรดาผู้ที่ทำให้เขาเหล่านั้น หลงผิด
โดยไม่รู้ตัว ฟังทราบเถิด สิ่งที่พวกเขาทำผิดนั้น ชั่วช้ายิ่ง
(อันนุหุล: 25)

และในหนังสือเรื่องเดียวกัน ซัยคุได้นำเสนอบทที่ว่าด้วยเรื่อง
อัลลอฮ์ทรงทำให้การเตาบะฮ์เป็นเรื่องยากสำหรับอะสุลบิดอะฮ์
โดยซัยคุอ้างถึงหะดีษที่รายงานโดยอนัสและหะดีษมุรตัดของอัล
หะสัน และอิบน์ญุฎฏอฮ์ จากท่านอัยยูบ กล่าวว่ามีชายคนหนึ่ง
ในบรรดาพวกเราได้มีทัศนะหนึ่ง (สิ่งอุตริเรื่องหนึ่ง)และ
หลังจากนั้นเขาก็ได้ละทิ้งมันไป และฉันได้เข้าพบมุหัมมัด เป็น
สิรีน และฉันได้กล่าวกับอิบน์สิรีน ว่า แท้จริงชายคนนั้นได้ทิ้ง
ทัศนะของเขาแล้ว ท่านอิบน์ สิรีนตอบว่า ท่านจงสังเกตเถิดว่า
เขาจะเปลี่ยนไปทำอะไรใหม่...มีคนถามท่านอิหม่ามอะฮ์มัดใน
ความหมายของหะดีษดังกล่าว ท่านตอบว่า อัลลอฮ์ทรงไม่ให้เขา
ได้รับการเตาบะฮ์หรอก (อ้างใน al-Rumiy , Baltajiy and Hijab,
n.d. : 1/217)

และในหนังสือเรื่องเดียวกัน ซัยคุได้นำเสนอบทที่ว่าด้วยเรื่อง จง
พึงระวังจากสิ่งอุตริทั้งหลาย โดยอ้างถึงหะดีษที่รายงานโดย
อิรฺบฏ เป็น สารียะฮ์ ๔๘๖ กล่าว ว่าท่านเราะฮ์ลุล ๘๘ ได้กล่าว
ตักเตือนพวกเราจนทำให้หัวใจรู้สึกหวนไหวและน้ำตาไหล
ออกมา พวกเราถามท่านว่า โอ้ ท่านเราะฮ์ลุล ๘๘ มันเหมือนการ

ศักราชครั้งสุดท้ายของท่าน ทางจงสั่งเสียแก่พวกเราด้วยเถิด
ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า :

))

((

1

ความว่า : ข้าขอสั่งเสียแก่พวกท่าน ด้วยการยำเกรงต่ออัลลอฮ์ การเชื่อฟังและปฏิบัติตาม แม้ว่าที่ถูกแต่งตั้งให้เป็นผู้ นำเป็นทาสก็ตาม และแน่นอนผู้ใดในหมู่พวกท่านที่มีชีวิต(อยู่ต่อไป) เขาจะ ได้พบกับความแยกที่หลากหลาย ดังนั้น พวกท่านทั้งหลายจง ยึดถือตามสุนนะฮ์ของข้าและสุนนะฮ์ของเคาะลีฟะฮ์หลังจากข้า ผู้ซึ่งได้รับทางนำ พวกท่านจงจับมันไว้ด้วยพินกรรมของพวก ท่าน และพวกท่านทั้งหลายพึงระวังจากสิ่งอุตริทั้งหลายเถิด (เพราะ) ทุกๆ บิดอะฮ์นั้นคือสิ่งที่หลงทาง (บันทึกโดยตัมมิซีย์ และท่านกล่าวว่า เป็นหะดีษหะสันศอหิหฺ) (อ้างใน al-Rumiy , Baltajiy nad Hijab, n.d. : 1/225)

จากข้อมูลต่างๆที่ซัยคุได้นำเสนอมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปว่าแนวทางของซัยคุ ในการอธิบายเรื่องบิดอะฮ์ โดยเฉพาะบิดอะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับเตาฮีดโดยตรง มีดังนี้

1. บิดอะฮ์ที่ยิ่งใหญ่และอันตรายที่สุดตามแนวทางการอธิบายของซัยคุคือ บิดอะฮ์ ในรูปแบบของชิริก อาทิ การเคารพบิดอะฮ์ต่อสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากอัลลอฮ์ ﷻ
2. บิดอะฮ์ที่จะถูกตอบรับจากอัลลอฮ์คือบิดอะฮ์ที่วางอยู่บนพื้นฐานของการเตาฮีด ต่ออัลลอฮ์ ﷻ และถูกต้องตามแบบฉบับของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เท่านั้น
3. ตามแนวทางการอธิบายของซัยคุบิดอะฮ์ที่ยิ่งใหญ่และหนักกว่าบาปใหญ่เสียอีก

1. (บันทึกโดย al-Tarmiziy หมายถึงหะดีษ 2600 และท่านกล่าวว่า เป็นหะดีษหะสันศอหิหฺ)

4.ตามแนวทางการอธิบายของชัชคุกลุ่มอะฮฺลุลบิดอะฮฺคือกลุ่มที่ไม่รู้จักคำว่าเตาบะฮฺ ทั้งนี้เนื่องจากว่าพวกเขาคิดว่าสิ่งที่พวกเขาปฏิบัติส่วนใหญ่ นั้นมันถูกต้องแล้วและไม่เคยตำหนิเลยว่ามันผิดกับแนวทางของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ

5.การเดินทางบนแนวทางที่เรียกว่าบิดอะฮฺคือการเดินทางสู่เส้นแห่งการหลงทาง

6.สิทธิของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ที่ประชาชาติของท่านต้องมอบให้คือการอดิคาอู (ปฏิบัติตาม) มิใช่อบติคาอู (อุดริขึ้นมาใหม่) ดังปรากฏในหนังสืออุศูล อัลอิมาน ของชัชคุบที่ว่าด้วย สิทธิของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ

4.5 แนวทางของชัชคุในการอธิบาย นะวากิด อัตเตาฮิด (สิ่งที่ทำให้เตาฮิดเป็นโมฆะ)

4.5.1 ความหมายของนะวากิด อัตเตาฮิด

จากการศึกษาและค้นคว้าจากงานเขียนของชัชคุเกี่ยวกับเตาฮิด ไม่พบว่าชัชคุได้นิยามความหมายของ นะวากิด อัตเตาฮิด แต่อย่างใด แต่จากการที่ชัชคุได้นำเสนอเรื่อง นะวากิด อัตเตาฮิด ในงานเขียนของท่าน สามารถนำมาสรุปเป็นนิยามตามแนวทางของชัชคุ ได้ดังนี้

“นะวากิด อัตเตาฮิด หมายถึงสิ่งที่ทำให้เตาฮิดเป็นโมฆะอันมีสาเหตุมาจากการตั้งเจตนา การพุดจา และการกระทำ”

4.5.2 ประเภทของนะวากิด อัตเตาฮิด

จากการศึกษาในเอกสารและงานเขียนของชัชคุเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว พบว่าชัชคุมิได้แบ่งประเภทอย่างชัดเจน เพียงแต่นำเสนอชนิดต่างๆของนะวากิด อัตเตาฮิด ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ดังนี้

1.นะวากิด อัลกลุบิยะฮฺ หมายถึง สิ่งที่ทำให้เตาฮิดต้องเป็นโมฆะอันมีสาเหตุมาจากเรื่องภายในของหัวใจหรือจิตใจ อาทิ เชื่อว่ามีสิ่งอื่นนอกเหนือจากอัลลอฮฺที่สามารถให้คุณและให้โทษได้ เป็นต้น หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า นะวากิด อัลออดิกอติยะฮฺ

2.นะวากิด อัลเกาติยะฮฺ หมายถึง สิ่งที่ทำให้เตาฮิดเป็นโมฆะอันมีสาเหตุมาจากวาจาหรือคำกล่าว อาทิ การกล่าวว่ามิมีพระเจ้าอื่นที่มีความสามารถมากกว่าอัลลอฮฺ ﷻ เป็นต้น ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ قُلْ أَيْدِي اللَّهِ وَأَيْدِيهِمْ وَرَسُولُهُ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ۗ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ﴾ (66-65 : 1)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่าต่ออัลลอฮ์ และบรรดาโองการของพระองค์และเราะสูลของพระองค์กระนั้นหรือที่พวกท่านเย้ยหยันกัน พวกท่านอย่าแก้ตัวเลย แท้จริงพวกท่านได้ปฏิเสธศรัทธาแล้ว หลังจากการมีศรัทธาของพวกท่าน (อัล-เตาบะฮ์ :64-65)(อ้างใน al-Rumiy , Baltajiy and Hijab, n.d. : 1/386)

3.นะวาเกิด อัลอะมะลียะฮ์ หมายถึง สิ่งที่ทำให้เตาฮีดเป็นโมฆะอันมีสาเหตุมาจากการกระทำของบุคคลนั้นๆ อาทิ การกราบไหว้เทวรูป การกราบบูชาสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากอัลลอฮ์ ﷻ การผินหลังให้กับท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นต้น ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ ۗ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكٰفِرِينَ ﴾ (32 :)

ความว่า : จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า พวกท่านจงเชื่อฟังอัลลอฮ์และเราะสูลเถิด แต่ถ้าพวกเขาผินหลังให้แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงไม่ชอบผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย (อาละอิมรอม: 32)

4.5.3 แนวทางของซัยคุในการอธิบายนะวาเกิด อัลเตาฮีด

การยึดมั่นอยู่ในเตาฮีดจนถึงวินาทีสุดท้ายของชีวิตคือความโปรดปรานอันยิ่งใหญ่ที่อัลลอฮ์ทรงประทานให้กับผู้ที่ศรัทธาและผู้ที่เชื่อมั่นต่อพระองค์เท่านั้น ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ จึงไม่เคยละเลยที่จะขอคู่อต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพื่อให้พระองค์ทรงให้ท่านยืนหยัดอยู่บนแนวทางของพระองค์ตลอดไป ดังคำของท่าน ﷺ ที่ว่า :

1.อายะฮ์ส่วนแรกที่ซัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 65 จากสูเราะฮ์อัล-เตาบะฮ์

) (())

(2006 :

ความว่า : ไอ้ อัลลอฮ์ผู้ทรงพลังเปลี่ยนหัวใจ จงให้หัวใจของฉันยืน
หยัดอยู่ในศาสนาของพระองค์ด้วยเถิด (บันทึกโดย al-Tarmiziy,
หมายเลขหะดีษ 2006)

ความสำคัญของเรื่องดังกล่าวนี้ทำให้ซัยคุให้ความสำคัญเป็นกรณีพิเศษ โดยปกติ
แล้วซัยคุก็ให้ความสำคัญในเรื่องเตาฮีดอยู่แล้ว แต่สิ่งที่สำคัญมากกว่านั้นคือ จะทำอย่างไรให้เตาฮีด
ยังคงยืนหยัดจนถึงวินาทีสุดท้ายของชีวิต ดังหะดีษที่ท่านนบีมุหัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

) (())

(38 :

ความว่า “ผู้ใดที่เสียชีวิต ในขณะที่เขาทราบว่ามีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยง
แท้ นอกจากอัลลอฮ์ ﷻ เขาจะได้เข้าสวนสวรรค์” (บันทึกโดย Muslim,
หมายเลขหะดีษ 38)

จากหะดีษข้างต้น เป็นที่เข้าใจอย่างชัดเจนว่าผู้ที่ทราบว่ามีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยง
แท้ นอกจากอัลลอฮ์ในช่วงวินาทีสุดท้ายของชีวิตเขาจะได้เข้าสวรรค์ ซึ่งหมายถึงเตาฮีดนั่นเอง
แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น การที่ยืนหยัดอยู่ในเตาฮีดถือว่าเป็นเรื่องง่าย เนื่องจาก
มีปัจจัยหลายอย่างที่จะทำให้เตาฮีดเป็น โมฆะ ซึ่งจะทำให้เรากลายเป็นคนที่ไม่มีความฮีดในที่สุด
ดังนั้น ความสำคัญของเรื่องนี้ทำให้ซัยคุได้นำเสนองานเขียนในเรื่องนี้โดยตรง
โดยใช้ชื่อว่า นะวากิดุล อัลอิสลาม ซึ่ง หมายถึงสิ่งที่ทำให้อิสลามเป็น โมฆะ แม้ว่าหัวข้อดังกล่าว
ซัยคุใช้คำว่านะวากิดุล อัลอิสลาม แต่มันก็หมายถึงเตาฮีดเช่นเดียวกันเพราะอิสลามกับเตาฮีดไม่อาจ
แยกออกจากกันได้

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาและค้นคว้า พบว่า แม้ซัยคุจะกำหนด นะวากิด อัลเตา
ฮีด ในงานเขียนชิ้นนี้เพียง 10 ประเภท แต่ก็ไม่ได้หมายความบรรดานะวากิดเหล่านั้นจะมีเพียง 10
ประเภทเท่านั้น หากแต่ในงานเขียนชิ้นอื่นๆ ซัยคุยังได้กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติมอีกเช่นกัน
นอกจากนี้แล้วซัยคุยังได้อธิบายเรื่องดังกล่าวนี้โดยแยกหัวข้อและจัดลำดับความสำคัญของเรื่อง
โดยใช้คำกล่าวสั้นๆ แต่มีความหมายพอจะสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. การตั้งภาคีกับอัลลอฮฺ ﷻ

การตั้งภาคีกับอัลลอฮฺ ﷻ หัวข้อแรกที่ซัยคุได้นำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่ทำให้เตาฮีดเป็นโมฆะ เช่นเดียวกับงานเขียนเรื่องอื่นๆ ของซัยคุซึ่งส่วนใหญ่แล้วซัยคุจะกล่าวถึงเรื่องการตั้งภาคีเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นเรื่องที่ซัยคุให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการยึดมั่นและการศรัทธาหรือเตาฮีด การหันเหจากการอิบาคะฮฺต่ออัลลอฮฺ ﷻ ไปอิบาคะฮฺต่อสิ่งอื่นหรือควบคู่กับอัลลอฮฺ ﷻ ถือว่าเป็นสิ่งที่อันตรายที่สุดอันนำมาซึ่งการทำให้อิบาคะฮฺทุกอย่างที่ได้ปฏิบัติมาไร้ผลและกลายเป็นผู้ที่ขาดทุนที่สุดในวันอากิเราะฮฺ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ (116 :)

ความว่า : แท้จริงอัลลอฮฺจะไม่ทรงอภัยให้แก่การที่สิ่งหนึ่งจะถูกให้เป็นภาคีกับพระองค์ แต่พระองค์จะทรงอภัยโทษให้ซึ่งสิ่งหนึ่งอื่นจากนั้นสำหรับผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ และผู้ใดให้มีภาคีขึ้นแก่อัลลอฮฺแล้วแน่นอนเขาก็ได้หลงทางไปแล้วอย่างไกล (อัน-นิซาอฺ : 116)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า :

﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ﴾ (72 :)¹

ความว่า : แท้จริงผู้ใดให้มีภาคีขึ้นแก่อัลลอฮฺ แน่แน่นอนอัลลอฮฺจะทรงให้สวรรค์เป็นที่ต้องห้ามแก่เขาและที่พำนักของเขาคือนรก (อัลมาอิดะฮฺ : 72)

1.อายะฮฺที่ซัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 72 จากสุเราะฮฺอัลมาอิดะฮฺ

﴿ وَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكَتَ

لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾ (65 :

ความว่า : และโดยแน่นอนได้มีวะฮีย์มายังเจ้า(มุหัมมัด) และมายังบรรดานะบีก่อนหน้าเจ้าหากเจ้าตั้งภาคี(กับอัลลอฮฺ)แน่นอนการทำงานของเจ้าก็จะไร้ผล และแน่นอนเจ้าจะอยู่ในหมู่ชนผู้ขาดทุน (อัซซุมร์: 65)

2.คือผู้ที่ใช้สื่อกลางระหว่างเขากับอัลลอฮฺ ﷻ ในเรื่องของ การขอความช่วยเหลือ (ชะฟาอะฮฺ) การมอบหมาย (ตะวัลกัถ) กับสิ่งนั้น เขาคือผู้ปฏิเสธ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 1/385) หรือการเชือด การบนบานที่นอกเหนือจากอัลลอฮฺ ﷻ เขาคือผู้ปฏิเสธ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 1/366)

ซัยคุยังได้กล่าวในลักษณะเดียวกันในหนังสือ *ริสาละฮฺ ตัฟซีร์ กะลิมะฮฺ อัตเตอาฮิด* ว่า “ดังนั้น เมื่อพวกท่านทราบและรับรู้ว่าคุณที่ขอต่อท่านบีมุหัมมัด ﷺ (หลังจากที่ท่านได้เสียชีวิตไปแล้ว) หรือต่อมะลาอิกะฮฺหรือขอความช่วยเหลือจากเขาหรือใช้เขาเป็นสื่อกลางเพื่อเชื่อมต่อไปยังอัลลอฮฺ ﷻ แท้จริงเขาได้ออกจากศาสนาของอัลลอฮฺ ﷻ แล้ว” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 1/366)

ซัยคุยังได้กล่าวต่อไปว่า “ดังนั้น มีมนุษย์ส่วนหนึ่งเป็นพวกหลงทางที่ขอคูหาจากมนุษย์ด้วยกันไม่ว่าจะอยู่ในช่วงไหน เวลายากลำบากหรือช่วงสุขสบาย ดังที่มีการขอจาก อับดุลกอดิร อัล-ญัยลानी, อะหฺมัด อัลบักดวี, อาดีเย เป็น มุศ่าฟิร และบุคคลอื่นๆ จากบรรดาผู้ที่เคร่งครัดในการประกอบอิบาดะฮฺ ซึ่งทำให้ถูกละม้ายต้องออกมาต่อต้านอย่างเอาจริงเอาจังจากมัชฮับทั้งสี่ในทุกหนทุกแห่งทุกเวลา” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/65) ซึ่งอิบาดะฮฺทั้งหมดนี้เป็นสิทธิ์ของอัลลอฮฺ ﷻ เพียงองค์เดียวเท่านั้น

ในหนังสือ *กิตาบ อัตเตอาฮิด* บทที่ 13 ซัยคุได้กล่าวถึงการขอคูหาต่อสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากอัลลอฮฺ ﷻ ว่าเป็นกุฟรฺ โดยอ้างอิงถึงอัลกุรอานและหะดีษ ดังต่อไปนี้

﴿ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ

فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٦﴾ وَإِنْ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا

كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِن يُرِدْكَ نَجْحِيرٌ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ^ح
 يُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ مِّنْ عِبَادِهِ^ج وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿

(107-106 :)

ความว่า : และเจ้าอย่าวิงวอนสิ่งใดอื่นจากอัลลอฮ์ที่ไม่อำนาจ
 ประโยชน์แก่เจ้า และไม่ให้โทษแก่เจ้า หากเจ้ากระทำเช่นนั้น
 แท้จริงเจ้าจะอยู่ในหมู่ผู้ธรรม และหากอัลลอฮ์จะทรงให้ทุกข์
 ภัย ประสบแก่เจ้าแล้ว ก็ไม่มีผู้ใดปลดเปลื้องมัน ได้นอกจาก
 พระองค์ และหากพระองค์ทรงปรารถนาความดีแก่เจ้าแล้ว ก็ไม่
 มีผู้ใดกีดกันความโปรดปรานของพระองค์ได้ พระองค์จะทรงให้
 ประสบแก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์จากปวงบ่าวของพระองค์
 และพระองค์เป็นผู้ทรงภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ (ยูนุส : 106-
 107)

﴿ إِنِّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ
 رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ^ط إِلَيْهِ
 تُرْجَعُونَ ﴾¹ (17 :)

ความว่า : แท้จริงบรรดาสิ่งที่พวกท่านกำลังบูชาอื่นจากอัลลอฮ์
 นั้น มันไม่มีอำนาจที่จะให้เครื่องยังชีพแก่พวกท่าน ดังนั้นจงขอ
 เครื่องยังชีพที่มีอยู่ ณ อัลลอฮ์เถิด และจงเคารพภักดีพระองค์
 และจงขอบคุณต่อพระองค์ ยิ่งพระองค์เท่านั้นพวกท่านจะถูกนำ
 กลับไป(อัลอังกะบุต : 17)

1.อายะฮ์ที่ชัยคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 17 จากสุเราะฮ์อัลอันกะบุต

﴿ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُمْ
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ﴿٥﴾ وَإِذَا حُشِرَ
النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴾
(6-5:)

ความว่า : และใครเล่าจะหลงทางมากไปกว่าผู้ที่วิงวอนขออื่น
จากอัลลอฮ์ที่มันจะไม่ตอบรับ (การวิงวอนของเขา) จนวัน
กียามะฮ์ และพวกมันเฉยเมยต่อคำวิงวอนของพวกเขา และเมื่อ
มนุษย์ถูกรวมให้มาชุมนุมกัน พวกมัน(เจวีศ) จะเป็นศัตรูกับพวก
เขา และจะเป็นผู้ปฏิเสธการเคารพบูชาของพวกเขา (อัลอะฮ์กัฟ 5-6)

﴿ أَمَّنْ تَحِيْبُ الْمَضْطَرِّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ
خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۗ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدًا ﴿٦٢﴾ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴾
(62 :)¹

ความว่า : หรือผู้ใดเล่าจะตอบรับผู้ร้องทุกข์ เมื่อเขาวิงวอนขอต่อ
พระองค์ และทรงปลดเปลื้องความชั่วร้ายนั้น และจะทรงทำให้
พวกเขาเป็นผู้ปกครองแผ่นดิน จะมีพระเจ้าอื่นคู่เคียงกับอัลลอฮ์
อีกหรือ ส่วนน้อยเท่านั้นที่พวกเขาจะใคร่ครวญ(อัลนัมล : 62)

และหะดีษที่รายงานโดยอัญญาะบะรอนียฺ ที่ว่า :

: ﴿))
: ﴿))
((

1.อายะฮ์ที่ซัยคุนាំมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 62 จากสุเราะฮ์อันนัมล

ความว่า : แท้จริงในยุคของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มีมุนาฟิก(ผู้กลับกลอก)คนหนึ่งชอบทำร้ายบรรดาผู้ศรัทธา มีบางคนในหมู่ผู้ศรัทธากล่าวว่า “พวกเราลุกขึ้นไปขอความช่วยเหลือจากท่านนบี ﷺ ให้พ้นจากความเลวร้ายของมุนาฟิกคนนี้” ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า แท้จริงไม่มีการขอความช่วยเหลือจากฉัน แต่ทว่าต้องขอความช่วยเหลือกับอัลลอฮฺ (Ibn ‘Abdul Wahhab, 1413 H. : 56-57)

3. ผู้ที่ไม่เห็นว่า บรรดาผู้ตั้งภาคีชาวมุซริกีนนั้นเป็นผู้ปฏิเสธหรือมีข้อสงสัยหรือเคลือบแคลงใจในความเป็นกุฟรของพวกเขา หรือเห็นว่ามัสฮับของพวกเขาถูกต้อง (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/385) ซึ่งตามทัศนะของหัชคุเขาถือผู้ที่ตักศาสนา เช่นเดียวกับกับผู้ที่มีความเห็นว่าบรรดาพวกมูรตัด (พวกที่ตักศาสนา) หลังจากที่ท่านนบีมุฮัมมัดได้เสียชีวิตแล้วนั้น พวกเขาไม่ใช่พวกมูรตัดหรือมีข้อสงสัยในการตักศาสนาของพวกเขา เขาถือเป็นผู้ปฏิเสธ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d : 1/360-361)

4. ผู้ที่เห็นว่าทางนำอื่นที่นอกเหนือจากทางนำของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดีกว่า สมบูรณ์กว่า หรือหุกุมของบุคคลอื่นดีกว่าหุกุมของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดังที่หลายคนได้ยกย่องหุกุมของฏอฆูต (หุกุมที่มีชีอะฮฺอิสลาม) ผู้นั้นคือผู้ปฏิเสธ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d.: 1/386)

5. ผู้ที่เกลียดชังส่วนใดส่วนหนึ่งในสิ่งที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้นำเสนอและหากว่าเขาแสดงออกด้วยปฏิบัติด้วยเขาถือผู้ปฏิเสธ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d.: 1/386)

6. ผู้ใดที่ล้อเลียนด้วยกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสุนนะฮฺของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ หรือผลบุญของอัลลอฮฺ ﷻ หรือการลงโทษของอัลลอฮฺ ﷻ เขาถือผู้ปฏิเสธ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ۚ لَا

تَعْتَدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ﴾ (: 66-65)¹

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่าต่ออัลลอฮฺ และบรรดาโองการของพระองค์และเราะสุลของพระองค์กระนั้นหรือที่พวก

1. อายะฮฺส่วนแรกที่หัชคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 65 จากสูเราะฮฺอัลเตาบะฮฺ

ท่านเย้ยหยันกัน พวกท่านอย่ามาแก้ตัวเลย แท้จริงพวกท่านได้
ปฏิบัติศรัทธาแล้ว หลังจากการมีศรัทธาของพวกท่าน (อัล-
เตาบะฮฺ :64-65) (อ้างใน al-Rumiy , Baltajiy and Hijab, n.d.:
1/386)

7.วิชามายากลหรือการยอมรับด้วยกับมันเขาคือผู้ปฏิเสธ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า:

﴿وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ﴾
¹(102 :)

ควรวว่า : และเขาทั้งสองจะไม่สอนให้แก่ผู้ใดจนกว่าจะกล่าวว่า
แท้จริงเราเพียงเป็นผู้ทดสอบเท่านั้น ดังนั้นท่านจงอย่าปฏิเสธ
การศรัทธาเลย (อัล-บะเกาะเราะฮฺ : 102) (อ้างใน al-Rumiy,
Baltajiy and Hijab, n.d. : 1/386)

ในหนังสือ กิตาบ อัตเตาฮีด ชัยคุได้นำเสนอเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว และอ้างถึง
หะดีษที่รายงานโดยอบูฮุร็อยเราะฮฺ ﷺ เล่าว่า แท้จริงท่านเราะฮูล ﷺ ได้กล่าวว่า :

: ”))

²((“

ควรวว่า : จงห่างไกลจากสิ่งอันตราย 7 อย่าง พวกเขาถามว่า โอ้
ท่านเราะฮูลุลลอฮฺ มันคืออะไรหรือ? ท่านเราะฮูลตอบว่า : มัน
คือ การตั้งภาคีกับอัลลอฮฺ วิชาไสยศาสตร์ การฆ่าชีวิตที่อัลลอฮฺ
ทรงห้ามนอกจากด้วยสิทธิอันชอบธรรม การกินดอกเบี้ย การ
โกงกินทรัพย์สินของลูกกำพร้า การหนีทัพหรือหนีออกจาก
สมรภูมิ และ การใส่ร้ายป้ายสีหญิงผู้ศรัทธาที่เคยผ่านการ

1.อายะฮฺที่ชัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 102 จากสูเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ

2.(บันทึกโดย Bukhariy ,หมายเลขหะดีษ : 2560) และ (บันทึกโดย Muslim ,หมายเลขหะดีษ: 129)

แต่งงานมาแล้วว่าผิดประเวณี (Ibn ‘Abdul Wahhab, 1413 H. : 98)

ในอภิรายนหนึ่งเล่าว่า:

: ﷺ))
1 ((:

ความว่า : ท่านอุมัร เป็น อัลค็อฎฎอบ ﷺ ได้เขียนว่า : จง
ลงโทษด้วยการประหารชีวิตสำหรับชายและหญิงที่เป็นนักไสย
ศาสตร์ดั่งนั้นพวกเรากล่าวว่า พวกเราได้ประหาร 3 คนจากนัก
ไสยศาสตร์ (Ibn ‘Abdul Wahhab, 1413 H. : 100)

มีรายงานจากท่านหญิงหุฟเสาะฮฺ ﷺ ว่า :

(())

ความว่า : แท้จริงนางได้สั่งให้ประหารคนใช้หญิงคนหนึ่งของ
นาง ทั้งนี้เนื่องจากคนใช้ของนางได้ใช้ไสยศาสตร์กับนาง
(Ibn ‘Abdul Wahhab, 1413 H. : 100)

8.ผู้ที่ให้การช่วยเหลือบรรดาผู้ตั้งภาคีและให้ความร่วมมือในการทำลายล้างมุสลิม
ดั่งที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴾ (51 :)

ความว่า : และผู้ใดในหมู่ของพวกเขาเจ้าอาพวกเขามาเป็นมิตรแล้ว
ไซร้ แน่นอนผู้นั้นก็เป็นคนหนึ่งในหมู่พวกเขา แท้จริงอัลลอฮฺ

1.(บันทึกโดย Bukhariy หมายเลขหะดีษ 2923) และ (บันทึกโดย Adu Dawad หมายเลขหะดีษ:1512,1513)
2.อายะฮฺที่ซัยคุนนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 51 จากสูเราะฮฺอัลมาอิดะฮฺ

นั้นจะไม่ทรงชี้ทางนำแก่กลุ่มชนที่อธรรม (อัล-มาอิดะฮฺ : 51)

(อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 1/386)

9. ผู้ที่ยึดมั่นว่ามุสลิมส่วนหนึ่งสามารถออกจากซารีอะฮฺของท่านนบีหัมมัด ﷺ ได้ ดังที่นบีคอยฎีรที่สามารถออกจากซารีอะฮฺของนบีมุซา ﷺ เขาคือผู้ปฏิเสธ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 1/387)

10. การหันเหหรือผินหลังให้กับศาสนาของอัลลอฮฺ ﷻ โดยไม่ยอมศึกษา ไม่ปฏิบัติตามศาสนาของอัลลอฮฺ ﷻ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴾ (22 :)

ความว่า : และผู้ใดเล่าจะอธรรมยิ่งไปกว่าผู้ที่ถูกตักเตือนให้รำลึกถึงสัญญาณทั้งหลายของพระเจ้าของเขา แล้วเขาก็ผินหลังให้กับสัญญาณเหล่านั้น แท้จริงเราเป็นผู้จองเวรบรรดาผู้กระทำความผิด (อัลซัจญะฮฺ :22) (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d.: 1/387)

11. ผู้ที่ปฏิเสธคุณลักษณะและพระนามของอัลลอฮฺ ﷻ

ในหนังสือ กิตาบ อัตเตาฮีด บทที่ 39 ชัยคุได้นำเสนอว่าด้วยเรื่องผู้ที่ปฏิเสธส่วนใดส่วนหนึ่งของคุณลักษณะและพระนามของอัลลอฮฺ ﷻ เขาคือผู้ปฏิเสธ โดยอ้างอัลกุรอานที่อัลลอฮฺ ﷻ ว่า :

﴿ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابٌ ﴾ (30 :)¹

1. อายะฮฺที่ชัยคุนำมาอ้างอิงคือส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ 30 จากสุเราะฮฺอิรเราะฮฺ

ความว่า : โดยที่พวกเขาปฏิเสธศรัทธาต่อพระผู้ทรงกรุณาปรานี
จงกล่าวเถิด พระองค์คือพระผู้อภิบาลของฉัน ไม่มีพระเจ้าอื่นใด
ที่เที่ยงแท้ นอกจากพระองค์ เฉพาะพระองค์เท่านั้นฉันมอบความ
ไว้วางใจ และยิ่งพระองค์คือการกลับไปของฉัน(อิรเราะฮฺ : 30)

จากอะยะฮฺอัลกุรอานข้างต้น ชัยคุได้สรุปประเด็นสำคัญ 5 ประเด็น ซึ่งหนึ่งในนั้น
ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้คือ “ไม่ใช่ผู้ศรัทธาหากปฏิเสธส่วนใดส่วนหนึ่งของพระนามและ
คุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ” (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 1/106)

4.5.4 แนวทางของชัยคุในการตัดสินชี้ขาดด้านนะวาเกิด อัตเตอาฮิด

เนื่องจากการชี้แจงด้านนะวาเกิด อัตเตอาฮิดโดยตรงไปตรงมาของชัยคุ จึงทำให้
บรรดาผู้ที่ต่อต้านการคะวะฮฺฮฺเตอาฮิดที่สะอาดบริสุทธิ์ของชัยคุ และบรรดาผู้ที่เสียผลประโยชน์จาก
การคะวะฮฺฮฺของชัยคุมักจะกล่าวหาชัยคุว่าชอบหุกมผู้ที่ไม่เห็นด้วยและต่อต้านแนวทางการคะวะฮฺ
ของชัยคุเป็นกาฟิรมรดดอย่างพร่ำเพรื่อ แต่จากการศึกษางานเขียนของชัยคุอย่างละเอียด ผู้ศึกษา
กลับพบว่า ชัยคุได้กระทำอย่างรอบคอบที่สุดและถูกต้องตามแนวทางของอิสลาม โดยก่อนที่ชัยคุ
จะตัดสินชี้ขาดว่าการกระทำใด หรือคำพูดใดที่ถือว่าเป็นการทำลายเตอาฮิดนั้น ชัยคุจะคำนึงถึง
เงื่อนไข (ซุรฎุ) และสิ่งกีดขวาง (มะวานอิ) เสมอ จนกว่าจะเป็นที่ปรากฏอย่างชัดเจนว่ามีหลักฐาน
พร้อม (อิกอมะตุลหุจญะฮฺ) ชัดเจน (วาฎิหฺ) ไม่มีความคลุมเครือ (อินติฟาอฺ อัชชุบฮะฮฺ) และไม่มีสิ่ง
กีดขวาง (อินติฟาอฺ อัลมะวานอิ) ชัยคุจึงจะทำการตัดสินชี้ขาดลงไป

กล่าวคือ การหุกมผู้ใดว่าตกศาสนานั้นก็ไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายสำหรับชัยคุ ดังที่ชัยคุ
ถูกกล่าวหา แต่ชัยคุจะใช้กระบวนการตรวจสอบในเรื่องดังกล่าว จนเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าเป็น
เช่นนั้นจริง ดังปรากฏในสารที่ชัยคุได้ส่งไปยังอะหฺมัด เป็น มุหัมมัด เป็น สุวัยลิม และ ตันยาน เป็น
ที่สุด โดยชัยคุกล่าวว่า :

“อย่างไรก็ตามสำหรับทุกๆเรื่องนั้น เราขอเตือนด้วย 2 ประการ
คือ 1.อย่ารีบร้อนและจงอย่าออกคำพูดใดๆ จนกว่าจะเป็นที่
ประจักษ์ชัด ทั้งนี้เพราะว่าเรื่องเท็จนั้นมากมายเหลือเกิน
2.แท้จริงท่านนบีมุหัมมัด ﷺ รู้และทราบดีด้วยสายตาของท่าน
เองว่าใครคือบรรดาผู้กลับกลอก และท่านก็ยอมรับภายนอกของ
พวกเขาและมอบหมายเรื่องภายในจิตใจของพวกเขากับอัลลอฮฺ

ดังนั้น เมื่อพระองค์ประสงค์ที่จะให้มันปรากฏขึ้นเพื่อต่อสู้กับพวกเขาเราก็ต้องต่อสู้กับพวกเขา ...และจะไม่อนุญาตให้มนุษย์คนไหนเข้าห้ามปรามในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนอกจากว่าเขาได้เรียนรู้อย่างชัดเจนในสิ่งนั้น ซึ่งขั้นแรกในการที่จะห้ามปรามนั้นคือความรู้ของท่านว่า เรื่องดังกล่าวนี้ขัดแย้งกับคำสั่งของอัลลอฮ์!” (อ้างใน al-Rumiy , Baltajiy and Hijab, n.d.: 5/284) และหากไม่เป็นที่ประจักษ์ชัดสำหรับพวกท่านจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับท่านที่ต้องศึกษาศาสนาของอัลลอฮ์ทั้งนี้เนื่องจากว่ามันเปรียบเสมือนอาวุธยุทธโศปกรณ์ในการทำสงครามกับบรรดาเหล่ามารร้ายชัยฏอนทั้งหลาย (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d. : 5/156)

ในสารที่ซัยคุส่งไปยังผู้รู้ชาวเมืองดรัยยะฮ์ ในช่วงที่ซัยคุอาศัยอยู่เมืองอุยัยนะฮ์ โดยกล่าวกับพวกเขาว่า

“ตราบใดที่พวกท่านไม่ประจักษ์ชัดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว ไม่เป็นที่อนุญาตสำหรับพวกท่านที่จะห้ามปรามกับผู้ที่พักพิงหรือปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนกว่าพวกท่านจะได้รับความชัดเจน หากไม่มีความชัดเจนและประจักษ์ชัดแล้ว พวกท่านจำเป็นต้องเงียบและนิ่งเสียบ (อ้างใน al-Rumiy, Baltajiy and Hijab, n.d.: 5/240)

ในขณะที่เดียวกันการที่จะหุ้มนำใครคือผู้ที่ตกศาสนาหรือเป็นผู้ปฏิเสธนั้น จะต้องมิเงื่อนไขคือ เขาจะต้องได้รับความชัดเจนหรือเรียกเป็นภาษาอาหรับว่า อิกอมะตุล อัลหุญญะฮ์ หมายถึงการที่ทำให้เขาเรียนรู้เรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจนก่อน ดังที่ซัยคุได้กล่าวว่า

“...และสำหรับเรื่องการกล่าวถึงบุคคลที่ตกศาสนาโดยการเจาะจงนั้น เป็นเรื่องที่เป็นที่รู้กันว่า เมื่อเขากล่าวคำนี้เขาจะเป็นผู้ที่ตกศาสนา ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า ผู้ที่กล่าวคำดังกล่าวนี้คือผู้ที่ตกศาสนา แต่สำหรับตัวบุคคลที่กล่าวในลักษณะดังกล่าว ไม่อนุญาตให้กล่าวหาว่าเขาเป็นผู้ตกศาสนาจนกว่าจะมีการ

อิกอมะตุ อัลหุญญะฮฺ (ทำความเข้าใจอย่างชัดเจนและเขาก็รับรู้
อย่างชัดเจน) บนตัวเขา...” (Ibn Qasim , 1965. : 1/244)

จากข้อมูลทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้นำเสนอเกี่ยวกับแนวทางของซัยคุในการอธิบาย
นะวาเกิด อัตเตฮีด (สิ่งที่ทำให้เตฮีดเป็นโมฆะ) แม้ว่าในบางประเด็นอาจไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับ
เตฮีด แต่เมื่อนำมาพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว จะพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับเตฮีดในทางอ้อม
กล่าวคือ ผู้ที่สูญเสียความเป็นมุสลิมก็คือคนที่สูญเสียเตฮีดนั่นเอง

จึงเป็นข้อสรุปว่า แนวทางของซัยคุในการอธิบายนะวาเกิด อัตเตฮีดนั้นเป็นการ
อธิบายที่ชัดเจน แบ่งประเด็นถูกต้อง จัดลำดับความสำคัญของเรื่องได้อย่างแม่นยำ อีกทั้งยัง
แสดงจุดยืนที่ชัดเจนไม่คลุมเครือและตรงไปตรงมา โดยใช้หลักฐานการอ้างอิงจากอัลกุรอานเป็น
ส่วนใหญ่ และได้อธิบายความความเข้าใจที่ถูกต้อง ตลอดจนสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุก
สถานการณ์ วัลลอฮุอะอุม